BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN ZA AKTIVAN ŽIVOT • PDF IZDANJE
MOJA PLANETA 73 • AVGUST 2018. • ISSN 2217-3307

moja planeta

WWW.MOJAPLANETA.NET

TEHNIKE

Instruktor alpinizma Obrad Kuzeljević

FAKTOR PADA

VISOKOGORSTVO

Visoki Atlas Matterhorn Julijski Alpi & Dolomiti

SAVETI I TRIKOVI

- Pedaliraj kao profi
- Da ranac bude kao perce
- 15 najgorih planinskih partnera u svetu

MARKET

Najbolje

PENJAČICE

modeli za muškarce

100% MERINO WOOL ACTIVE WEAR

PURE NEW WOOL

Woolstar performance garments are made with the finest Australian merino and sewn with Merrow ActiveSeam® technology. They're more durable, more comfortable and made better so that you can look and feel your best during your favorite activities - from the everyday to the extreme.

SUPER SOFT

WARM AND COOL

ANTI ODOR

ANTI-SWEAT

Merino world
WOOL PERFORMANCE

MACHINE WASHABLE

NOTHING IS MORE NATURAL THAN MERINO WOOL

STAY
WARM DRY COOL

Facebook: merino world
Instagram: merino.world
www.merinoworld.shop

MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / *4. avgust 2018.*

70 Alpinistički kamp Žijovo

Članovi Alpinističkog odseka Beograd imaju tu nezgodnu osobinu da, kad nas pozovu u goste, mi obavezno i dođemo... Ovaj put pozvali su nas članovi Malog alpinističkog kluba iz Podgorice...

114 Ultra trail, 4 elements & Rtanj Sky Race

148 **MARKET** Najbolje penjačice - višenamenski modeli za muškarce

VISOKOGORSTVO

18 ***Visoki Atlas***
Marrakech, Imlil, Es-saouira i arapske noći

32 ***Matterhorn***
„Vučja stopa" iz Foče, na „Majci rogova"...

40 ***Julijski Alpi i Dolomiti***
Grupa od 22 planinara iz više gradova Srbije i Republike Srpske boravila u Sloveniji i Italiji...

KES „ARMADILLO"

50 ***Dabarski kukovi***
Članovi SPK „Pentrax" iz Iđoša, SPK „Stari Grad" iz Užica i KES „Armadillo" iz Čačka, boravili na Velebitu...

PENJANJE

58 ***Dubočka pećina***
Petoro penjača uživalo je usvežini Dubočke pećine...

AONS

62 ***Letnji tečaj na Gornjaku***

Sedam prijavljenih učesnika zvanično zakoračili u svet alpinizma...

AVANTURA

82 ***Prenj***

Splićanin Daniel Krstulović Opara popeo je svih 11 prenjskih dvijetisućnjaka u jednom danu...

PROPELER

94 ***Železničari na Velebitu***
Međunarodni slet planinara - železničara u Hrvatskoj od 15-17. juna...

100 ***2. Tuzlanski polumaraton***
Detalji koji čine razliku i temelji za nove pomake

102 ***Za sirac sira - Žakovo 2018.***
Sedma po redu MTB trka „Za sirac sira" - Žakovo 2018. kod Trebinja...

108 ***Održan prvi Festival Prirode***

PLANINARENJE

132 ***Maglić u venama***

Grupa planinara iz Džepova Prirode boravila je na moćnom Magliću (BiH)...

LAVINOZNO!

142 ***Kud se dede planinarska kultura?***

AONS TEHNIKe

156 ***Faktor pada***

SAVETI I TRIKOVI

166 ***Pedaliraj kao profi***

168 ***Da ranac bude lak kao perce***

170 ***15 najgorih partnera u planini***

EKOLOGIJA

176 ***Poletela Nada***

178 ***Raste Evropski Amazon***

180 ***Za zabranu izlova kečige na pet godina!***

PUTOVANJA

182 ***Karelija - kraj sa 60.000 jezera***

186 ***Ruski Bermudski trougao***

100% MERINO
WOOL ACTIVE WEAR
PURE NEW WOOL
„Proizvodi od merino vune su obavezan deo moje zimske opreme, bilo da je u pitanju visokogorstvo, vožnja u dubokom snegu, bivakovanje ili trening.“
Marko Nikolić
Merino world
WOOL PERFORMANCE
Facebook: merino world
Instagram: merino.world
www.merinoworld.shop

Postanite
PATREON
podržite naš rad

DONIRAJ PayPal

MOJA PLANETA 73 • avgust - septembar 2018.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

smartart

Osnivač i izdavač:
Studio za dizajn „Smart Art"
Adresa redakcije:
Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad
Glavni i odgovorni urednik:
Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)
Art direktor:
Marica Puškaš
Prelom:
Studio za dizajn „Smart Art"
Fotografije:
Dreamstime, Pixabay, Studio za dizajn „Smart Art"
Advertajzing:
062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu dowloadovati iz arhive sa Internet adrese:
www. mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
796.5
MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -
Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -
Mesečno .- Dostupno na http: //www.mojaplaneta.net
ISSN 2217-3307
COBISS.SR-ID 255946503
Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:
DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art" i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art" i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

ČITAJTE NAS PREKO SMARTPHONA
Naše novine takođe možete da čitate koristeći aplikaciju NOVINARNICA.NET (za android operativni sistem), a magazin potražite u kategoiji besplatne novine. Aplikaciju možete da skinete na sledećem direktnom linku:

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Stare brojeve magazina „Moja planeta" možete skinuti sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

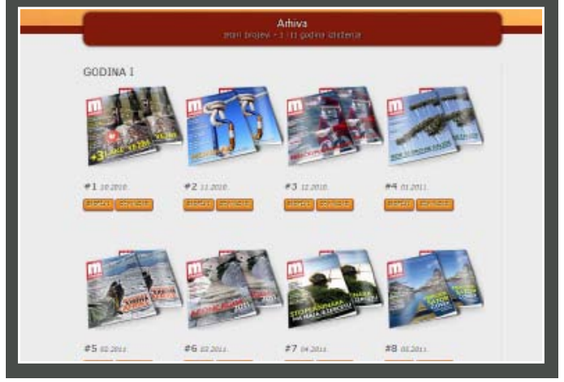

SLEDEĆI BROJ MAGAZINA „MOJA PLANETA" IZLAZI 1. OKTOBRA 2018.

Cool wool MAJICA 100% merino vuna 3.490 din.

MERINO VUNA LETI HLADI, DIŠE I LOŠE NE MIRIŠE

Naša majica od samo 135 grama po m² i 18 mikrona je nešto neverovatno korisno po naše telo u vrelim danima i dugim putovanjima

Sastav:
Merino ekstra fina vuna 100%

Finoća:
18,5 Microna

Debljina:
135 grama po m²

Aktivnosti:
Skijanje, planinarenje, lov i ribolov, trčanje, pešačenje, kampovanje, rad na otvorenom, putovanja.

100% MERINO
WOOL ACTIVE WEAR

PURE NEW WOOL

Merino world
WOOL PERFORMANCE

Facebook: merino world
Instagram: merino.world
www.merinoworld.shop

Bjelasica i Komovi, Nacionalni park „Biogradska Gora”

Razmer: 1:60.000
Format: 66 x 94 cm
Format savijene: 12 x 23 cm
Opis: Na planinarsko-turističkoj karti planina Bjelasica i Komovi prikazana je granica nacionalnog parka Biogradska Gora sa granicom zaštićenog područja. Na poleđini karte date su turističke informacije sa fotografijama i tekstovi o planinama Bjelasici i Komovima, nacionalnom parku i gradovima Kolašin, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane i Andrijevica, koji se nalaze na obodu planine Bjelasice.
Cena: 450 din. + PTT

Stara planina, park prirode

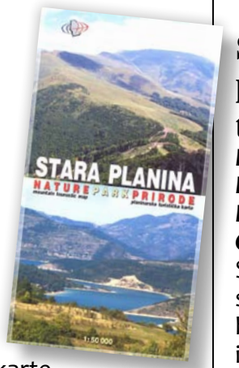

Razmer: 1:50.000
Format: 67 x 96 cm
Format savijene: 12 x 23 cm
Opis: Na planinarsko-turističkoj karti područja Stare planine i Pirota prikazano je područje parka prirode Stara planina sa granicama rezervata I i II stepena zaštite i lokacijama turističkog sadržaja. Na poleđini karte date su fotografije i podaci na srpskom i engleskom jeziku o odlikama oblasti Stare planine, flori, faunu i vegetaciji ovog područja i turističkim objektima i izletištima. U prilogu je data karta područja parka prirode i turističke regije u sitnijoj razmeri.
Cena: 450 din. + PTT

Rajac, planinarsko turistička karta

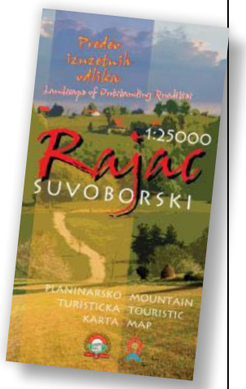

Razmer: 1:25.000
Format: 96 x 67 cm
Format savijene: 12 x 22 cm
Opis: Planinarsko turistička karta Rajca izrađena je u saradnji sa Planinarskim društvom „Pobeda” i na njoj je prikazano šire područje Rajca: od Ljiga na severu do Koštunića na jugu i od Struganika na zapadu do Boljkovca na istoku.
Cena: 450 din. + PTT

RADAN i okolne planine, planinarsko turistička karta

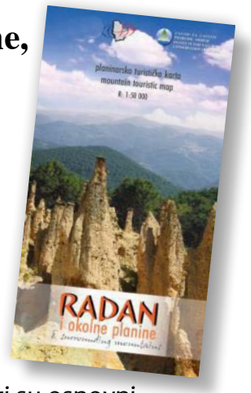

Razmer: 1:50.000
Format: 96 x 67 cm
Format savijene: 12 x 22 cm
Opis: Na karti je prikazano područje planine Radan planine i okolnih planina. Označeni su Đavolja varoš, Caričin grad i Prolom Banja sa turističkim objektima, stazama zdravlja i lovištima. Na poleđini karte dati su osnovni podaci o prirodnoj i kulturnoj baštini i turističkim objektima na tom delu Srbije na srpskom i engleskom jeziku sa odgovarajućim fotografijama.
Cena: 450 din. + PTT

Suva planina i Svrljiške planine, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:55.000
Format: 96 x 67 cm
Format savijene: 12 x 22 cm
Opis: Na karti je prikazana Suva planina i Svrljiške planine sa prirodnom i kulturnom baštinom, turističkim objektima i obeleženim planinarskim stazama. Na poleđini karte se nalaze fotografije sa odgovarajućim tekstom na srpskom i engleskom jeziku.
Cena: 450 din. + PTT

Valjevske planine, planinarsko turistička karta

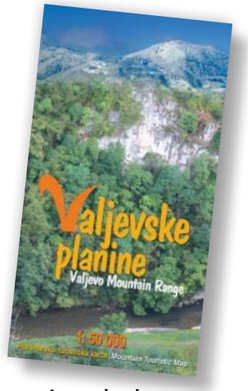

Razmer: 1:50.000
Format: 96 x 67 cm
Format savijene: 12 x 22 cm
Opis: Na karti je prikazano područje Valjevskih planina sa prirodnom i kulturnom baštinom i turističkim sadržajem. Na poleđini karte date su fotografije sa odgovarajućim tekstom na srpskom i engleskom jeziku.
Cena: 450 din. + PTT

Divčibare, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:6.500
Format: 96 x 67 cm
Format savijene: 12 x 23 cm
Opis: Karta je izrađena na ortofoto podlozi sa prikazom turističkog sadržaja, planinarskim stazama, označenim vidikovcima i dr. Na poleđini karte dat je tekst sa fotografijama o turističkom sadržaju na srpskom i engleskom jeziku.
Cena: 450 din. + PTT

Nacionalni park „Fruška gora”

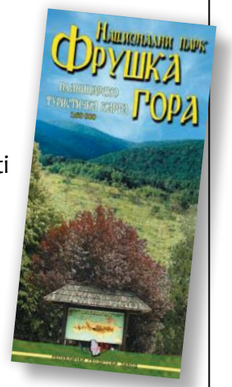

Razmer: 1:60.000
Format: 96 x 55 cm
Format savijene: 12 x 25 cm
Opis: Na planinarsko-turističkoj karti prikazano je područje nacionalnog parka Fruška Gora sa granicom zaštićene zone, granicama I, II i III stepena zaštite. Na poleđini karte nalaze se informacije o Fruškoj Gori i Sremskim Karlovcima sa fotografijama.
Cena: 450 din. + PTT

Vlasina, predeo izuzetnih odlika

Razmer: 1:30.000
Format: 97 x 96 cm
Format savijene: 12 x 22 cm
Opis: Karta prikazuje područje Vlasinskog jezera sa širim okruženjem, zaštićeno krajem 2005. godine kao predeo izuzetnih odlika „Vlasina” i kategorisano kao prirodno dobro od izuzetnog značaja za Srbiju. Na poleđini karte dat je tekst na srpskom i engleskom jeziku sa podacima o ovom predelu.
Cena: 450 din. + PTT

Nacionalni park „Tara”

Razmer: 1:50.000
Format: 75 x 60 cm
Format savijene: 12 x 25 cm
Opis: Na planinarsko-turističkoj karti prikazano je područje NP „Tara” sa rezervatima prirode, planinarskim i pešačkim stazama i turističkim sadržajem. U prilogu su fotografije vrsta biljaka i životinja. Na poleđini karte dati su plan grada Bajina Bašta i karta Šarganske osmice, kao i opisi turističkih izletišta.
Cena: 450 din. + PTT

Tel/fax: 021/780 - 537
Mobil: 065/888-08-57
E-mail: ekolist@yahoo.com
www.ekolist.org

***Prodaja u pretplati**

Distributer:
magazin „Moja planeta”
Karte možete naručiti na e-mail:
magazin@mojaplaneta.net

Potrebno je da nam pošaljete vaše ime, prezime, adresu, naziv karte koju želite i koju količinu naručujete.

20 PLANINARSKO-BICIKLISTIČKIH KARATA FRUŠKE GORE

+ VODIČ SA OPISIMA STAZA NA 140 STRANA

Novo izdanje sa ucrtanim novim stazama Fruškogorskog maratona

Format: 46 x 34 cm
Format savijene: 17 x 15,5 cm
Tekstualni deo: 140 stranica + geografske karte [20 presavijenih listova]
Opis: Koliko ste se puta zapitali, boraveći na Fruškoj gori, kada ste na mnogo mesta oko sebe videli planinarsku markaciju (oznaku na drveću, putu, ogradi), beo krug i crveno srce u sredini: „Šta ovo znači?" Evo odgovora na to pitanje: To je markacija staza planinarskog maratona na Fruškoj gori, koju smo mi odabrali, kao simbol zdravlja. Ovom markacijom pokriveno je ukupno 19 staza maratona na Fruškoj gori, u ukupnoj dužini od 932,066 km, od čega je 97% staze u šumi.

Od sada ne bi smela da postoji dilema kuda koja staza vodi. Uz pomoć ovog vodiča moći ćete preko cele godine, a ne samo u dane kad se održava planinarski maraton, u vremenu koje vama odgovara, da odaberete bilo koju od staza maratona i da je bez ikakvih teškoća uspešno savladate. Ja vam savetujem da stazu birate uvek prema svojim trenutnim psihofizičkim mogućnostima, i nemojte birati onu koju volite, već odaberite onu koja će vas posle prolaska učiniti srećnijim i zadovoljnijim.

Pred vama je veliki izbor, staza je ukupno 19 i njima je pokriven najlepši deo naše lepotice Fruške gore. Karte koje imate u prilogu ovog vodiča biće vam od velike koristi. U opisu staza maratona često se pominje reč kontrolna tačka (KT), koja je bitna samo u dane održavanja maratona, kada se na posebnoj kontrolnoj knjižici overava prolazak kroz određeni predeo.

Vreme potrebno da se staza savlada, u vodiču je dato uz pretpostavku lagane šetnje i uživanja u planini. Dobro fizički i psihički pripremljeni ljubitelji prirode, dato vreme će znatno, znatno skratiti.

Poštovani planinari, maratonci, planinski biciklisti, ljubitelji prirode i rekreacije u njoj, zaljubljenici u Frušku goru, zarazite se prirodom zarad zdravlja – poštujmo prirodu, postignimo nedostižno...

Cena kompleta: 1.000 din + PTT

PORUČITE

Karte možete naručiti na mail:
magazin@mojaplaneta.net

Potrebno je da nam pošaljete vaše ime, prezime, adresu, broj telefona, koju kartu želite i koju količinu naručujete.

JERMENIJA

UKRATKO O...

Jermenija je planinaska zemlja i ima veoma raznovrsne terene za pešačenje, spektakularne planine, doline i kanjone koji skrivaju prave dragulje prirode. Pored popularnih staza i destinacija različitih težina, Jermenija je i atrakivno mesto za istraživanje novih staza.

PLANINARENJE U JERMENIJI 7 najpopularnijih staza

Lastiver - šuma, reka, pećina, vodopad ...

Lokacija Lastiver spada u laganije izlete sa krajolikom kao iz bajke. U slučaju da penjete po maglovitom vremenu imaćete utisak da ste u filmu Avatar. Ićićete uskom stazicom kroz klanac okružen zanimljivim stanama. Ovde je sve meditativno. Šuma, zvuk reke, vodopad pa sve do Lastiver pećine.

Geghama planine

Ovu stazu ne biste trebali da propustite pri planiranju vašeg boravka u Jermeniji. Ovaj planinski greben se proteže između između jezera Sevan i planine Ararat i odličan je za višednevno planinarenje. Najviša tačka na stazi je ugašeni vulkan Azhdahak koji je posebno zanimljiv. U njegovom krateru postoji jezero gotovo kružnog oblika, koje je često zaleđeno. Najbolje doba godine za pešačenje je leto, naročitu u junu kada je staza prepuna raznog cveća. Vulkanske stene su crvene boje, a po celom planinskom lancu su rasuti razni praistorijski spomenici, a najpoznatija je kameni spomenik poznat kao „zmijski kamen".

Nacionalni park „Dilijan"

Smešten je u severnom delu zemlje i tu se nalazi jedno od najgušćih šumskih područja u Jermeniji. Postoje brojne pešačke staze koje variraju po težini i prohodnosti, tako da svako može nađe nešto za sebe i svoje mogućnosti. Jedan od najposećenijih trekova je pešačka staza koja povezuje jezero Parz sa jezerom Gosh. Flora i fauna parka su veoma bogati i ima dosta medveda. Čak postoji preporuka da se ne bere bobičasto voće u parku da medvedi ne bi gladovali.

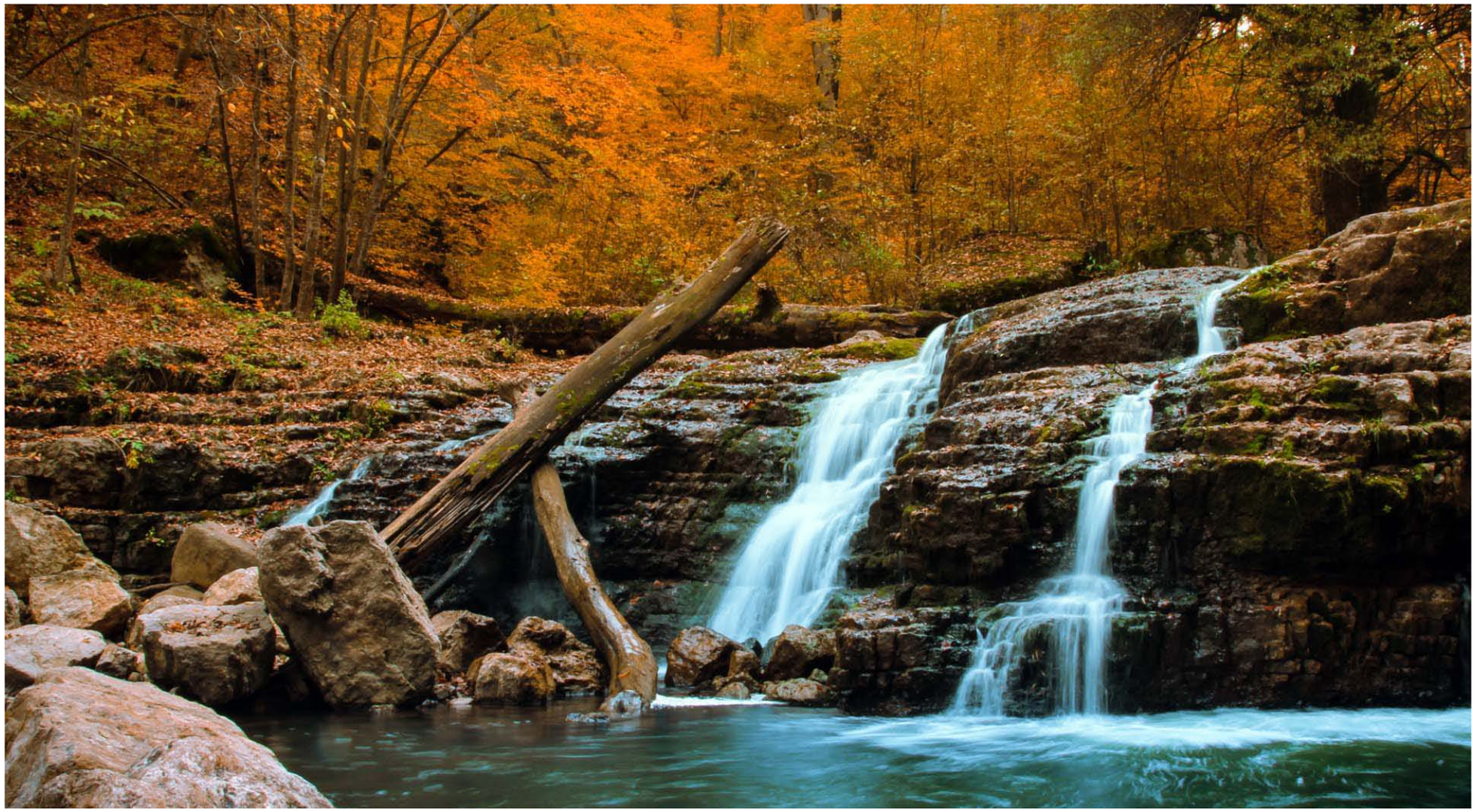

Aragats

Planina Aragats ima četiri vrha, mogu se penjati više dana, a za nekog ko dobro poznaje staze, izvodljivo je penjanje vrhova i u jednom danu. Aragats je vulkanska planina sa velikim impresivnim kraterom. Flora i fauna su takođe bogati u ovoj oblasti. Na planini postoji mnogo vrsta divljih prica koje će vas najverovatnije pratiti na usponu. Nije sigurno penjati Aragats bez lokalnog vodiča, te je preporučljivo angažovati nekog.

Planina Khustup

Posebno preporučujemo ovo planinarenje u južnoj Jermeniji. Ova staza ima lepotu koja oduzima dah. Možete se locirati u podnožju Khustupa i započeti uspon rano ujutro. Vrh planine je stenovit sa impresivnim pogledom, a staze ka vrhu su prepune cveća.

Planine Hatis i Ara

Planina Hatis je omiljena planina jermenskih alpinista i planinara. To je savršeno mesto za one planinare koji žele da ostanu u formi jer je planina u blizini Jerevana i zato je lako dostupna. Ova planina je odlična i za zimske uspone. mjesto za zimski penjanje. Pogled s vrha planine fantastičan je kada je vreme lepo, a možete se diviti slikovitom pogledu na planine Geghama, Aragats, Ararat. Ako je vreme loše, možete da nađete sklonište u veštačkoj pećini na vrhu planine. Planina Ara pruža još jednu mogućnost za zimske uspone. Nudi zanimljivu rutu za treking sa neverovatnim pogledima. Takođe je moguće skijanje na Ari.

Pešačenje do tvrđave Smbataberd i manastira Tsakhats Kar

Na ovoj jednodnevnoj turi možete da vidite klasične elemente jermenskih krajolika, a to su sklad između prirode i jermenske arhitekture. Tvrđava Smbataberd se nalazi na jednoj padini i prirodno je zašićena neprohodnim klancima. Odatle vodi put ka samostanu Tsakhats Kar iz 10. veka koji se nalazi 3.5 km severno od tvrđave. Manastir je bio važan obrazovni centar u svoje vreme, a bićete iznenađeni savršenim spojem prirode i arhitekture.

VISOKI ATLAS

Marrakech, Imlil, Essaouira i ARAPSKE NOĆI

Akcija PD „Kinda", sa planinarima iz Kikinde, Novog Sada, Padeja i Beograda od 14. do 23. juna...

Putešestvije iz 1001 noći je započeto za neke još 13. juna, večernjim dolaskom iz Beograda za Novi Sad. Žmarci polako rade u stomaku. Spakovani rančevi nestrpljivo čekaju kao da su živi. Adrenalin pumpa krv u našim venama. Ništa od spavanja! Polazak iz Novog Sada ka Kikindi oko tri noću. Oči svima kao da smo na nekim lakim drogama. Smeha ne nedostaje. Kupimo ostatak ekipe u Kikindi u predviđeno vreme i dalje kombijem nastavljamo ka Temišvaru. Malo zadržavanje na granici jer smo čekali gospođu iz Carine da se valjda obuče i našminka, pa da dođe da nas pusti. Malo nervoze u stomaku, ali shvatamo da stižemo na let bez većih problema.

Ukrcavanje u avion i let ka Milanu, s aerodroma Bergamo, odakle hvatamo autobus do drugog aerodroma Malpense gde sačekujemo „shuttle bus" iz smeštaja koji nas kupi u dogovoreno vreme. Uzbuđenje raste. Smeštamo se u Cardanu al Campu, tipičnom malom selu, sa uređenim kućama i dvorištima, te prepoznatljivim duhom Italije na svakom koraku. Bella Italia, pizza, gelateria… Sve nas mami i opija. Šetamo selom, divimo se raznom mediteranskom drveću, uživamo u ukusu kapućina i pizze u lokalnoj pizzeriji. Čaša crnog vina samo naglašava lepotu trenutka.

Sa nestrpljenjem spavamo nekolicinu sati te ranojutarnjim letom sa Malpense letimo za Marrakesh. Na Malpensi se susrećemo sa ostatkom ekipe koja je doputovala kolima. Zbog razlike u vremenu i pomeranju sata, kao i ranom polasku, taj prvi dan u Marrakeshu nema kraja. Dan koji je trajao 48 sati. Dan u kome smo se sudarili sa nekom drugom civilizacijiom. Dan kada je evropsko vreme stalo i kada smo počeli da živimo i funkcionišemo po marokanskom osećaju za vreme, što bi rekli oni iz Ghane: znači, opet Afrika - boccoooo (iliti polakoooooo).

Stižemo na kraj Ramazana i

O Maroku

Kraljevina Maroko je država u severozapadnoj Africi. Izlazi na Sredozemno more i Atlantski okean, a od Evrope je odvaja Gibraltarski moreuz. Samo ime Maroko potiče od bivše prestonice Marakeš (znači „Božija zemlja", na berberskom jeziku). Prvi zabeleženi stanovnici ovog područja bili se Berberi koji su ovde živeli još u drugom milenijumu pre Hrista. Tokom sedmog veka stigli su arapski osvajači sa istoka i doneli islam. Godine 1666. lokalni vladar sa severoistoka, Ar-Rašid zauzeo je Fes, a zatim i većinu marokanske unutrašnjosti, utemeljivši tako dinastiju Alavi koja vlada Marokom do danas. Godine 1912. Maroko je postao francuski protektorat pod formalnom upravom sultana. Severni deo zemlje dospeo je pod upravu Španije. U drugoj polovini pedesetih godina 20. veka, Maroko započinje borbu za osamostaljenje. Godine 1956. Maroko postaje nezavisna monarhija.
Sa oko 34 miliona stanovnika, Maroko je četvrta arapska zemlja. Glavni jezici stanovništva su arapski i berberski kojim se govori uglavnom u planinskim krajevima. Stanovništvo Maroka je mešavina raznih skupina, od starosedelaca Berbera, preko doseljenika iz podsaharske Afrike, te izbeglica sa iberijskog poluostrva. Državna religija je islam kojoj pripadaju gotovo svi stanovnici.

početak Bajrama. Susrećemo vesela lica naših domaćina. Raspoređujemo se po sobama Riad hotela Sindi Sud. To je uobičajena vrsta hotela sa velikim svetlarnikom u sredini, tako da su prozori sobe okrenuti ka svetlarniku, a ne ka ulici. Naravno, sve sa rešetkama na prozorima. Sobe su rustične, izuvanje ispred vrata obavezno, šarene pločice vrište kako sa poda tako i sa zidova soba. No, na šarenilo se brzo naviknete, pa posle dva dana to ni ne primećujete. Zgrade su sve boje cigle pa vam je jasnije zašto Marakeš zovu Crvenim gradom. Uz Fes, Meknes i Rabat ubraja se u četiri kraljevska grada. Specifična pijačna atmosfera vam je tu nadomak nosa. I uši i oči vam se naviknu na lokalni lokalitet u svakom smislu. Smeštaj nam je u samom centru grada. Na dva minuta smo od souk-a, ogomne, nepregledne, lavirint-pijace unutar zidina Medine koja vas mami svojm raznolikošću. Pregršt boja na svakom koraku. Tu su ćilimi, tu su berberske boje i platna, tu su makaki majmuni na trgu, kao i kobre, tu su boks mečevi među lokalcima, tu su instrumenti i muzika, tu je buka, cika, vriska, komešanje, tu su stalni pozivi da probate cođene sokove, tu je miris 35 začina, miris kožne galanterije, miris sušenog voća...

Tu je i nezaboravni đus od šećerne trske koji diže iz mrtvih. Gluvarimo po ulicama Marrakesha i prijatno smo iznenađeni nenametljivošću prodavaca. Čuli smo da vuku za rukave, ali u stvarnosti to nije tako. Cenjkanje je obavezno, ali samo ako započnete kupovinu. Malo smo izašli van zidina Medine, pripremajući naša stopala za buduće poduhvate po Atlasu. U povratku se od sunčevih zraka krijemo u prelepoj zelenoj Botaničkoj bašti u samom centru. Travnate površine podsećaju na Hyde park, a miris jasmina i još nekih nama nepoznatih cvetova dugo se zadržava u našim nosnicama. Sve vrvi od ljudi, automobile, skutera, bicikala i prelazak ulice zahteva posebnu veštinu. Bez obzira što svuda imaju svoju obeleženu traku, pripremite se na neočekivane susrete sa vlasnicima skutera koji vas zaskaču sa svih strana. Drvoredi pomorandži ukrašavaju glavne bulevare. Grad je orijentalan, ali i turistički, što se oseća na svakom koraku. Niko ne obraća pažnju na vas ako ste u šorcu i majici na bretele, ali smo se mi nosili mišlju da poštujemo kulturu u kojoj smo, pa nam je način oblačenja bio više nego pristojan.

Prvo veče provodimo u sabiranju utisaka na krovu-terasi hotela. Pogled na ostale krovove i džamije, ispraćaj zalazećeg sunca i oblačenje dukseva jer kako pada noć tako temperature naglo pada, s obzirom da je grad na nekih 500 mnv.

Sutradan ujutru krećemo iznajmljenim kombijem put Imlila, sela u podnožju Atlasa. Put je zabavan, smenjuju se predeli, vozač se iz petnih žila trudi da nam objasni neke kulturne znamenitosti kraja iako sa engleskim ne stoji baš najbolje, a mi sa francuskim još manje. To nas ne sprečava da se smejemo zajedničkim šalama, jer sporazumevanje putem nogu i ruku uvek prolazi.

Zastajemo pored neke udžerice gde se kuva nešto lokalno, nismo pitali, s obzirom da su kamile za slikanje bile preko puta. Neka vrsta izletišta koje je bilo prilično posećeno, s obzirom da im je taj dan bio veliki praznik.

Nastavljamo dalje krivudavim, ali dobrim asfaltom. Tek kad se približimo Imlilu ostajemo sa jednom trakom, pola asfalta i sa jedne i sa druge strane je isprala voda. Mimoilaženje kao u priči, zatvaramo oči po potrebi i otvaramo kad smo sigurni da je opasnost prošla. Prate nas stabla oraha pored puta. Kako se približavamo planini, pejzaž slikan pustinjskim bojama počinje da se preliva u pastelno zelene.

Stižemo u Imlil, gde postoji prodavnica planinarske opreme i gde svaki komad možete rentirati. Na sve se mislilo. Iskrcavamo se iz kombija u centru sela i dolazimo do saznanja da pod punom ratnom opremom, znači veliki ranac na leđa, mali napred i u rukama razne kese, treba da pešačimo uzbrdo nekih 15-ak minuta do domaćina gde odsedamo. Suviše je strmo za kombi. Što se mora nije teško, pa uz osmeh i poneko gunđanje pratimo

O Atlasu

Atlas je planinski lanac u severozapadnoj Africi, koji se prostire dužinom od 2.300 km kroz Maroko, Alžir i Tunis. Najviši vrh Atlasa je Tubkal, sa 4.167 metara, i nalazi se u Maroku. Masiv je svoje evropsko ime dobio po divu Atlasu iz grčke mitologije koji je na svojim leđima držao nebeski svod. Antički pisac Homer i istoričar Herodot, videli su u Atlasu zapadnu granicu tada poznatog sveta. Arapski geografi iz vremena pre ekspanzije islama, smatrali su da je Atlas ostrvo između mora i pustinje.

Planine Atlasa grade klimatsku granicu između vlažne klime severozapada Afrike i ekstremno sušne pustinje Sahara. Takođe, planine Atlasa predstavljaju granicu između evroazijske i afričke ploče. Kada se ove ploče pomere, dolazi do zemljotresa. Grad Blida, u središtu Atlasa, bio je dva puta do temelja srušen u zemljotresu u 19. veku. Planine Atlasa bogate su rudama gvožđa, olova, bakra, mermerom, srebrom i zemnim gasom. Atlas ima uglavnom sredozemnu klimu, tako da su leta jako topla a zimi su vrhovi prekriveni snegom koji se održava veći deo godine.

U Masivu Atlas žive i rastu brojne endemske životinje i biljke koje su jedinstvene u Africi. Neke od tih vrsta su istrebljene, ili su pred nestankom. Najpoznatiji primerci su magot ili magrebski makaki (vrsta majmuna), atlaski medved (jedini afrički medved, koji je potpuno istrebljen), berberski leopard, berberski jelen, berberska ovca, berberski lav, atlaska zmija...

vodiča ka smeštaju.

Domaćin nas veselo dočekuje uz topao čaj – kombinacija crnog čaja i listića mente, tradicionalno poslužen u čašama. Krepimo svoja napaćena tela i oduševljavamo se šarenilu dnevnog boravka i sobama kao iz bajke, sa lukovima, raznobojnim lusterima, gipsanim radovima u obliku čipke, kupatilima kao iz crtaća „Shrek", drvenim vratima sa katancima i neizostavnim rešetkama na prozorima.

Uredno dobijamo mušku i posebno žensku sobu. S obzirom na rano ustajanje, trudimo se da se što pre prepakujemo i budemo spremni za jutarnji uspon ka planinarskom domu Les Moufflons.

Imlil se nalazi na 1.770 mnv, a mi treba da dostignemo 3.200 mnv.

Orna i vesela družina, skoro pevajući započinje svoju avanturu narednog jutra. Put u početku vodi kroz sela i prilično je širok, sve dok se ne zađe baš u planinu. Već na samom početku dočekuju nas sklepane kolibice u kojima možete potražiti osveženje u vidu cađene pomorandže, božanskog pića u vrelom danu. Klima je suva, pa vam je lakše da podnosite vrućinu, ali ipak vitamin C je vaš neizostavni prijatelj na putu. Lokalci su pronašli način da zarade koji dinar, a planinarima je milina što postoji okrepljenje. Cena varira od 10 do 15 dirhama u zavisnosti kako vas procene.

Krećemo se već nekoliko sati. Pejzaž je uglavnom kamenit, ali i sa busenima trave, ili roze ljubičastog cveća koje izgleda kao da ga je neko namerno zalepio tu. Na leđima su nam mali rančevi, a velike rančeve nam je ponela jedna ljubazna mazga. Na samom putu, susrećemo veliki broj njih jer se čini da su one glavno prevozno sredstvo. Pomoću njih se snabdevaju oba planinarska doma na Atlasu. Neverovatno izdržljive životinje. Rekli su nam da mogu da ponesu do 95 kg tereta. Divimo se.

Oblaci nam izlaze u susret, pa sklanjuju sa vidika žarko sunce i pomažu nam da lakše podnesemo uspon. Oči nam se napajuju raznolikošću slika. Ovde golet, onde kamen, ovde trava, onde busen cveća, ovde potok, tamo vodopad. I tako, u priči i šali u jednom momentu ispred nas u dolini ispod gorostasnih kamenih vrhova ugledasmo naš Mordor - naš cilj.

Posle nekih pola sata, najzad zakoračismo u njegovo tamno predvorje. Struje nema. Agregat radi od pola sedam do pola deset uveče. Hladni kameni zidovi velike spavaonice nam poželeše dobrodošlicu. Smeštamo se srećni jer mnogi od nas su prvi put popeli preko 3.000 mnv. Tu noć većina ne spava. Malo nas drma visinska bolest i prilagođavanje, malo nas boli glava, ali ćutimo i nestrpljivo čekamo zoru - uspon na Toubkal, najviši vrh Severne Afrike, 4.167 m. Budimo se oko pet, doručkujemo i u šest smo već na stazi. Hladan vetar nam šiba lica, a smrznute prste uvlačimo u rukave jakni. Već na samom početku strmog uspona, dve planinarke odustaju zbog glavobolje, te nas desetoro nastavljamo dalje u laganom ritmu našeg lokalnog vodiča Hamida. Najvažnije na tolikim visinama je lagano kretanje.

Glavobolja nas polako popušta, organizam se polako prilagođava i gazimo ka vrhu jedinstveni u tome da uspemo. Staza nije posebno zahtevna, ali je kamenita - sipar i moramo biti maksimalno oprezni. Na 4.000 m još jedna planinarka odustaje zbog visinskih tegoba, pa je vraćamo ka domu u pratnji drugog lokalnog vodiča, a devet veličanstvenih nastavlja svoj put. Vrh je tu nadomak, ali još uvek daleko. Nemamo nikakvih problema sa disanjem, i uspevamo da se popnemo za 3,5 sata, te da uživamo u pogledu koji se pruža na sve strane. Oblačimo, za tu priliku specijalno napravljene majice „Marroco - Visoki Atlas" i fotkamo se sa osmesima koji nemaju kraja. Čestitamo jedni drugima na osvojenom krovu Severne Afrike. Posle kraće pauze spuštamo se ka domu uz još veći oprez, jer je silazak po siparu uvek komplikovaniji od penjanja.

Dočekuju nas drugari i čestitaju. Odmaramo uz malo sunca i vetra na terasi ispred planinarskog doma i uživamo u pogledu. Neki demonstriraju svoju snagu pred velikim vođom, tako što posle svega rade sklekove da bi pokazali dostojnost pripadanja eliti lične garde. Smeh ne prestaje. Polako nam se vraća i normalna boja u lica. Išibani vetrom crveni smo bili kao polja maka u proleće.

Hladnoća nas tera da se uvalimo na veliki kanabe na spratu spavaonica gde uz čaj i kafu čavrljamo i smeškamo se grupi Španaca. Ruku na srce, radi se o tridesetak planinara preko 60 godina, koji nakon spusta uredno rade vežbe istezanja. Bodrimo ih uz tapšanje.

Tu noć spavamo bolje, što zbog umora, što zbog toga što nas glava više ne boli.

Narednog jutra opet ustajemo u pet i posle doručka dok se zora tek pomalja iza planina krećemo u pohod na druga dva vrha preko 4.000 m, Timzguida 4.088 m i Ras Ouanoukrim 4.083 m. Četvoro planinara ostaje u domu, tako da osam veličanstvenih kreće u ovu avanturu pod odličnim i budnim okom Hamida. Reklo bi se da nas vodi istim sporim ritmom kao i prethodnog dana, ali po ubrzanom radu srca shvatamo da je ipak tempo drugačiji. Video je da možemo, pa dodao gas, a mi ga uredno pratimo. Vetar je jači i hladniji nego prethodnog dana, a temperatura oko nule. Staza je izuzetno atraktivna. Snega na sve strane, ali ne na stazi. Potoci koji se slivaju sa vrhova, sipar koji klizi pod našim nogama, šiljate stene po kojima se penjemo kao divlje mačke. Pogledi i pejzaži od kojih zastaje dah. Fotkamo, ali znamo da je istina samo ono što ostane u našim očima. Fotografije su tu da nas podsete na moć trenutka, ali osećaj koji vri u našim stomacima i bogatstvo koje upijamo našim očima, ne može biti dokumentovano.

Smrznuti i srećni osvajamo prvo jedan, pa drugi vrh. Otpenjavanje u povratku izuzetno oprezno radimo uz savesnog Hamida koji nas čeka na svakoj većoj prepreci. Neki su poneli posebnu uspomenu na sipar u vidu raznobojne i velike masnice, ali se niko nije povredio, niti ozbiljno pao. Spuštamo se prvo ka planinarskom domu gde pravimo kraću pauzu, a onda nastavljamo ka Imlilu. Dan koji smo na na nogama proveli od 6 do 18 sati. Dan u kome smo dobili žuljeve na palčevima, dan

u kojima je bilo nekoliko simpatičnih padova, dan koji nikako da se završi jer smo nastavili da se spuštamo ka Imlilu... Dan u kome smo prešli visinsku razliku od oko 900 m i ludačku razliku u silasku od oko 2.300 m. Što bi se u narodu reklo: „Nikad sići i stići".

Spavamo u Imlilu, puni utisaka, a sutradan nastavljamo našu avanturu ka Essaouri, gradiću na Atlantskom okeanu. Mali peh sa puknutom gumom rešavamo u prvom većem mestu i bezbrižno nastavljamo dalje. Na putu susrećemo koze, kao nacrtane, kako stoje

zakačene po granama arganovog drveća, koje je zaštitni znak Maroka. Zatim nepregledne ravnice crvene zemlje, čudna sela sa još čudnijim imenima, pa onda zelene plantaže argana. Biznis sa arganovim uljem je po kraljevoj direktivi prebačen na žene, tako da su one glavne preduzetnice u tom poslu.

Ne verujemo sami sebi da sa 4.000 metera prethnodnog dana silazimo na nula metara i da se super osećamo.

Essaouira je plavi grad, drevni ribarski gradić potpuno drugačijeg ritma od Marrakesha. Podseća na neki mediteranski gradić. I on je živ, pun turista, bazaar na sve strane, prodavnice arganovog ulja na svakom ćošku, pasta od susama na svakom drugom, ćilimi na trećem i tako u krug.

Obilje sveže ribe i morskih plodova je bio raj kako za nas, tako i za nasrtljive galebove. Nismo odeleli ni parčićima ananasa, manga i kokosa, koji se prodaju na komadiće na svakom ćošku. Mirisi i ukusi su nas mamili sa svih strana. I brza hrana na ulici je drugačija u odnosu na Marrakesh. Nema se mesta za sve probati, ali bar možemo da uživamo u gledanju. Na kraju smo sve začinili jednim ceđenim grejpom, ne bi li svarili lakše onog brancina, lista i sipu.

S obzirom da nas je uvala Atlantskog okeana dozivala svojom čarobnom pesmom kao sirene mornare, nismo odoleli a da ne umočimo svoje pešačke noge u hladnjikavu vodu. Pesak je bio najlepša svila za naša napaćena stopala. Naš drug Raša, iliti proklamovani „Al Rašid" dobio je i masažu nasred velike peščane plaže u stilu priča iz „Hiljadu i jedne noći".

Neke ribice su pokušale da naprave razdor među prijateljima, ali budući da nisu bile ajkule, sve je prošlo kako treba. Kupivši neke suvenire pozdravili smo se sa Plavim gradom i krenuli nazad ka Marrakeshu gde nas je čekala standardna ludnica na ulici. Sveopšti vašar svega i svačega. Već smo se totalno odomaćili tako da smo se utabanim stazama probijali kroz gužvu do naše divne i mirne terase na krovu hotela.

Poslednji dan u Marrakeshu smo ostavili za lunjanje i kupovinu poklona. Svi smo se odomaćili sa cenjkanjem, pa nam je čak postalo i zabavno. Neki su se oprobali u vožnji skuterom sa lokalcima, a neki su utapali male strahove krempitama u obližnjim poslastičarnicama. Bezuspešni pokušaj da uđemo u Botaničku baštu koju je dizajnirao Yves Saint Laurent nije nas nešto pogodila, pa smo pili kafu u evropeiziranom kafiću u blizini i gledali horde turista kako uredno stoje u redu i čekaju. Fancy kraj Marrakesha u kome su zgrade urađene u istom stilu kao i u starom delu grada, s tim da na prozorima nema rešetki i da su ulice šire, a butici i kafići podsećaju na neke u Evropi.

Laganom šetnjom vraćamo se ka Medini i usput upijamo raznolikost i ludilo Marrakesha. Buka, gužva, specijalni zvučni efekti, mala zakuska na terasi za srećan i uspešan završetak turneje po Maroku.

Poslednjeg dana, u šest ujutru čekamo vozača da nas vozi na aerodrome. Ne pojavljuje se. Kapiramo da se verovatno uspavao. Njihov ritam je drugačiji. Pre deset sati grad ne počinje da živi. Ipak, sve se rešava kako treba. Šalju nas taksijima, koji se kao u igrici utrkuju pustim ulicama uspavanog Marrakesha, te za tili čas stižemo do Menare, aerodroma koji odiše bogatstvom stila i prostornošću.

Puni utisaka, još uvek smo plovili ulicama Marrakeša kad nas je iz budnog sna pozvao glas spikera na ukrcavanje na let za Milano. Fascinantne i egzotične arapske noći ostaše iza nas. La bella Italia je čekala na nas. Šta li nam je sledeće… Vesela Jocina družina se pogleda između sebe i istovremeno svi pogledaše gore… Samo nebo zna… Samo nebo zna…

JADRANKA BALJAK

Matterhorn

Petočlana ekipa, u organizaciji Planinarsko-speleološko društva „Vučja stopa" iz Foče, nakon prošlogodišnje Ekspedicije „Alpi 2017.", vratila se u region. Ovaj put, cilj im je bila „Majka rogova"...

Nakon uspješno izvedene Ekspedicije „Alpi 2017." tokom koje smo uspjeli da se ispenjemo na najviši vrh Alpa Mon Blan, visok 4.810 metara, već za 2018. godinu planirali smo novu ekspediciju sa novim vrhovima. Petočlana ekipa iz prethodne godine ostala je nepromjenjena i za nove izazove, a činili su je Vladimir Smrekić, Milanko Vuković, Igor Rašević, Vladimir Kulić i Ognjen Matović. Za novu ekkspediciju odredili smo da ispenjemo Gran Paradiso (4.061 mnv), Breithorn (4.164 mnv), te tehnički jedan od najtežih vrhova Alpa - Matterhorn, visok 4.478 mnv. S obzirom da smo sa sve većim nestrpljenjem čekali novu ekspediciju, tako smo u više navrata pomjerali datum polaska, te odredili 1. juli za polazak iz Foče. Poučeni iskustvom iz prethodne godine, organizovanje Ekspedicije „Alpi 2018." nam je bilo mnogo lakše.

Došao je i taj dan, krenuli smo iz Foče. Put dug 1.300 kilometara raspodijeli smo na dva dijela, tako da smo prvi dan putovali do Slovenije, i prenoćili u Ljubljani. Sledećeg dana nakon kratkog obilaska Lju-

bljane i kupovine opreme - koje nikad dosta, krećemo ka Aosti, tačnije mjestu Pont predviđenom za kampovanje i početne tačke za uspon na Gran Paradiso.

Treći dan, nakon pakovanja neophodne opreme, krenuli smo na uspon do planinarskog doma „Vittorio Emanuele". Ovaj dom naziv je dobio po prvom kralju Italije Vitorio Emanuelu II. Tokom uspona mogli smo da vidimo način na koji u Italiji gledaju na prirodu: staza ka domu je uređena, često olakšana stepenicama, sve je vrlo čisto, a mogli smo da sretnemo planinare različite starosne dobi. Naročito me oduševila mlađa populacija, što je kod nas rijetkost da se može vidjeti. Pošto smo ranije došli do planinarskog doma koji smo već ranije rezervisali, raspakovali smo se i prošetali do obližnjih vrhova. Vremenska prognoza tih dana bila je gotovo identična, prijepodne vedro, poslijepodne navlačili su se oblaci, da bi u večernjim satima padala kiša. Imajući to u vidu, odlučili smo da sledećeg dana ustanemo u sva sata iza ponoći, spremimo se i krenemo sa usponom na sami vrh. Kretali smo se lakšim tempom zbog podizanja nadmorske visine i prilagođavanja našeg tijela razrijeđenijem vazduhu. Nakon šest časova hoda bez većih problema, izlazimo na sami vrh, gdje nas je dočekala čuvena Madona koja je podignuta na najvišoj tački ove planine. S obzirom na otežan pristup samom vrhu, samim tim i sporijoj cirkulaciji planinara, vladala je gužva. Ipak uspjevamo da se slikamo sa svim reklamnim materijalima naših sponzora, te za razliku od ostalih planinara pravimo abzajl sa vrha da bi izbjegli gužvu i čekanje. Istog dana sišli smo do kamping mjesta Pont i noćimo.

Sledećeg dana, prebacili smo se do italijasnkog gradića Ćervinjo, koje je smješteno u podnožju planina Materhorna i Brajthorna. Dan smo iskoristili za smještaj, odmor, te degustaciju italijanskih piva. Za mene, pivo sa ukusom meda je broj 1.

Šestog dana odlazimo do kuće vodiča da se raspitamo za uslove penjanja na Materhorn, planinu koju sa razlogom zovu „Planina smrti" ili „Majka rogova". Samo do 1995. godine, ova planina odnijela je preko 500 života. Prema njihovim vremenskim prognozama koje su se kasnije ispostavile kao tačne, za sledeća tri dana predviđali su lijepo vrijeme, sa poslepodnevnim vjetrovitim stanjem i umjerenim naoblačenjem. Ali i pored toga su nas savjetovali da ne krećemo na uspon na Materhorn, jer se na planini nalazi prevelika količina snijega i da nije pravo vrijeme za uspon. U prethodna tri dana poginulo je pet osoba, te njihovi vodiči nisu išli na uspon. Ipak, od planirane ekipe od nas troje, nakon razgovora u kući vodiča, odlučujemo ipak da krenemo na uspon Igor Rašević i ja. Postojala je opcija da se uspon izvrši švajcarskom stranom koja je dosta lakša, ali za nas i dosta skuplja. Istog dana, nakon pakovanja opreme, stižemo do planinarskog doma „Abruzi". Smještaj u domu je više nego odličan. Sledećeg dana, u sedam ujutru krećemo sa namjerom da izađemo do planinarskog doma „Karel". Iz kuće vodiča nam nisu predviđali da ćemo uspjeti da savladamo prelaz Colle del Leone. Ipak, uz obazriv prelazak, prolazimo ovaj opasni dio i dolazimo do stijena iznad kojih je smješten dom „Karel". Uz sniježni pokrivač, pristup domu nije bio jednostavan. Postepenim ispenjavanjem stijena, uspjevamo da izađemo do planinarskog doma. Dom je dobio naziv po planinarskom vodiču Jean Antoine Carrelu, koji je poginuo na Materhornu u svojoj 25 godini života.

Bili smo presrećni. Zaključujemo da je ovo veliki uspjeh, vjerujući u sebe da možemo na vrh. Nakon par sati odmora, našu sreću uspjela je da poremeti grupa Slovaka koji su djelovali poprilično spremni i vraćali se sa vrha. U razgovoru sa njima rekli su nam da oni nisu uspjeli da se ispenju jer je na planini preveliki snijeg i da je vrlo rizično, te su odlučili da odustanu. Ustajemo u 2 h u noć, brzo se pakujemo i krećemo na uspon pod baterijskim lampama. Ispenjavali smo jedan po jedan dio

Planinarsko - speleološko društvo
Vučja stopa
PeakPerformance

stijene, te konačno izlazimo na najopasni dio Tyndall, greben koji je odnio brojne živote i koji je vratio grupu Slovaka nazad. Uz postepeno osiguravanje, malo po malo prelazimo i ovu prepreku i dolazimo u podnožje samog vrha. Ostalo je još oko 500 metara stijene da ispenjemo. Stizao nas je umor, ali želja je mnogo veća - ne odustajemo. Još malo i ostvarili smo san svakog alpiniste, vrh je sve bliži. Na samom izlasku na vrh, vjetar je postajao sve jači, samim tim i subjektivni osjećaj. Jak vjetar onemogućio je spasilačke helikoptere da lete, te ostali smo prepušteni sami sebi. I konačno, u 17 časova, uz velike napore, konačno izlazimo na vrh i živimo naš san. Samim grebenom odolijevamo udarima vjetra i uspjevamo se spustiti do krsta. Zbog hladnoće mobilnim telefonom uspjevamo napraviti samo jedan selfi da bi se potom on sam ugasio. Ipak, „go pro" kamere su izdržale malo duže, te su uspjele da snime deset minuta naših nezaboravnih trenutaka.

S obzirom da je švajcarska strana dosta lakša, odlučujemo da se vratimo tom stazom, te kačimo se za krst i pravimo abzajl. Jak vjetar nas je kontinuirano pratio i maksimalno usporavao. Malo, po malo, abzajlom napredujemo i sve smo bliži skloništu u kojem smo planirali da provedemo noć. U sva časa u noć, konačno dolazimo do skloništa koje se nalazi na 4.000 mnv, raspremamo se od napornog dana i pokušavamo zaspati boreći se sa hladnoćom. Nakon nekoliko sati pokušaja da zaspimo, ustajemo i spuštamo se ka Cermatu, gdje nas je sačekao ostatak ekipe koji je dan ranije uspješno ispeo takođe vrh u Švajcarskoj - Breithorn, te zajedno krećemo za Bern kod našeg prijatelja Slaviše Petkovića Ćaveta, koji nas je više nego domaćinski dočekao i primio u goste.

Sledećeg dana, naš prijatelj Slaviša nas je upoznao sa ljepotama Berna, te omugućio nam da isprobamo sve švajcarske specijalitete među kojima su i čuveni švajcarski sirevi. Zatim slijedi povratak u realnost i krećemo put naše države gdje su nas čekale naše redovne aktivnosti.

Za uspon na Materhorn spremali smo se tokom cijele godine držeći u tajnosti od naših najbližih, da bi smo ih poštedili dodatnih briga. Materhorn nam je donio jedno novo i nezaboravno iskustvo. Nadam se ponovnom susretu sa ovim gorostasom, možda nekom drugom stazom.

OGNJEN MATOVIĆ

Julijski Alpi i Dolomiti

Grupa od 22 planinara iz više gradova Srbije i Republike Srpske u organizaciji PD "Kinđa" Kikinda, sredinom jula boravila je u Sloveniji i Italiji s ciljem da ispenje više vrhova i ali i via ferrata na ovim atraktivnim planinama...

Triglav je najviši vrh Julijskih Alpa, visok je 2.864 metara, a ujedno je i najviši vrh Slovenije. Ime Triglav se odnosi na oblik planine, kao i na boga ili grupu bogova iz slovenske mitologije. Prvi uspon na Triglav se desio 26. avgusta 1778. godine, a ostvario ga je Žiga Zois. S Triglavom je takođe tesno povezana legenda o kozorogu s imenom Zlatorog. Triglav je srednji deo Triglavskog nacionalnog parka.

TRIGLAV, 2.864 MNV

Plan da do planinarskog doma Kredarica podno Triglava dođemo „Tominškovim putem", a vratimo se sutradan stazom „čez prag", dvema atraktivnim stazama obezbeđenim klinovima i sajlama, uzdrman je lošom vremenskom prognozom. Odlučili smo da ne rizikujemo, pa na pešačenje krećemo „via normale" stazom preko Rudnog polja. Prognozu su na našu sreću ipak promašili i mi smo ipak stigli suvi u planinarski dom. Staza nije previše naporna, ali može biti, ako se hoda odmah „iz busa". Konsultujemo se ljudima iz metorološke stanice na Kredarici da li da završni uspon na Triglav izvedemo istog dana posle kraćeg odmora ili sutra. Nije bilo opasnosti od grmljavine, ali ni šanse da se nešto vidi s vrha zbog velikog oblaka koji se nalazio iznad nas. Ipak smo izabrali da sutra ustanemo rano i to najviše zbog umora grupe.

Manji, sporiji deo ekipe kreće na uspon u četiri ujutro, dok veći deo grupe u pet, s planom da se svi sretnemo na vrhu.

Za završni uspon je potrebno oko sat vremena i 20 minuta. Staza je eksponirana i strma do grebena, ali i dobro obezbeđena i ne previše teška za prosečnog planinara. Grebenski se sa malog Triglava stiže sajlom obezbeđenom stazom na veliki vrh gde stoji prepoznatljiv Aljažev stolp, malo sklonište u slučaju oluje. Posle fotografisanja i silaska dole do doma, pravimo odmor i krećemo Tominškovim putem na dole. Spust sa pauzama traje oko pet sati. Staza je stenovita, sa atraktivnim delovima obebeđenim klinovima i sajlama, dok kasnije prelazi u strmu šumsku stazu, pa sve tako do kraja do Aljaževog planinarskog doma i parkinga gde nam se nalazio autobus.

Posle pauze i odmora nastavljamo naš put ka Italiji.

DOLOMITI

Dolomiti su planinski je venac u Istočnim Alpima u Italiji. Nalaze se većinskim delom u provinciji Beluno, a ostalim, manjim delom, u provincijama Južni Tirol i Trentino. Jedan nacionalni i više regionalnih parkova nalaze se na Dolomitima. U avgustu 2009. godine, Dolomiti su proglašeni prirodnom svetskom baštinom UNESCO-a.

Za vreme Prvog svetskog rata, linija između italijanske i austro-ugarske vojske prolazila je kroz Dolomite. Mnogi ljudi posećuju ove planine kako bi prošli Via ferratama, zaštićenim i obezbeđenim putevima napravljenim za vreme Prvog svetskog rata. Nekoliko vrlo dugačkih staza vodi Dolomitima, zvanih „Alte

Piz Boè, 3.152 mnv

vie" (visoke staze). Za prelazak takvih dugih staza, numerisanih od 1 do 8, potrebno je barem nedelju dana hoda zbog čega se na njima nalaze mnoga planinarska odmorišta.

VIA FERRATA „DEGLI ALPINI"/COL DEI BOS - 2.519 MNV

Početna tačka pristupa ovoj ferati je poznati planinski prevoj Falzerego. Ulaz u stazu je kod restorana da Strobel odakle treba dvadesetak minuta do podnožja stene gde je ulaz u feratu. Ferata počinje vertikalnom stenom visine od oko 20 metara, koji je relativno težak za penjanje i ovaj početni deo je u stvari test da li je ova ferata za vas. Već na početku nailazimo na čep, jer su dve devojke iz francuske ekipe isped nas odlučile da odmah odustanu, pa smo čekali da siđu, a zatim i jedan momak koji je bio odmakao dalje, ali se u slikasku uspaničio, pa zaključio da mu je ipak lakše da nastavi na gore.

I tako, krenusmo mi konačno. Vertikalni zid smo prešli sa manje ili više teškoća, te krenuli u desno kratkom traverzom i došli na travnatu terasu gde je moguće odmoriti. Ferata dalje vodi do vrha Col dei Bos sa više eksponiranih delova i kratkih težih detalja, ali ne kao na početku, te ekipa penje lako i sa zadovoljstvom. Stižemo na vrh planine, koji je neočekivano, posle vetikalnog stenovitog „završnog" zida koji smo penjali pre toga - ravni travnati plato na kojem pasu ovce. Čekamo da se svi prikupe. Silazak sa ferate je „via normale" i nije tehnički zahtevan.

Ukupno vreme za potrebno da se pređe ceo krug na ovoj ferati je tri i po do četiri sata. Ferata je srednje teška, osim početnog dela i za preporuku je.

PIZ BOÈ, 3.152 MNV

Piz Boè je najviša planina Sella Grupe, planinskog lanca u Dolomitima u Italiji. Ima visinu od 3.152 m.

Odlučili da ga radimo da bismo omogućili i manje spremnim planinarima u grupi da popnu vrh preko 3.000 m, a ovaj vrh se smatra najlakšim vrhom preko ove visine u Dolomitima.

Uspon kreće od planinskog prevoja Pordoi pomalo monotonom stazom preko sipara. Preko dobro utabanih serpentina brzo se dobija na visini te se posle dva sata hoda izlazi na kameni plato gde se nalazi planinarski dom Forcella Pordoi. Ovaj deo staze može da se pređe i žičarom.

Iz doma se vidi vrh i ima nekoliko varijacija staza do njega. Do vrha se stiže za sat i po vremena i tu se takođe nalazi planinarski dom. Sa vrha se pruža lep pogled na okolne planine i vrhove. Spust se može izvršiti kružnom stazom ka planinarskom domu Boè, pa u jednom delu nazad na istu stazu kojom se išlo na uspon.

VIA FERRATA DE LUCA-INNERKOFLER, MONTE PATERNO, 2.746 MNV

Jedna od najpoznatijih tačaka na Dolomitima su svakako Tre Cime di Laveredo, tri istaknuta vrha u Sexten Dolomitima u severoistočnoj Italiji. Vrhovi se penju alpinistički, a postoji kružna pešačka staza oko Tre Cime. Odmah pored se nalazi i Monte Paterno, istorijski

Via ferrata „Degli Alpini"/Col dei Bos - 2.519 mnv

Via ferrata „Degli Alpini"/
Col dei Bos - 2.519 mnv

Piz Boè, 3.152 mnv

Piz Boè, 3.152 mnv

Piz Boè, 3.152 mnv

Via ferrata De Luca-
Innerkofler, Monte
Paterno, 2.746 mnv

Via ferrata De Luca-
Innerkofler, Monte
Paterno, 2.746 mnv

Monte Paterno, 2.746 mnv

Info

Vodiči na akciji:
Jovan Jarić, PD „Kinđa", Kikinda
Branimir Šoškić, PSD „Jastrebac", Kruševac
Slobodan Stefanović, PK „Era", Užice

poznat, jer je u toku Prvog svetskog rata bio smešten između talijanske i austrijske granice. Kroz stene su prokopani tuneli uključujući i galeriju Paterno kroz koju prolazi via ferrata i njome se dolazi do vrha planine.

Naša ferata kreće od planinarskog doma Locatelli, a do njega se stiže pešačkom stazom od doma Auronzo, koji se nalazi u blizini velikog parkinga dokle se može doći vozilom, pa preko doma Lavaredo. Uspon kreće kroz pomenutu galeriju Paterno koja u vodi uzbrdo, prvo sa otvorima sa strane u steni, a kasnije u potpunom mraku te je potrebna čeona lampa. Ferata po izlasku iz tunela dalje vodi ne previše zahtevnom stazom obezbeđenom sajlama do ispod vertikalne stene od koje kreće uspon na vrh Monte Paterna. Vertikalna deonica se brzo prelazi osim ako naletite na gužvu, a posle toga se izlazi na stenovite terase i ubrzo na vrh planine. Nakon odmora i fotografisanja krećemo malo kružnom stazom do iste tačke gde počinje vertikala, te nastavljamo dalje feratom preko interesantnih dolomitskih stena, mostića, nogostupa, sajli... Kada se završi feratni deo sledi malo nezgodan spust po klizavom siparu gde se dosta izgubi na visini, a zatim ponovo uzbrdo sada dobro utabanom stazom, te se posle sat vremena stiže do raskrsnice koja je blizu doma Lavaredo. Za celu feratu sa pristupom i kružnim završetkom koji smo išli, potrebno je oko sedam sati. Ovom feratom smo završili naš boravak u Italiji, te se vraćamo u Sloveniju.

PRISOJNIK, 2.547 MNV/MALA MOJSTROVKA, 2.333 MNV

Posle noćenja u Erjačevoj koči, ustajemo rano ujutro zbog najave lošeg vremena u popodnevnim satima. Delimo se u tri grupe po težini, prva grupa ide na Prisojnik feratom kroz okno i po završetku ferate silazi dole, druga grupa ide na Malu Mostrovku, a treća i najbrojnija grupa posle ferate na Prisojniku nastavlja dalje do vrha planine i kružnom stazom nazad do našeg doma.

Prisojnik pripada Julisjkim alpima i na uspon na njega se kreće sa prevoja Vršič, odakle kreće i većina ostalih staza na ovom terenu. Posle kraćeg dela kroz šumu, brzo se dolazi do stena i via ferate kroz okno. Ferata je srednje zahvetna i nema nekih preteških detalja na stazi. Staza je lepa i atraktivna i brzo se napreduje nagore, ponegde i na vertikalnim delovima. Ubrzo se dolazi do okna, velikog otvora u steni kroz koji prolazi ferata i izlazi se sa druge, južne strane planine. Grupa koja napušta stazu počinje spust na dole, dok ostali nastavljaju sajlom opremljenom stazom ka vrhu. Posle dva niža predvrha stiže se na vrh Prisojnika. Sa njega se pruža lep pogled na okolinu, ali primećujemo i nadolazeću promenu vremena, te se posle kraće pauze i mi krećemo na spust. „Via normale" staza sa druge strane planine nije uopšte lagana i treba silaziti s krajnjim oprezom zbog sipara i klizavih stena. Posle dva sata spusta stižemo do našeg planinarskog doma, pa posle prepakivanja krećemo kući.

Pravimo usputnu pauzu na Bledu za kraću šetnju i ručak. Posle ulaska u autobus, počela je jaka kiša, a nad Julijskim alpima je besnelo nevreme. Za sedam dana našeg boravka u Alpima i Dolomitima imali smo neobičnu sreću da smo imali idealno vreme za planinarenje bez kišnih dana. ■

FOTO: SLOBODAN STEFANOVIĆ, SVETOTAR SAVIN, ADREA TOT, UROŠ ŠUŠAK, DRAGANA BOGIĆEVIĆ

Via ferrata De Luca-Innerkofler, Monte Paterno, 2.746 mnv

Via ferrata De Luca-Innerkofler, Monte Paterno, 2.746 mnv

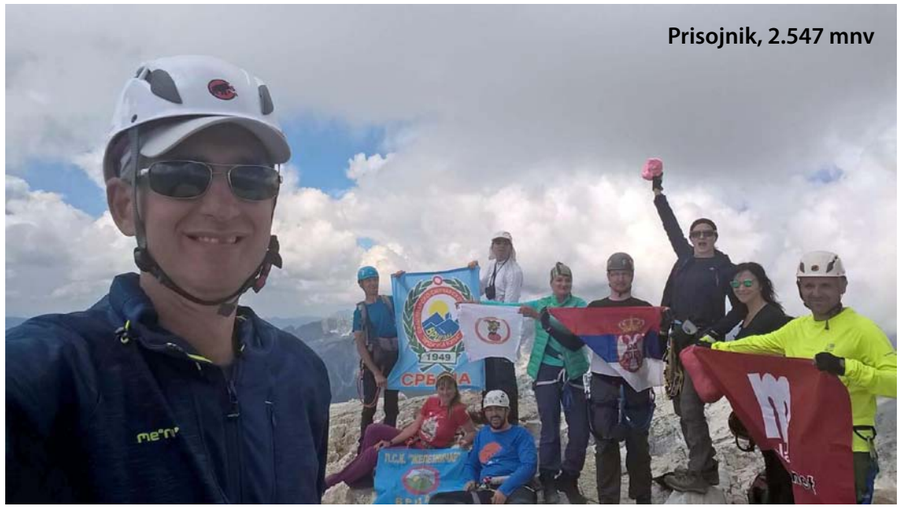
Prisojnik, 2.547 mnv

Prisojnik, 2.547 mnv

Prisojnik, 2.547 mnv

Prisojnik, 2.547 mnv

Prisojnik, 2.547 mnv

Mala Mojstrovka, 2.333 mnv

Dabarski kukovi

*Članovi **SPK „Pentrax”** iz Iđoša, **SPK „Stari Grad”** iz Užica i **KES „Armadillo”** iz Čačka, svi članovi **AO „Armadillo”** boravili su na **Dabarskim kukovima**, na Velebitu (**Hrvatska**) od 15-24. juna...*

ARMADILLO
WEB: WWW.ARMADILLOSPORT.COM
E-MAIL: ARMADILLOSPORT@YAHOO.COM

POGLEDAJTE PREZENTACIJU NA SLEDEĆEM LINKU

Planinski masiv Velebit, koji pripada Dinarskim planinama, najveći je u Republici Hrvatskoj i proteže se na čak 145 km. U središnjem delu Velebita, u neposrednoj blizini Baških Oštarija i Karlobaga nalazi se veličanstveno mesto gde oštri stenoviti vrhovi izviru iz duboke šume i zelene trave, te formiraju nestvaran predeo. Na ovom jedinstvenom mestu nalazi se penjalište sa multi-pich i tradicionalnim alpinističkim smerovima, Dabarski kukovi. O lepotama stene i divljini koja je okružuje slušali smo od prijatelja iz Slovenije i Hrvatske, te smo prvo slobodno vreme iskoristili da organizujemo posetu ovom lokalitetu.

Članovi SPK „Pentrax” iz Iđoša, SPK „Stari Grad” iz Užica i KES „Armadillo” iz Čačka, svi članovi AO „Armadillo” boravili su na Dabarskim kukovima od 15-24. juna. Baza nam je bio Planinarski dom „Ravni Dabar” koji se nalazi na 725 mnv i do koga je mogući pristupiti kolima makadamskim putem. U domu nema struje, vodom se snabdeva iz cisterne.

Do stena za penjanje se lako stiže peške iz doma, potrebno je 10-45 minuta hoda, zavisno za koji se sektor odlučite. Najbliži domu je Rujičin kuk, i to smerovi u donjem delu, pa tako za upenjavanje biramo upravo ovu stenu. Jednu navezu činili su Miloš i Milan, a drugu Danijela i ja. Penjemo dva tradicionalna smera, očigledna i laka za nalaženje Austrijski greben i greben desno od njega. Oba smera su duga oko 250 metara i nude lepo penjanje ocene oko V UIAA. Prvog dana privikavamo se na oštru stenu, upoznajemo okolinu i planiramo uspone za sledeći dan.

Drugi dan penjanja takođe provodimo u Rujičinom kuku, na čvrstim vertikalnim liticama koje, gledano iz daljine deluju neosvojivo. Smerovi su dobro opremljeni boltovima, sa bezbednim štandovima i nude zaista drugačiji stil penjanja od onoga na šta smo u Srbiji navikli. Ruta nije lako čitljiva, čvrste krečnjačke ljuske nemilosrdno bodu jagodice prstiju, a nogama se oslanjamo uglavnom na trenje. Svi smo se složili da je ovo kao neka druga dimenzija penjanja, koja od penjača zahteva savršenu tehniku i iscrtava tanku liniju između usklađenosti najfinijih pokreta. Nakon popeta dva smera, umorni i zadovoljni odlazimo na evaluaciju uspona. Veče provodimo savladani umorom, opijeni lepotom vatre i dogovaramo se da sledeći dan provedemo na moru.

Smeštaj

Planinarski dom u Ravnom Dabru
Nadmorska visina: 713 m
Broj ležajeva: 50
Otvaranje objekta po dogovoru.
Snabdevenost objekta: delomična.
Kontakt: Mile Prpić +385 98 17 10 933, +385 53 633 016;
Vlado Fabijanić +385 91 51 97 789, +385 1 39 03 226.

Karlobag ima nekoliko malih, kamenih plaža koje uranjaju u prozirno plavo i čisto more. Voda je hladna, ali prija umornim mišićima. Turistička sezona još uvek nije u punom jeku i uživamo u mirnoći kojom celo mesto odiše.

Sledeće jutro ustajemo vedri i željni penjanja. Budući da Miloš i Milan nisu do sada posetili obližnje evropsko i svetsko poznato penjalište, odlazimo u Paklenicu. NP „Paklenica” se nalazi na oko 80 km udaljenosti, u pravcu Zadra. Detaljnim pregledom vodiča, Danijela i ja se odlučujemo za penjanje Pezzolatijevih klasičnih, neopremljenih smerova u obližnjem kuku Skradelin. Druga naveza odlazi u čuveni Anića kuk, smer Kača. Kača je fenomenalna linija koja se zmijoliko provlači ovom impozantnom i prepoznatljivom stenom.

Ginestre i Cristina, dva smera koja se po svemu sudeći, retko penju su prava poslastica! Stena je proverevno dobra i čvrsta, sa lepim detaljima, ali smerovi ne obiluju mestima za postavljanje međuosiguranja. Linije su očigledne, a silaz peške okolo. Nismo izostavili ukusnu večeru kod Dinka gde slušamo utiske i oduševljenje naših prijatelja koji su prvi put posetili Paklenicu. Ovo mesto nikoga ne ostavlja ravnodušnim, te nasuprot budi snažnu želju za ponovnim skorim vraćanjem. Vraćamo se na spavanje u Dabarske kukove, gde nas dočekuje nestvarni prizor zvezdanog neba i stene koja se kupa u gustoj, beloj magli.

Sledeći dan, jaka olujna bura prilično otežava uspone. Ujutro smo strpljivo čekali da se udari vetra smanje i kasnije nego inače odlazimo u smerove. Penjanje po vetru nije prijatno iskustvo, temperatura je pala, i morali smo da obučemo dodatne slojeve odeće. Iako uslovi za penjanje nisu bili idealni, pa čak ni blizu tome, muška naveza je uspešno popela svoj do sada najteži smer. Bili su motivisani te sa lakoćom popeli „Vamos a la playa” u Aginom kuku, ocene 6b+! Svaka čast i neka je što više kvalitetnih i teških smerova. Užad su se mrsila prilikom abzajla, ali priroda diktira uslove kojim se možemo samo mirno pokoriti.

Info

Dabarski kukovi su od prvog naseljenog mesta udaljeni oko 20 km, bez telefonskog signala, pa je prilikom uspona potrebno biti naročito oprezan. Iako smo tamo boravili čitavih devet dana, još uvek nismo potpuno istražili i upoznali region. Penjački potencijal ovog predela ja velik i sigurno ćemo se vratiti kako bismo ponovo uživali na stenama. Informacije o smerovima mogu se pronaći u penjačkom vodiču Croatia (3. dopunjeno izdanje, 2004, Boris Čujić, Astroida) kao i na internet stranici, a svi zainteresovani mogu se obratiti za detaljnije informacije.

Penjali smo takođe i u Čelinom kuku, na litici koja se izdiže direktno iznad doma. Penjački dani brzo su prolazili, a vreme za povratak kući se bližilo. Sretali smo planinare koji su koristili slobodno vreme da uživaju u stazama, lepoti šumskih jagoda i susretima sa životnjama koje slobodno i divlje borave u simbiozi sa ljudima.

KATARINA MANOVSKI
SPK „PENTRAX”

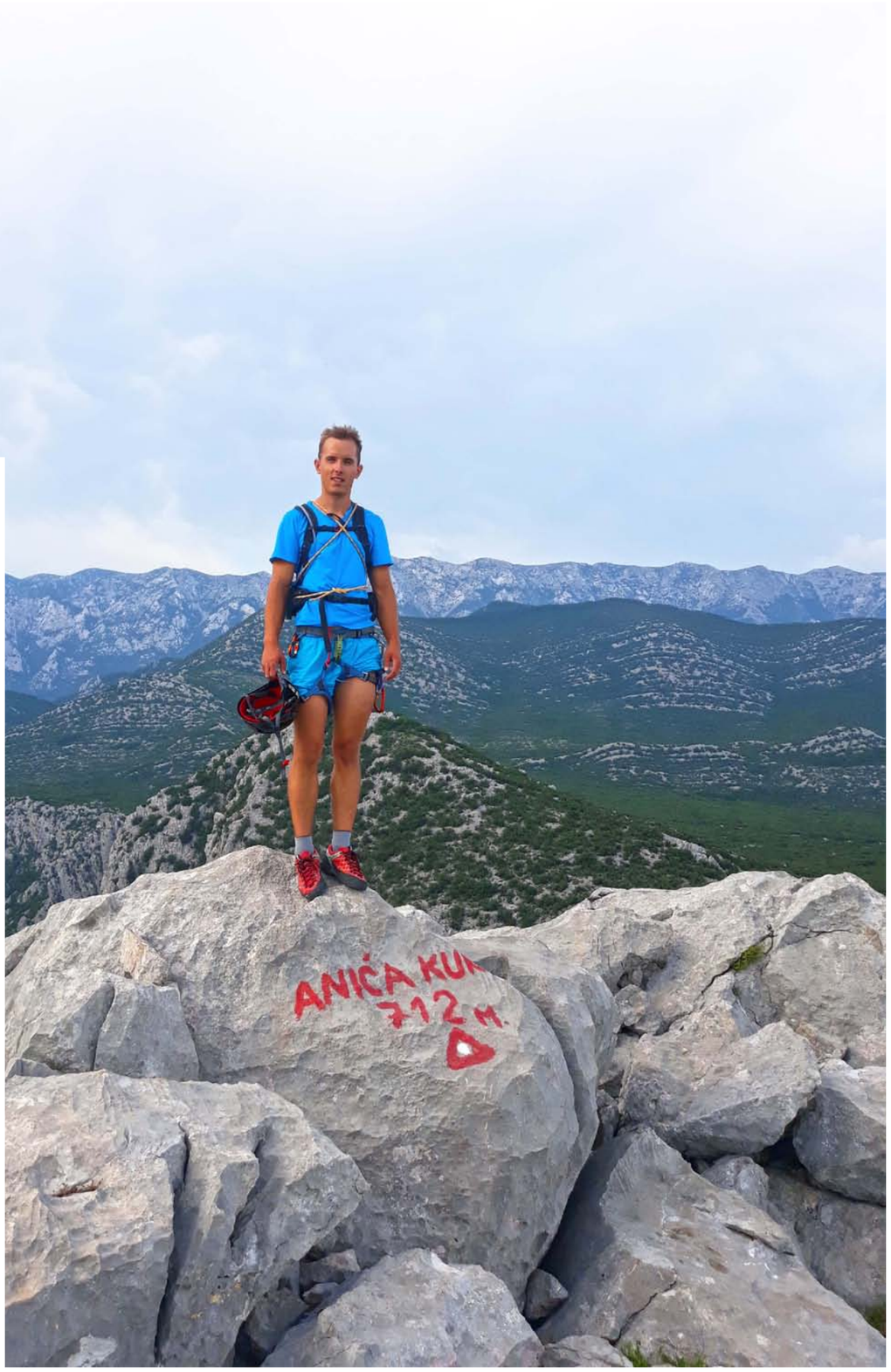

U zmajevom gnezdu: DUBOČKA PEĆINA

Petoro penjača uživalo je usvežini Dubočke pećine...

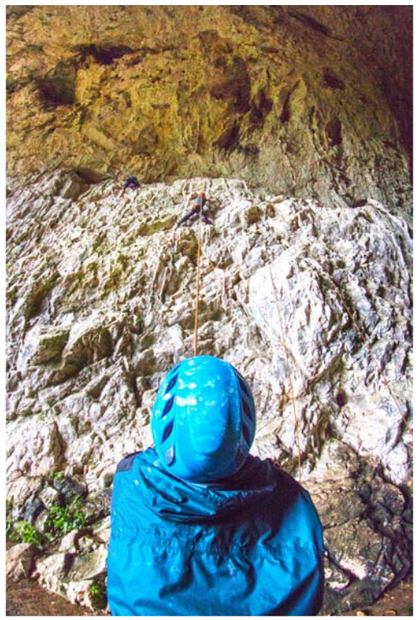

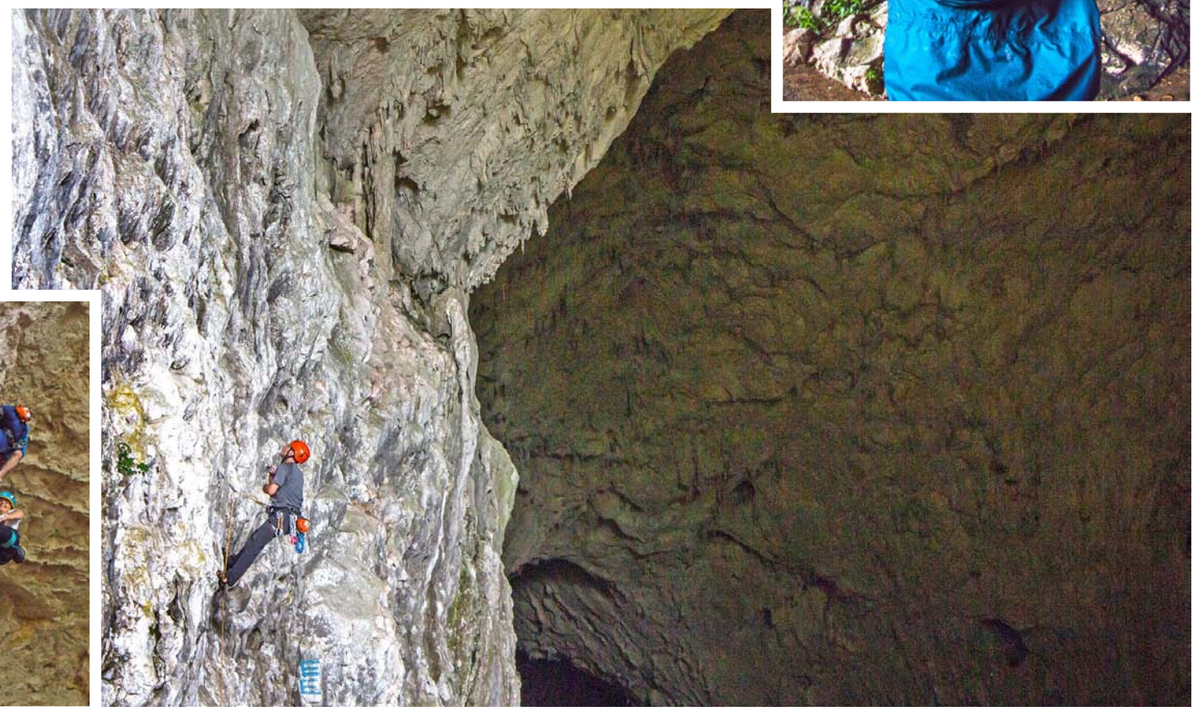

Kučevo. Selo Duboka. Živi, dimanični pejzaži. Vlaški kraj, a to znači priče o rusaljkama, ženama koje padaju u trans i, po narodnom verovanju, uspostavljaju veze s umrlim precima i srodnicima. Tu su i priče o kraljicama, bačenim kletvama, plesu s noževima. O zmaju, po čijem je zviždanju i strahotnom potresanju brda i okoline ceo kraj dobio ime Zvižd.

Iz priča i predanja prelazak na penjanje. Pre ulaska u pećinu nalazi se potok, na njemu dva mostića sagrađena za preminule, a na vodi darovi koji se njima ostavljaju. Cveće, voće. S obzirom na celu ovu atmosferu, sreća da nismo došli ovde na Duhove.

Došli smo na topao junski dan, napolju je upeklo sunce ali se već samim prilaskom pećini osetila svežina. Miris majčine dušice ispratio nas je do same pećine. Za nekoliko sati svi smo bili u duksevima i jaknama. Ulaz u pećinu prostran, a prizor nestvaran. Ogroman svod iznad, osetih se premaleno. I sve je tu, osvetljeno dnevnim svetlom, a opet bez direktnog sunca, i sve je lako dostupno. Nema kupina, nema poskoka, nema sipara. A tu su smerovi! Sa obe strane!

Potpuno otkrovenje. Dosađivah sa pitanjima - zašto smo tek sad ovde došli, kako je u drugim pećinama, zašto češće ne dolazimo. Toliko je prijatno. Toliko je fascinirajuća atmosfera, toliko je bre dobro!

U neka ranija vremena, meštani su ovde donosili istraživačima ručak u pećinu, a za večeru ih dočekivali u domovima. Dobro, nismo ništa istraživali, a pored orasnica ručak nam nije bio neophodan. Za večeru smo ipak odlučili da se uputimo do Ceremošnje, gde smo se uz mnoštvo priča o ovim predelima i vlaškim običajima bogato snabdeli dimljenim kozijim sirom čuvanim u maslinovom ulju, šumskim medom, propolisom. Rakijom - tek toliko da se domaćin ne uvredi. Sir je bio vredan svakog dodatnog pređenog kilometra, a domaćini za poželeti uvek i svuda. Do sledeće kučevske avanture kojoj se svesrdno radujem.

TEKST I FOTOGRAFIJE: JOVANA SUBIĆ

Info

Penjali: Darko Daljević, Irina Kajtez, Dušan Lazarević, Tatjana Andrijanić, Jovana Subić.
Smerovi: Gdin Krup i gdin Vandemar, Bygenvilija, U zmajevom gnezdu, No name 1, No name 2.

Letnji tečaj na Gornjaku

*Sedam prijavljenih učesnikabilo je spremno da sa sjajnom **AONS ekipom**, na čelu sa **instruktorom Obradom Kuzeljevićem**, zvanično zakorači u svet alpinizma...*

Tokom tri vikenda juna 2018. godine, u organizaciji Alpinističkog odseka Novi Sad, održan je početni letnji alpinistički tečaj. Sedam prijavljenih učesnika, više ili manje iskusnih planinara, bilo je spremno da sa sjajnom AONS ekipom, na čelu sa instruktorom Obradom Kuzeljevićem, zvanično zakorači u svet alpinizma.

Prvog vikenda, predavanja su započela na dobro poznatom mestu u planinarskom domu PSD „Železničar", na Fruškoj gori. Na uvodnom predavanju smo se upoznali se osnovnom tehničkom i ličnom opremom koja je neophodna pri svakom usponu, kao i sa čvorovima, bez čijeg savladavanja se ni ne počinje. Tečaj je prilagođen svima, te su i oni kojima je ovo bio prvi susret sa alpinističkom opremom, imali vremena da steknu sigurnost i poverenje u opremu, koje će im na steni biti od velikog značaja. Nakon toga usledila je poslastica prvog dana i celog vikenda, a to je abzajl - tehnika spuštanja niz uže. Ovu tehniku smo imali priliku da isprobamo i uvežbamo na penjalištu Orlovo bojište, u blizini doma. Puni adrenalina i pozitivne energije vraćamo se u dom gde nastavljamo sa pričom o svemu najvažnijem po pitanju opreme i sigurnosti na steni. Sledećeg dana prelazimo osnovne principe pravljenja sidrišta, kao i međuosiguranja. Shvatamo koliko pažljivo se mora pristupiti svakom detalju, jer se u smeru može desiti da nama i partneru s kojim penjemo, u slučaju pada, život „visi" baš o tom osiguranju. Nakon prvog vikenda rastajemo se prepuni utisaka i nestrpljivi da vidimo šta nas čeka u nastavku.

Drugi vikend, videli smo, nije zaostajao za prvim ni po sadržajima ni po dobroj atmosferi. Srećni što smo opet u prirodi, na planini i u dobrom društvu ljudi iz AONS-a, okupili smo se i nastavili sa radom. Nizala su se predavanja jedno za drugim, a na svakom od njih iskusnije kolege su se trudile da nam što bolje dočaraju sve ono što nam može zatrebati kada planiramo i izvodimo sam uspon. Činjenica koja se ne može zaobići je da bez dobrog plana – nema uspešnog uspona. Veoma je bitno da blagovremeno odlučimo gde i kada i sa kim želimo da pođemo na uspon. Važno je proceniti da li će nam vremenski uslovi to dozvoliti, kao i šta da radimo ako nas nepovoljno vreme ipak zatekne na steni. Osim pripreme plana neposredno pred uspon, jednako je važna dugoročna priprema, odnosno trening i usavršavanje praktičnih i teorijskih znanja. Tako u nastavku obuke učimo na koji način najbolje možemo psiho-fizički da pripremimo telo na sve ono sa čime ćemo se susresti tokom bavljenja ovim sportom. I ovog vikenda nakon završenih predavanja izlazimo na teren, gde vežbamo komunikaciju sa partnerom u navezi, ali i kako da pomognemo sebi i partneru u slučaju pada.

UČESNICI TEČAJA

Instruktor: Obrad Kuzeljević.

Pomoćni instruktori: Aleksandra Bunjevčev, Zoran Marković, Vladimir Bobić, Andrej Teodorović, Dejan Nikolić, Edin Oprašić.

Tečajci: Dajana Kovačević, Ljiljana Spasojević, Ivan Pospiš, Dragan Pavlović, Radomir Delić, Mile Medaković, Željko Golubović.

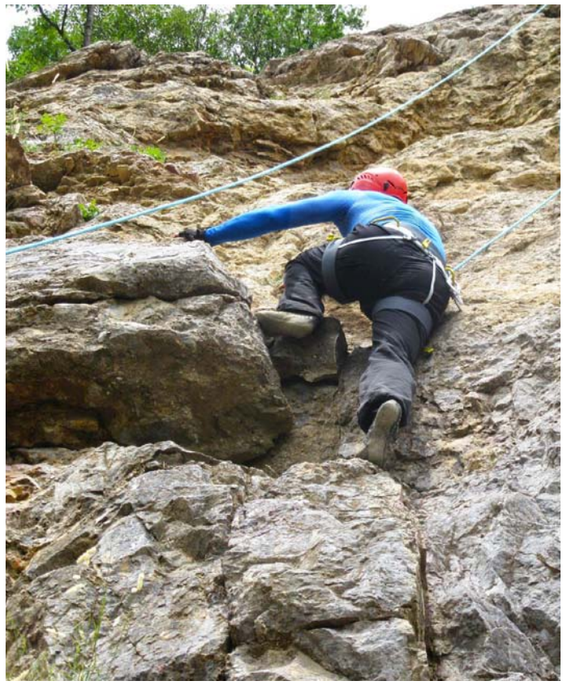

Na posletku došao je red na najuzbudljiviji deo, koji su svi tečajci željno iščekivali, penjanje prvih alpinističkih smeri. Naš instruktor Obrad Kuzeljević Kuki, odlučio je da to uradimo na prelepoj lokaciji Gornjačke klisure, nadomak Petrovca na Mlavi. Put „Gornjaka" krenuli smo u petak 22. juna, rešeni da nas ne pokoleba kiša koja nas je pratila celim putem do našeg odredišta. Kada smo stigli usledio je dogovor da se svi odmorimo i ujutro vidimo kakvi uslovi na steni nas očekuju. Sledećeg jutra dočekalo nas je prohladno ali suvo vreme, uz vetar koji nam je u ovom slučaju bio saveznik i oterao oblake. To je to – naveze su spremne, oprema je spakovana i spremni smo za penjanje. Sunce koje se povremeno pojavljivalo bilo je dobar znak. Svako sa svojim partnerom, pristupili smo odabranim smerima i napredovali kroz njih sigurnim potezima, rešeni da savladamo sve prepreke i one nezgodne "detalje". Kroz klisuru je, nošeno vetrom, satima odzvanjalo naizmenično: „PE – NJEM", „O - SI – GU - RA – VAM", „POPUSTI", „POKUPI"!

Na kraju dana svi tečajci su imali po tri uspešno savladana smera u kartonu, ali što je još bitnije sa osmehom na licu i podstrekom za sledeći dan. Naredni dan u Gornjačkoj klisuri bio je podjednako uspešan. Test je položen, smeri su savladane, te je i zvanično nas nas tečajaca uspešno okončalo početni letnji tečaj.

Umorni ali puni utisaka odlazimo kući, željno iščekujući sledeću avanturu.

ZA AONS LJILJANA SPASOJEVIĆ

Alpinistički kamp na Žijovu

*Članovi **Alpinističkog odseka Beograd** imaju tu nezgodnu osobinu da, kad nas pozovu u goste, mi obavezno i dođemo...*

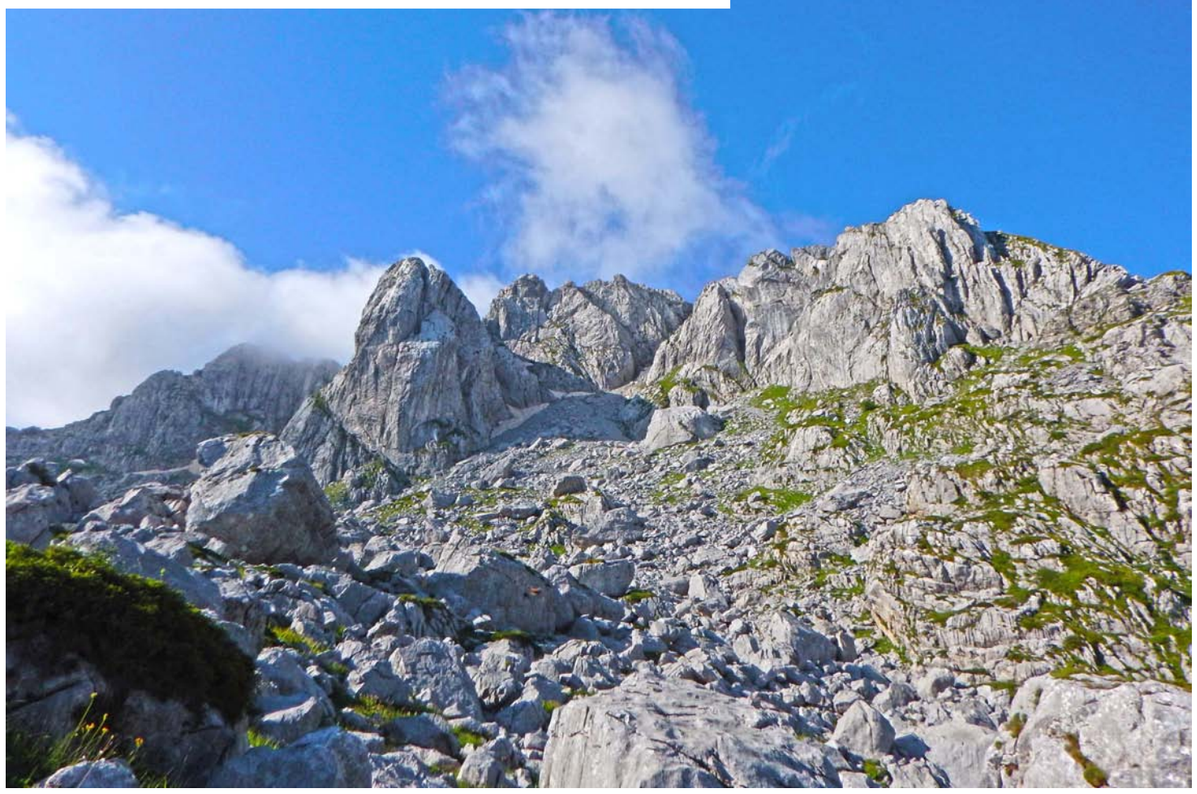

FOTO: AOB

Kako se približavao juli mesec, počeli smo nestrpljivo da očekujemo poziv Malog alpinističkog kluba iz Podgorice na alpinistički kamp. Predivan provod prošle godine u dolini Grabovice nismo zaboravili, pa smo obaveštenje da se ove godine šatorski kočići zabadaju kod Bukumirskog jezera, od 12. do 15 jula, dočekali spremni. Drugari domaćini obezbedili su mesto za kamp na poslednjoj livadi u dolini do koje se dolazi makadamskim putem od Bukumirskog jezera - tačno preko puta katuna Prelevića (i pripadajuće štale, za koju se kasnije ispostavilo da će obeležiti naš boravak). Zbog pomenute nezgodne osobine, od oko 30 učesnika kampa, AOB družina bila je daleko najbrojnija (15 punoletnih i dvoje dece).

U pozivnom pismu, drugari iz MAK-a napisali su sve što je važno: da se visina stene kreće od 50 m do 200 m, da ima dosta smerova različitih težina (i da su svi smerovi, sa izuzetkom nekoliko, neopremljeni), da je kvalitet stene veoma dobar, da ima dosta prostora i mogućnosti za prvenstvene smerove, da pristup stenama varira između pola sata i dva sata, da je voda obezbeđena i da je smeštaj u šatorima, a hrana iz ranca ili gepeka (u našem slučaju gepeka veličine prikolice - nikad se ne zna, opsada može da potraje).

Dogovoreno je da prvi deo ekipe - nas osmoro, krene u četvrtak popodne. Kao i obično, start je bio klizan. Kako to obično biva kad se putuje (velikim) kolima, pakujemo se lopatom i uvek se pojave te neophodne sitnice koje jednostavno moramo da ponesemo na kampovanje, pa se gepek više puta prepakivao kako bi se popunila svaka rupica. Kada u autu nismo imali mesta više ni za iglu, predali smo se i krenuli. Pred ciljem

smo malo lutali dok nismo našli kamp i konačno stigli oko jedan čas posle ponoći. Svi su već uveliko spavali, te smo odmah namestili šatore. Pošto nije bilo toliko hladno, a nebo je bilo prelepo, nikom se nije odmah išlo na spavanje pa smo malo posedeli ispred šatora, čavrljajući (nadamo se tiho) uz koju čašu vina. Dogovor je bio da ne ustajemo rano jer smo umorni od puta, već da se naspavamo, pa ćemo polako na penjanje. Međutim, nenadano se oglasio jutarnji alarm - oko pet časova: krave su počele da nam žvaću po mozgu (bukvalno, jer je jedina barijera između njihovog mljackajućeg jezika i naših ušiju bilo milimetar debelo šatorsko platno). Nisam imala pojma da im treba toliko vremena da se najedu. Čini mi se da je trajalo satima i taman kada pomisliš da se najela i krene da te hvata san, žvakanje se nastavi. Konačno smo digli ruke od spavanja i ustali oko oasm sati. Tada nam se pridružio i Vukan, koji je stigao odnekud iz Crne Gore. Kafa (nekoliko), doručak, odvajanje opreme, odluka o smerovima i rančevi na leđa.

Pavle i Miroslav su krenuli prema vrhu desno od Pasjaka i tog dana popeli smer Krug dvojke (100 m, V-/III), dok je nas sedmoro krenulo prema Surdupu u 11:30 (vreme leti) i pristup je trajao oko dva sata (uključujući prelazak zanimljivog snežišta u patikama). Podelili smo se u dve dvojne i jednu trojnu navezu. Dule i

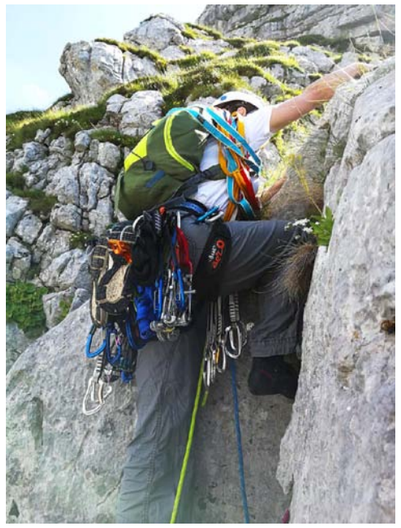

Vukan su tog dana penjali varijantu smera Lezi lebe da te jedem (200 m, IV), Srki i Dare su odlučili da penju smer Pegaz (300 m, IV), dok je naveza „tri J" (prvobitno nazvana „Masni prsti" po jednoj od Peđinih opaski: „Pre ulaska u smer oooobavezno namastiti prste kremom za sunčanje") - Jeca, Jeca i Joca, ušla u smer Kasiopeja (300 m, IV). Meni se smer svideo, nije težak, ali mi je bio zanimljiv jer je tradicija i što sam tokom celog smera pravila sidrišta. Očekivala sam da je kraći, ali naš smer je na kraju imao sedam cugova, ako se nisam zabrojala. Kasiopeja i Pegaz se u nekom momentu ukrštaju i prave zamišljeno „X". Srki i Dare su bili fini, pa su tamo gde nam se smerovi ukrštaju napravili jednog čovečuljka da bismo znale kuda nam ide smer. To je verovatno zbog toga što me je, od prošle godine, krenulo sa tim mašenjem smerova... U svakom slučaju, vrlo pažljivo s njihove strane. Njih četvorica su, naravno, bili brži od nas, pa su imali dosta vremena da uživaju u pogledu sa vrha, ali i da se smore čekajući, iako za trojnu navezu u tradicionalnom penjanju, nismo bile baš toliko spore. Najviše nas je zadržalo vađenje opreme (trikemi su koštali Jecu R. kože na dva prsta i utučenih zglobova, ali što bi Steva rekao: „Ko šiša drugog što je drugi"). U svakom slučaju, uspeli smo da pređemo snežnike pre mraka i da, bez obzira na povratak pod čeonim lampama, u kamp stignemo oko 22 časa. Naravno da nas umor nije sprečio u nameri da napravimo gozbu i do kasnih sati zadržimo osmehe na licima.

U međuvremenu, tokom dana, dok smo mi penjali na Surdupu, stigli su Nikola Đurić sa porodicom i Dule Starinac, pa kada se vredni ranoranilac Paja vratio iz smera, on i Dule odlaze da penju Opuštenciju (80 m, VI-).

U toku noći, stigli su Boris, Pešić i Željko tako da je sada naša družina bila kompletna. Noć smo proveli mirno, bez krava i drugih životinja. Ujutru, najvrednija je bila trojna naveza Nikola, Dule S. i Paja koji odlaze do Surdupa i penju smerove Mercedes forever (210 m, VI-) i Nina (200 m, VI+).

Vukan i Željko su krenuli prema vrhu desno od Pasjaka i penju smerove Krug dvojke (100 m, V-/III) i Dva jedan dva (212 m, IV+/III). Srki i Dare se odlučuju za blok Velji Torač i penju smer Ikar (150 m, VI+). Nas sedmoro kreće od kampa direktno prema maloj steni i delimo se u dve dvojne i jednu trojnu navezu. Trojna naveza Boris, Jelena P. i Pešić, i dvojna naveza Dule i Miroslav penju smerove Pravi strelac (100 m, IV/III) i u maloj steni smer Čoban i pajser (150 m, IV). Druga dvojna naveza, odnosno Jeca R. i ja, odustaje od borbe sa tvrdoglavom šarkom oko kvadratnog metra prostora za ulaz u smer, kao i od ideje da penjemo iza dvojne i trojne naveze, tako da smo dan provele uživajući u prirodi uz kaficu i u obilasku jezera (dok nas krave&nezgodan bik nisu poterali odande; uopšte, taj dan su životinje komandovale našim životima, najavljujući događaje koji slede).

INFO

Učesnici akcije: *Srđan Bosnić, Darko Daljević, Nikola i Tijana Đurić, Miroslav Zajić, Pavle Košutić, Dušan Lazarević, Jovana Milićević, Željko Naumović, Aleksandar Pešić, Jelena Popić, Jelena Radojković, Boris Stanojević, Dušan Starinac i Vukan Hadžić.*
Mesto: Žijevo, Crna Gora

Ispenjani smerovi:
Kasiopeja - Jovana Milićević, Jelena Popić i Jelena Radojković
Pegaz - Srđan Bosnić i Darko Daljević
Lezi lebe da te jedem – Dušan Lazarević i Vukan Hadžić
Ikar - Srđan Bosnić i Darko Daljević
Krug dvojke - Pavle Košutić i Miroslav Zajić
Krug dvojke - Željko Naumović i Vukan Hadžić
2-1-2 - Željko Naumović i Vukan Hadžić
Opuštencija - Pavle Košutić i Dušan Starinac
Pravi strelac - Dušan Lazarević i Miroslav Zajić
Pravi strelac - Aleksandar Pešič, Jelena Popić i Boris Stanojević
Čoban i Pajser - Dušan Lazarević i Miroslav Zajić
Čoban i Pajser - Aleksandar Pešič, Jelena Popić i Boris Stanojević
Nina - Nikola Đurić, Pavle Košutić i Dušan Starinac
Mercedes forever - Nikola Đurić, Pavle Košutić i Dušan Starinac

HUSKY

Pošto smo „umor barometar" ostavili kod kuće, kada smo svi bili na okupu na kraju dana, smogli smo snage da odigramo partiju fudbala, napravimo gozbu, zacementiramo osmehe i skujemo planove za blic penjanje „sportaća" sutradan pre povratka. Međutim... Poslednjeg dana ustajemo oko 8 sati, posle izgubljene bitke za snom protiv krava koje su nas budile šetajući po kampu (tada nismo znali šta rade). Kada smo izašli iz šatora, čekalo nas je zanimljivo iznenađenje. Ustremile su se na šator u kome smo držali hranu - sve što su mogle da pojedu, pojele su, a ono što nije bilo jestivo izgazile su. Problem je što im je ono što su pojele toliko prijalo da su nam njihova creva to jasno stavila do znanja porukom: „Hvala na poseti, dođite nam i sledeće godine". Time je plan o penjanju sportskih smerova pretvoren u akciju čišćenja koja je bila takvih razmera da je Paja rekao da ni mleko više neće da pije. I tako poraženi od strane nečasnog protivnika i potučeni do poslednje kese za đubre, nekako se iščupasmo iz „braon pite" i posle četiri sata borbe - oko 12 časova - krenusmo prema Beogradu preko Komova, gde smo napravili pauzu za ručak u Etno selu u Štavni.

Prelep vikend i nestvarna priroda. Zahvaljujemo na pozivu Malom alpinističkom klubu iz Podgorice i nestrpljivo očekujemo poziv i sledeće godine.

JOVANA MILIĆEVIĆ I JELENA RADOJKOVIĆ
ALPINISTIČKI ODSEK BEOGRAD

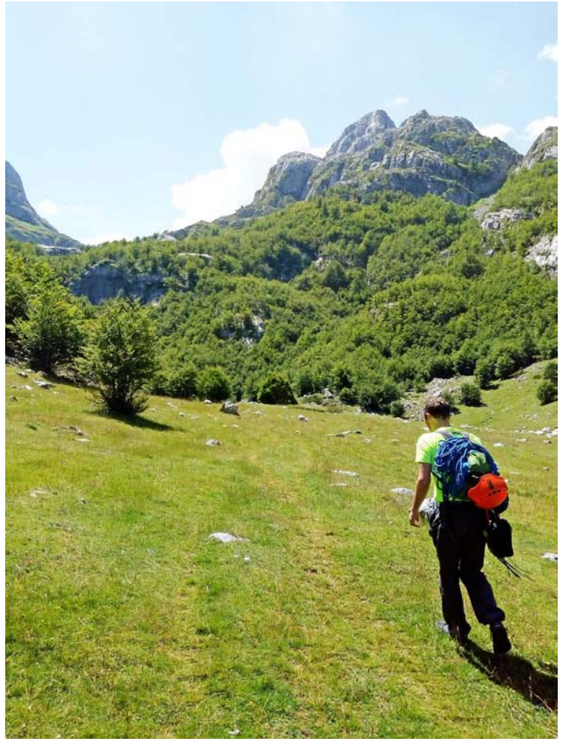

PRENJ
11 vrhova 2.000+ u jednom danu

*Splićanin **Daniel Krstulović Opara** popeo je svih 11 prenjskih dvijetisućnjaka u jednom danu... Divna avantura i sjajna inspiracija!*

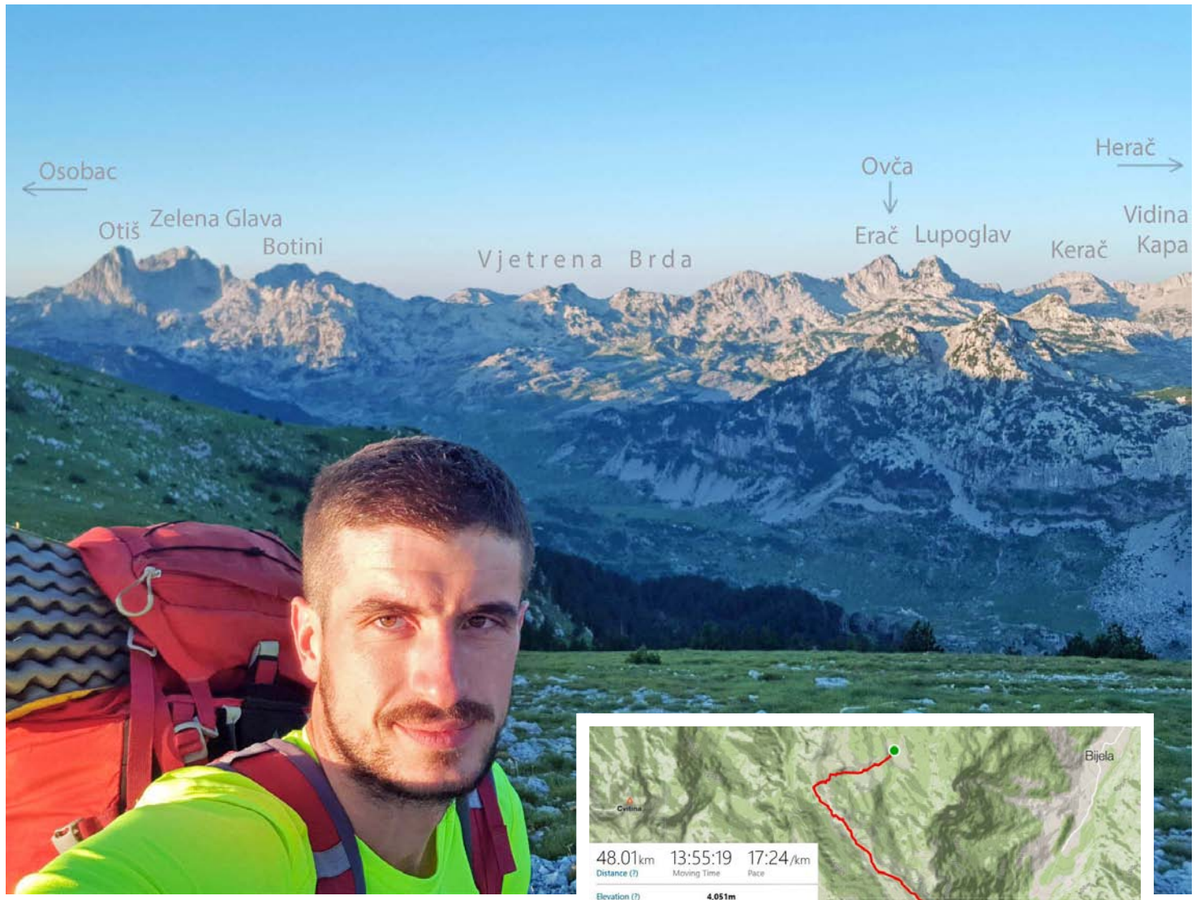

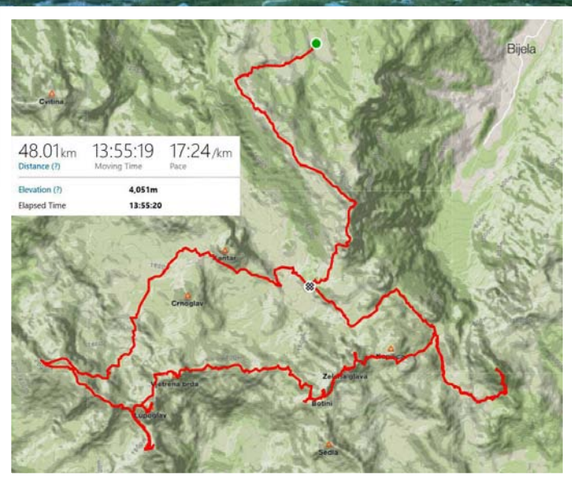

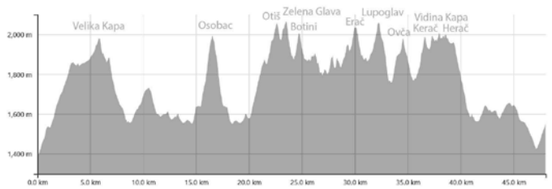

Nakon ove moje avanture dobio sam puno upita (i dosta skepse), jer, navodno, nitko nikada nije popeo svih 11 prenjskih dvijetisućnjaka u jednom danu. Trail trkači koji nikada nisu bili na Prenju vide kilometre i visinsku razliku ovog traga i prokomentiraju - „to je sporo", dok planinari koji poznaju Prenj vide vrijeme i kažu - „to je nemoguće". Istina je naravno negdje u sredini. Cijela ova ruta je 70% van staze, dobar dio sadrži lakše penjanje ili otpenjavanje, probijanje kroz klekovinu, traženje prolaza, teškog tehničkog terena, te sve ostalo što čini meni ovu avanturu vrlo posebnom. Pošto većinu puta kojim sam odlučio ići nisam znao unaprijed, niti sam dobio neke posebne upute (osim tuda ne možeš proći), na nekim stvarima sam gubio jako puno vremena što bi sada napravio puno brže, ali onda to ne bih bilo ni upola zanimljivo koliko je bilo ovako.

Prije polaska imao sam dvije dvoumice - mine i vodu. Mnogo jugoslavenskih planina je djelomično minirano, a mnogo ih je i bezvodno, ali na Prenju su te opasnosti malo ozbiljnije. Gledajući karte minski sumnjivih područja ispada da na Prenju ništa zapadno od Velike Kape i Osobca nije minirano, ali, naravno, to nije istina. Neke detaljnije informacije od onog što sam već znao nisam dobio, a to je da je da osim već navedenog ima mina i oko Vrutka, Zakantara, na padini Kantara prema Tisovici, zapadno od Raptea, ispod Skoka (gdje je ne tako davno pronađena mina praktički na stazi), itd. Nisu me mučila ta poznata područja, nego nepoznata - gdje nikad ne znaš gdje je netko bio na nekoj straži i odlučio mirno spavati, a zna se kako se to rješavalo.

Put sam odabrao kuda sam se osjećao sigurnije jer stijenu ću odabrati prije nego livadu gdje ne znam po čemu gazim.

Vode na Prenju ima na par izvora, ali praktički na cijeloj drugoj polovici ove „staze" nema ni kapi što je mi je prestavljalo veliki problem. To sam riješio tako da sam kupio pet malih boca od pola litre vode i nadao se uvaliti ih nekome da mi ih ostave na vrhu Lupoglava. Dok nas je kombij vozio u 23 h put Raptea, šofer kaže da sutra ujutro vozi grupu planinara (zamisli njih pet) na Tisovicu, odakle će oni put Lupoglava. Faris će s kombijem isto do Tisovice i tako uvalim njemu bočice i kažem mu: „Reci im ako ne odnesu vodu, morat će nosit mene nazad" - a prvo im je valjda lakše. Kako sam ja krenio rano u zoru, praktički dok nisam došao na Lupoglav nisam znao da li će me tamo čekati voda ili ne, što je bio svojevrstan rizik, ali ako se na nešto možeš osloniti onda je to na planinarsku dobrotu i kolegijalnost. Na kraju, te ljude nisam ni vidio, niti sam im se imao priliku zahvaliti, ali da nije bilo njih sigurno sve ove vrhove ne bih popeo.

Kao što sam rekao, u Rapte smo stigli oko ponoći, dok sam nešto hrane spremio za sutra - nisam legao prije jedan sat, a digao sam se već u četiri. Krenuo sam u pet, skupa sa zorom, prema Velikoj Kapi. Kako smo imali dogovor drugu noć spavati na Vrutku nosio sam veliki ranac sa svim stvarima preko vrha na Vrutak kako bi me tamo dočekale poslije cijele ture. Tako da sam prvi vrh prošao čisto lagano planinarski, i to vrh koji je najtrčljiviji od svih 11. Na Vrutku sam ostavio stvari, uzeo manji rusak, te tako olakšan, brzo popeo Osobac i natrag na Jezerce gdje sam se nadopunio sa 2,5 l, vode što mi je trebala biti ili zadnja ili predzadnja voda, ovisno o tome što me zatekne na Lupoglavu.

Penjem se na Otiš i Zelenu Glavu relativno jednostavno jer je do tud (osim Osobca koji isto van označene staze) i samog kraja do Vrutka jedino što je utabano i označeno kao planinarska staza. Direktni spust na Botini i izlaskom na njegov vrh po prvi put vidim predio Šupljice izbliza. Inače, otud do Lupoglava je greben Vjetrenih brda, izrazito kršnog dijela, čiji drugio dio je relativno jednostavan, ali početni koji se strmo obrušava u mrežu vrtača, pukotina, vertikala i jama je dio za koji sam dobio informacije da nije prolazan. Odlučim se djelomično zaobići najviši dio otpenjavanjem prema najnižem dijelu velike vrtače kuda sam mislio da ću brže proći, ali pri pola spusta vidim liniju kuda bih mogao prepriječiti sami greben. Penjem se nazad i idem tamo gdje počinje labirint preskakanja pukotina, penjanja, otpenjavanja i tehnike koju sam taj dan usavršio - lebdenje na klekovini. Taj dio mi je najduže trajao i kad sam se dočepao padina vrha Vjetrenih brda (prije Erača), to ostalo mi se činilo kao šetnja u parku.

Penjem Erač i sa njega vidim ljude na Lupoglavu. To mi omami osmijeh na lice jer koliko sam vremena proveo na grebenu - već sam pri kraju s vodom. Otpenjavam Erač kroz skroz zanimljiv detaljčić, kroz ljusku prema ogromnom siparu. Pri usponu na Lupoglav sretnem planinare kako se spuštaju s vrha i oni mi viču „viva Espana!". Mislim se, koji sad vrag i odgovaram im na hrvatskom, a oni cijeli razočarani prokomentiraju: „To nije Španac kojem smo nosili vodu". Ja im uzvraćam: „Is-

Bilo kuda - Sinjani svuda

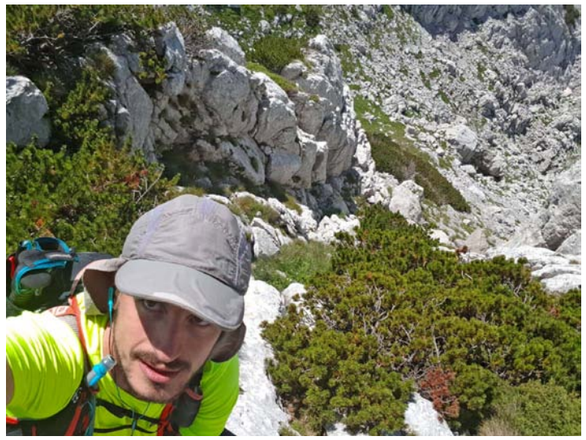

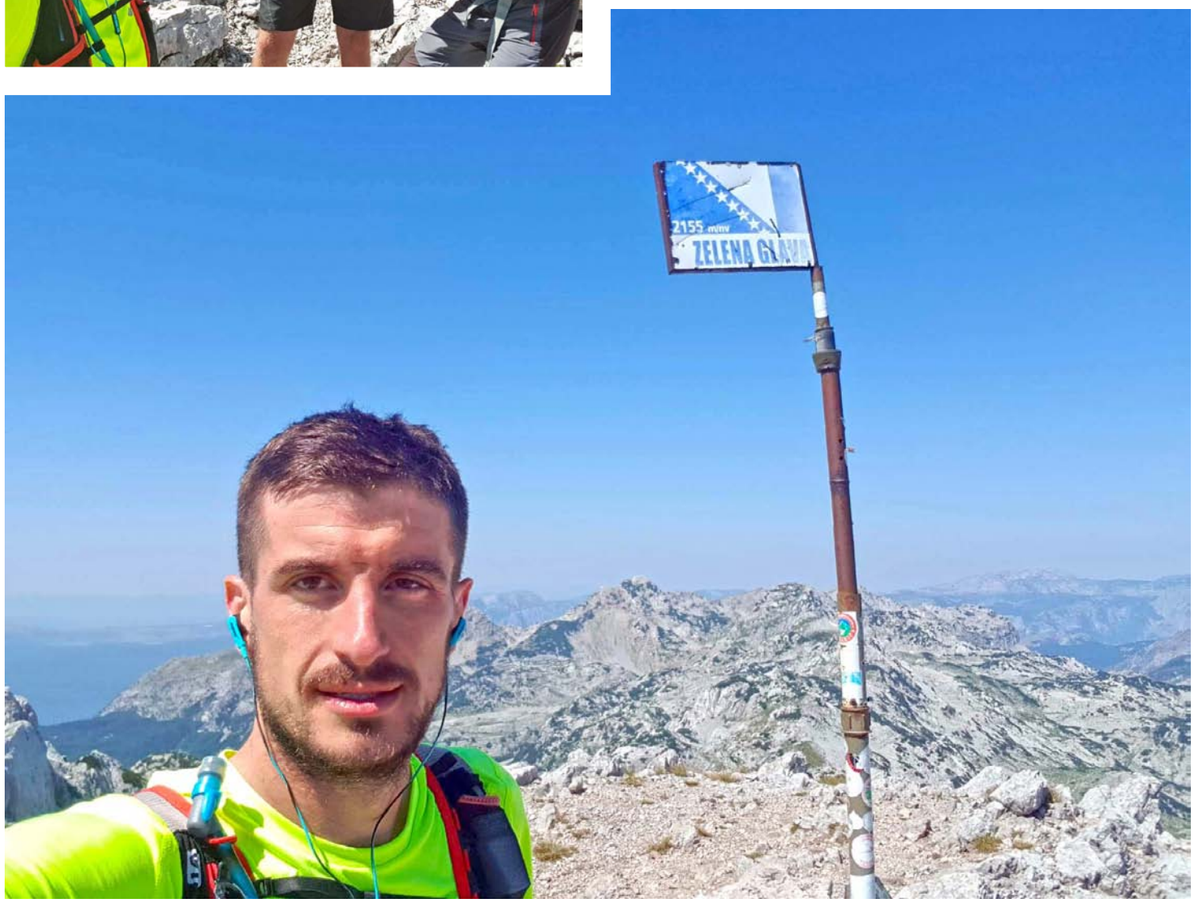

Pogled na Vidinu Kapu, iza Herač

Na Lupoglavu

Pogled prema Lupoglavu

Pogled na Lupoglav, lijevo Kerač

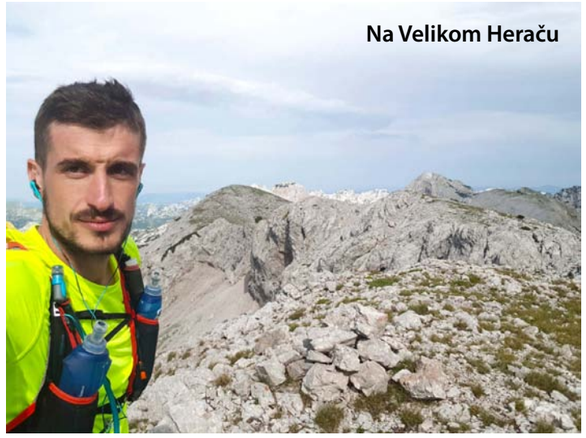
Na Velikom Heraču

Super ekipa iz PD „Brezovača" Moćna stijena Otiša u pozadini

Lučine

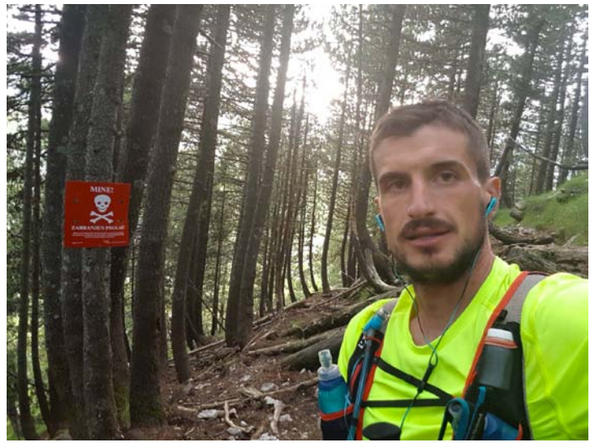

tina, nisam Španac, ali meni su neki trebali donit vodu, a sumnjam da nas ima takvih dvoje na Prenju!?" Zašto Španac - nisam otkrio.

Penjem se na vrh, punim vodu i odradim spust prema stijeni Ovče. Nalazim slabu točku i penjem na greben, vrh i nazad. Već se pomalo kupe toliko poznati crni oblaci koji se na Prenju redovito nevjerovatno brzo pojave i obruše grmljavinskim nevremenom. Ostaje mi još uspon na Kerač i onda lagano valovitim grebenom preko Vidine Kape sve do posljednjeg vrha - Herača.

Tamo sam u dvoumici koji je veći, odnosno Mali Herač mi pari veći od onog koji je na karti ucrtan kao veliki, pa penjem oba za svaki slučaj. Obrušavam se neprekidnim siparom prema Lučinama i markiranim putem se vraćam na Vrutak gdje me dočekuju Zrile, Petra, Srki, Faris i Tin. Čaša vina uz vatricu u dobrom društvu - i gdje ćeš bolji kraj jednog divnog dana.

Što se tiče vremena potrebnog za obilazak svih vrhova, mislim da je nemoguće očekivati da će sljedeći pokušaji ići istom trasom jer ja sam bio primoran ići ovim redoslijedom i to kružno, tako da mislim da je jedino usporedivo vrijeme od prvog vrha do zadnjeg, pa bez obzira koji to vrhovi bili. Na Velikoj Kapi sam bio nakon 1:26 h, a na Velikom Heraču nakon 11:27 h, što znači da mi je trebalo gotovo točno 10 h za obilazak svih vrhova bez prvog uspona i zadnjeg spusta ma gdje oni bili (ukupno 13:55h).

Ne mogu točno uperiti prstom u to, ali definitivno je nešto posebno na tom Prenju, zato i uživa takvu reputaciju među planinarima i alpinistima. Neće proći dugo, a eto mene opet njemu među njegove jedinstvene vrleti.

TEKST I FOTO: DANIEL KRSTULOVIĆ OPARA

Željezničari na Velebitu

Međunarodni slet planinara - željezničara u Hrvatskoj od 15-17. juna...

FOTO: MARIJA BOŽIĆ

Međunarodni slet planinara - železničara održan je od 15-17. juna, u Hrvatskoj, na planini Velebit, u mestu Baške Oštarije kod Gospića, na nadmorskoj visini od 935 m. Organizator je bilo planinarsko društvo „Željezničar" iz Gospića. Od Novog Sada i Beograda do Gospića i Oštarija ima „svega" oko 600 kilometara!

Još davne 1961. godine održan je prvi slet železničarskih planinarskih društava Jugoslavije. Od tada sletovi su održavani redovno svake godine u drugoj republici. To je trajalo sve do raspada Jugoslavije. Tada je nastao višegodišnji prekid. Zadnjih nekoliko godina to dugogodišnje druženje je obnovljeno, ali sa znatno manjim brojem društava i sa smanjenim brojem učesnika. Sadašnja okupljanja su postala međunarodna.

Na ovogodišnjem sletu bilo je planinara iz četiri zemlje: Hrvatske, Slovenije, Srbije i Mađarske. Ukupan broj planinara je bio svega oko 120. Interesantno je da su planinari-učesnici sleta bili seniori-starija generacija, a mlađih je bilo vrlo malo. Učesnici su bili iz deset planinarsko - železničarskih društava: Ljubljana, Celje, Maribor, Zagreb, Gospić, Šid, Lajkovac, Beograd i jedan učesnik iz Novog Sada. Na sletu su učestvovali i planinari članovi „Lokomotiv"-Budimpešta iz Mađarske, njih desetak.

Smeštaj je bio u planinarskom domu Vila Velebita, gde se smestilo 32 planinara u višekrevetnim sobama. Jedan deo je bio u nedalekom hostelu, a najveći deo u prelepom auto kampu u Baškim Oštarijama. Ovaj kamp je na ravnoj travnatoj livadi sa zasađenim drvećem, pored potoka-ponornice Ljubić, sa pokrivenom nadstrešnjicom i ozidanim roštiljem. Najinteresantniji su bungalovi, brvnare, ukopane u zemlju. Ima ih osam. Neki su trokrevetni, neki petokrevetni, a ima i dvokrevetnih. Vrata i prozori su neobičnog rešenja. Sve je uklopljeno u prekrasan ambijent sa pogledom na okolne šume i gole kamenita stene Velebita! Cena noćenja u svim objektima je 65 kuna, ili oko devet evra.

U subotu, 16. juna, bilo je šest kružnih planinarskih tura. Dve teške i dugotrajne na Sadikovac, Kizu, Dabarske kukove, Premužićevu stazu u trajanju od osam do deset sati hoda. Dve srednje staze na Ljubičko brdo i Kizu u trajanju tri do četiri sata hoda. Najlakše su bile na Terezijanu i Kubus koje se prelaze za oko dva časa hoda. Kubus je isklesana kamena kocka postavljena na prevoju Oštarijskom sedlu u čast izgradnje ceste od Gospića do mora i Karlobaga. Kubus je postavljen 1846. godine i ima natpis na nemačkom jeziku. Sa prevoja su prekrasni vidici kako na okolne Velebitske visove, tako i na Jadransko more, otok Pag i letovalište Karlobag. Prvi drum ka moru probijen je još u 18. veku. Bila je to Karolinska cesta. Potom je sagrađena cesta Terzijana, da bi sada na samom prevoju bio tunel. Ostaci starih cesta su vidljivi i očuvani, pa se često i turistički obilaze.

Smeštaj

Kamp „Velebit"
Baške Oštarije 5A
Telefon: +385 95/905-55-01
E-mail: kampvelebit@yahoo.com

Planinarska kuća „Vila Velebita"
Mile Milković
Telefon: +385 98/92-23-187

Kod samog Kubusa vetar, bura, bio je toliko jak da me je hteo oduvati, iako sam teržak skoro 90 kilograma.

Posle subotnjeg napornog pešačenja mnogim veteranima nije bilo teško da se vesele uz muziku do kasno u noć.

Nedelja je predviđena za uobičajena planinarska takmičenja: lupanje lonca, bacanje kamena sa ramena, skok u dalj, trka u vreći, nadvlačenje konopca, pikado i takmičenje u brzini ispijanja piva, ne pojedinačno, već ekipno! U ukupnom plasmanu, po završetku takmičenja, Srbija je zauzela drugo mesto (deli sa Slovenijom).

Na kraju je bio ručak, podela diploma, zahvalnica i potom - razlaz.

Dogovoreno je da se sledeći Međunarodni slet Železničara održi u Srbiji, trećeg vikenda juna meseca 2019. godine na Kolubari i Rajcu, u organizaciji „Ćire" iz Lajkovca. Radi se na tome da se priključe i Makedonci.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

TEKST PRENOSIMO SA: https://trcanje.net

SVI REZULTATI DOSTUPNI OVDE: http://www.runtrace.net/polumaraton-tuzla

2. TUZLANSKI POLUMARATON: Detalji koji čine razliku i temelji za nove pomake

*Statistike **2. Tuzlanskog polumaratona** pokazuju da je rekreativno trčanje hit u Bosni i Hercegovini...*

Jedan svjetski poznati atletski trener kaže da trkač koji želi napredovati treba u treningu zadržati ono što se već pokazalo efikasnim i korisnim za njegov razvoj, a onda postepno uključivati i one treninge koji bi mogli popraviti uočene slabosti.

Tako je u stvari u svemu čega se prihvatimo raditi, pa i u organizaciji trka.

Lijepo su to primijenili Tuzlaci nastojeći spram premijernog izdanja Tuzlanskog polumaratona poboljšati svoju sportsku manifestaciju.

TERMIN UZ KALEIDOSKOP JE PUN POGODAK

Jasno je da je prvo izdanje polumaratona u Tuzli bilo hit zbog same činjenice da se prošlog vikenda pojavilo više trkača nego prošli put. Tako bilježimo konkretno 483 finišera polumaratonske trke i 179 onih na dionici od 5 km, Pan Run. Prošle godine je polumaraton imao 333 finišera. U isto vrijeme to je i još jedan pokazatelj da je rekreativno trčanje hit u Bosni i Hercegovini. Tuzlaci su zadržali termin uz Kaleidoskop festival što je pun pogodak zbog mogućnosti da spojite sportsko postignuće uz odličnu zabavu na samo par stotina metara od starta/cilja trke.

BOLJA OPCIJA ZA START/CILJ

Pozitivna promjena je bila vidljiva pri samom prilazu startnoj zoni trkača par sati prije trke. Start/cilj na Trgu slobode se pokazao kao bolja opcija od onoga ispred Panonskih jezera. Nešto širi prostor za trkače kojima je uz to na ovom platou i više publike sigurno bilo bolja motivacija. S obzirom da je to noćna trka duž čitavog grada, poboljšanje je bilo vidljivo i u boljoj osvjetljenosti staze nego prošle godine. Jedina promjena na samoj trasi je upravo pomjerena zona starta/cilja, ostatak je isti. Ali dopadljiv. Trči se širokim ulicama koje nude blago valovitu stazu, a težina uspona (bez obzira što su jako blagi) uvijek dolazi do izražaja (i postaje osjetan izazov za držati ritam) poslije 15km.

Pobednici Polumaratona

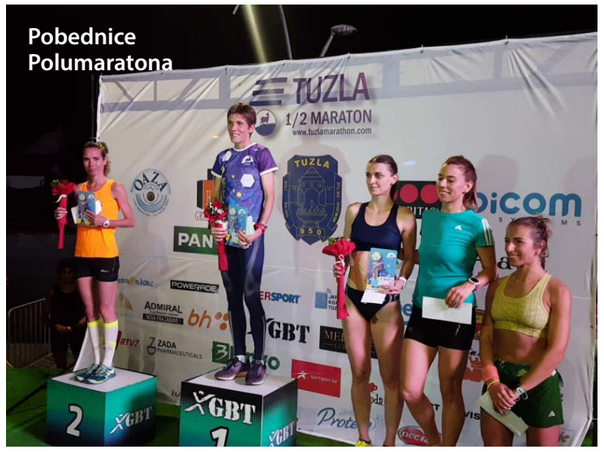

Pobednice Polumaratona

ŽESTOKA KONKURENCIJA I SPARNO VRIJEME

Za razliku od prošle godine kad učesnici Pan Run trke nisu saznali svoje rezultate, ove godine se o tome ozbiljnije povelo računa. S druge strane na polumaratonu je bila osjetna i veća konkurencija i kvalitet glavne trke pa je unutar prvih deset bilo atletičara iz Kenije, Mađarske i Srbije, dok je naš najbolji trkač, Srđan Samardžić, završio kao sedmi u ukupnom poretku. Sparno vrijeme je djelomice obilježilo trku, dosta uticalo i otežalo takmičenje, ali je ipak bilo 24 trkača sa rezultatom ispod 1:30. Prvo izdanje trke se trčalo na oko 17 stepeni, ovaj put je bilo 25.

Trka 5 km

Kao nedostatak se može i dalje spomenuti dužina staze koja nije adekvatno premjerena da bi zadovoljila polumaratonsku distancu, ali kad se ruta potpuno standardizira, vjerovat je da će i to doći na red.

Ukupno, 2. Tuzlanski polumaraton je sigurno ostvario pomak kao sportska manifestacija, a s postojećim temeljima koje bi vrijedilo zadržati, ima lijepe mogućnosti da se i dalje razvija u najboljem smjeru.

TEKST: ERSAN BIJEDIĆ
FOTO: DRAŽEN FILIPOVIĆ
HTTPS://TRCANJE.NET

Pobednici

Najbrži na polumaratonu bio je Kenijski takmičar često viđen na brojnim trkama u regionu, Stenly Kipruto koji je tuzlansku polumaratonsku dionicu prešao za 1:07:43. Drugo mjesto pripalo je još jednom često viđenom trkaču na trkama ovih prostora, Mađaru Laszlo Gregoru sa vremenom 1:08:23. Treće mjesto zauzeo je Nemanja Cerovac iz Srbije istrčavši za 1:08:43.

U ženskoj konkurenciji slavila je srbijanska olimpijka Olivera Jevtić sa vremenom 1:17:41. Drugo mjesto pripalo je predstavnici iz Mađarske Ziti Kacser sa rezultatom 1:17:45. Treću poziciju zauzela je domaća predstavnica Jelena Kosić sa 1:29:12 rezultatom zabilježenim u cilju trke.

Pored polumaratonske trke održana je i Pan Run trka na 5 kilometara gdje su slavili domaći predstavnici od kojih je najbrži bio povratnik na stazu Osman Junuzović. Drugo mjesto pripalo je Vladimiru Pejčiću, a treće Belminu Mrkanoviću.

U ženskoj konkurenciji na istoj distanci pobijedila je Biljana Cvijanović. Drugo mjesto zauzela je naša olimpijka Lucia Kimani, a treće je pripalo Nađi Cerovac.

Organizator ove manifestacije **ARK Rekreativci Tuzla** potvrdili su učešće trkača iz brojnih zemalja. Osim iz BiH, učestvovali su i trkači iz Srbije, Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, Turske, Maclarske, Austrije, Njemačke, Holandije, Švicarske, Kenije, Amerike. TEKST: NICOLAE GOLEA

ZA SIRAC SIRA - ŽAKOVO 2018.

‘Ajmo, ‘ajte, svi za „Sirac”

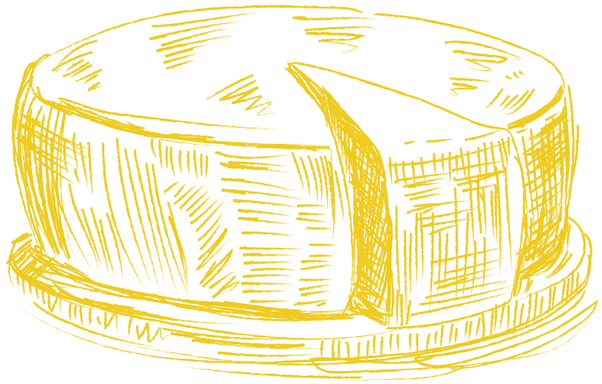

Sedma po redu MTB trka „Za sirac sira” - Žakovo 2018. održana je u nedelju, 17. juna, u selu Žakovo, 25 km sjeverozapadno od Trebinja...

Organizator trke, Biciklistička sekcija Planinarskog društva „Vučji Zub” iz Trebinja, svojski se potrudio da bude dobar domaćin i da MTB trka „Za sirac sira” - Žakovo 2018. prođe u najboljem redu. O počecima trke i drugim zanimljivostima vezanim za nju, pisali smo u ranijim brojevima našeg časopisa. Ova, sedma po redu trka, unijela je neke novine, najviše u pogledu same staze na kojoj se održava.

Naime, na do sada korištenoj stazi, dužine oko 4.200 metara, prvi i poslednji kilometar su se preklapali, tako da nije bilo moguće voziti više krugova, zbog opasnosti da se učesnici trke susretnu. U saradnji sa mještanima, dio staze u spustu ka cilju je izmijenjen - trasirana je nova dionica, čime je ukupna dužina povećana na 4.400 metara, staza je dobila kružni oblik, umjesto ranijeg u obliku latiničnog slova „ipsilon”. Novi format staze se pokazao kao pun pogodak iz više razloga: stvoreni su uslovi da se po potrebi održavaju trke od više krugova; gledaocima i fotoreporterima – mogućnost da na manjem prostoru isprate start, cilj i nekolike dionice trke; povećana je bezbjednost jer je onemogućen susret takmičara prilikom spusta sa takmičarima koji eventualno odustanu.

Novi dio staze je dao i novu dozu težine i atraktivnosti, obzirom da je dosta zatjevan i raznolik, staza vijuga strmim seoskim sokacima između kamenih podzida, sa preprekama u vidu kamenih stepenika ili čiste stjenovite podloge, drveća koje se nadnijelo nad stazu toliko da se može zakačiti glavom, na dva mjesta se prelazi preko korita bujičnih tokova, dok jedan dio vodi kroz šumu sa nekoliko kaskada – zemljanih „tobogana” usred kojih takmičare čekaju kameni stepenici i stijene; na novom dijelu staze je i više krivina od kojih su neke oštrije od pravog ugla što iziskuje znatno umijeće takmičara i stalnu opreznost. Jedini kakav-takav predah takmičari su imali na kraćim dionicama gdje je staza provučena preko livada.

Nekoliko dana pred trku staza je temeljno očišćena, posječeno žbunje i trava, obnovljena stara i postavljena nova signalizacija, posebno na novom dijelu. Dozu neizvjesnosti unosile su vremenske prilike – svakodnevni pljuskovi koji su raskvasili zemljane dijelove staze.

Dan uoči trke, u subotu popodne, jedna manja ekipa organizatora je izvršila finalni pregled staze, te istu noć kampovala u Žakovu. Naravno, „pali” su roštilj i eksperimenti sa noćnim fotografisanjem nebeskih tijela.

Nedeljno jutro je osvanulo oblačno, ali kako se približavalo vrijeme starta, oblaci su se razišli i granulo je sunce, što je učinilo da se kameniti dijelovi staze donekle osuše, dok su zemljani dijelovi zbog kiše koja je padala prethodni dan bili dobro nakvašeni i mjestimično klizavi kao led.

Trka je održana u tri kategorije: djeca - do 12 godina; pioniri - od 12 do 15 godina i „Elit” - preko 15 godina, a ostavljena je mogućnost rekreativne vožnje posle završenih zvaničnih trka. Takmičari prve dvije kategorije su vozili na kraćoj, prilagođenoj makadamskoj stazi na kojoj sem uspona i par krivina nije bilo zahtjevnijih dijelova; a kategorija „Elit” je vozila puni krug. Učešće je ukupno uzelo 45 učesnika, uglavnom članova klubova i društava sa područja Hercegovine, ali i individualaca.

U mlađim kategorijama, priznanja su osvojili – u kategoriji djece – Nikola Spaić za prvo, Nikola Kisin za drugo i Aleksa Berak za osvojeno treće mjesto; te Doroteja Domazet i Ksenija Kovač u kategoriji djevojčica; u kategoriji pionira – Mitar Mirković, Matija Gordić i Marko Mijanović; kao i jedina djevojčica Maja Bodiroga. Treba naglasiti da je trku, pored novog, atraktivnijeg i napornijeg dijela staze, posebno obilježio upravo

veliki broj učesnika u mlađim kategorijama, koji su svojski „grizli" na stazi, dajući do znanja da biciklizam u Trebinju ima budućnost. Neće biti iznenađenje ako neko od njih za koju godinu stane na pobjedničkim podijum i u najjačoj kategoriji.

Kategorija „Elit" je opravdala svoj naziv, ukupno okupivši 20 takmičara, među kojima je bila i jedna pripadnica nježnijeg pola. Treće mjesto osvojio je Rade Tešanović (Biciklistički klub „Leotar" Trebinje) vremenom 17:35 minuta; drugo Petar Spaić – 16:49 minuta, dok je prvi sa vremenom 15:44 minuta bio Miloš Bodiroga; oba su članovi Planinarskog društva „Vučji zub" i voze za Biciklistički klub „Mostar". Treba napomenuti da su nastupajući za BK „Mostar" dan ranije u istom rasporedu zauzeli prva dva mjesta na trci u Čapljini. Jedina žena u ovoj klasi – Spomenka Perišić (PD „Vučji zub", vrijeme 31:01) došla je sa sinom koji je nastupao u klasi pionira, uoči same trke su je nagovorili da startuje, hrabro se nosila sa muškarcima, i pored tehničkih problema sa biciklom. Obzirom na to da se vozilo na dijelom novoj i dužoj stazi; vrijednost postignutih vremena provjeriće se na sledećoj trci.

Svi učesnici su dobili zahvalnice; a najbolje plasirani takmičari pehare, medalje i kolut – sirac autentičnog domaćeg punomasnog sira. Još jedna specifičnost ovog takmičenja je što se glavna nagrada obično konzumira odmah posle trke!

Najmlađi učesnik trke bila je šestogodišnja Ksenija Kovač, koja je pobrala opšte simpatije posjetilaca; najstariji – sedamdesetčetvorogodišnji Vojo Prelević.

Da rezimiramo – još jedna uspješno organizovana trka je za nama. Organizator zahvaljuje svim učesnicima, sponzorima i svima koji su na bilo koji način pomogli organizaciju. Malo kritika zbog malobrojnosti upućujemo na račun ljepšeg pola, dajući im godinu dana do popravnog! Uz tradicionalni pozdrav trebinjskih „Zubića": „da smo zdravo - vidimo se dogodine na osmoj trci za sirac".

TEKST: MIROSLAV KOVAČEVIĆ
FOTOGRAFIJE: PREDRAG MUCOVIĆ; NATAŠA MUCOVIĆ; MIROSLAV KOVAČEVIĆ

Mediji

Na sledećim linkovima možete pogledati kako su pojedini mediji izvještavali uoči i sa trke, kao i video prikaz staze:

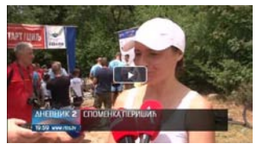

Održan prvi Festival Prirode

Klubovi „Džepovi Prirode" iz Beograda i „Soko" iz Pančeva su se složili u ideji i organizaciji Prvog „Festivala Prirode". Oko 50 učesnika je svoju želju da provedu jedan lep dan u prirodi i ostvarilo 16. juna....

Nije potreban veliki povod za otići u prirodu. Dovoljno je imati malo slobodnog vremena, dovoljno želje koja neće nestati zbog loše vremenske prognoze i neka adekvatna obuća. To je tako malo u odnosu šta nam priroda daje zauzvrat. I te subote, 16. juna, dala nam je puno.

„Sve se može kad se dvoje slože". Klubovi „Džepovi Prirode" iz Beograda i „Soko" iz Pančeva su se složili u ideji i organizaciji Prvog „Festivala Prirode". Oko 50 učesnika je svoju želju da provedu jedan lep dan u prirodi i ostvarilo. Naravno, najživlji su bili mladi. Skoro 20 dece različitog uzrasta je davalo škrtom suncu podršku svojim veselim smehom. Čak i najmlađi Dimitrije, sa svoje dve i po godine se hrabro držao na stazi dugoj tri kilometra od sela Kruševica, do Kruševičkog visa. Doduše, jedan deo staze je proveo na tatinim ramenima, što nije smanjilo njegovu želju da pešači.

Ispred osnovne škole u Kruševici, napravismo okupljanje, gde je Bane iz „Sokola", rekao par rečenica dobrodošlice. Posle uputstava i bitnih informacija, probasmo mineralnu vodu sa obližnjeg izvora i krenusmo lagano, makadamskim putem kroz selo. Mala uzbrdica je bila konstantna i davala je svima priliku da se lepo zadišu i umore. Osim stanovnika sela, usput su nas pozdravljale zrele šljive, dudovi, višnje i trešnje. Jesti ih tako, direktno ubrane, sa grane, već je bio odličan početak u seriji užitaka. Lica umrljana sokovima, odavala su dobro raspoloženje.

Nakon polusatne šetnje, izađosmo na greben, po kojem se prosuo Kruševički vis, negde između Aranđelovca i Lazarevca. Oblaci i izmaglica nisu davali mnogo prostora za uobičajene poglede, ali i ono što se videlo, bilo je dovoljno. Napravismo dobru pauzu, dok se nisu svi prikupili i malo odmorili. Deca su pravila živahnu atmosferu koja se širila kao i lepeza njihovih godina, a dostizali su od 2 do 15. Tako je i pogled pravio krug od Valjevskih planina, preko Rudnika i Ostrvice, Bukulje i Venčaca, do Kosmaja i Avale. Sve zeleno, rodno, umiveno bleštavim kapima kiše od juče. Šumadija nama u srcu, mi u srcu Šumadije. Neka Festival počne...

Ostatak puta je bio po dobrom i skoro ravnom makadamu, sve do „Sokolovog gnezda", planinarske kuće naših drugara iz kluba „Soko". Kapija otvorena, domaćini već odavno u akciji pripremanja pasulja na otvorenom ognjištu. U tri kotlića krčkale su se đakonije razne, pod dirigentskom kutlačom revnosnog čika Save. Deca se odmah rastrčaše po delu imanja uređenom za igru. Ni odrasli se nisu ustezali. Svako nađe svoj kutak na velikoj livadi, sačekavši domaće napitke, čaj od divlje nane, sok od koprive, kafa skuvana od čiste vode itd...

ČOKO
DŽEPOVI PRIRODE

Sve se za čas pretvorilo u jednu lepu predstavu u kojoj smo se malo mi predstavljali prirodi i sami sebi, a malo više priroda nama. I dva stara stabla duda su imala šta da predstave. Čuli su se dečiji glasovi:

- Mama, što je ovo slatko! Mmmmm... A kako se zove ovo voće? Dudinje? Mnogo volim dudinje!

Raspoloženi Nikola je svim zainteresovanim, okupljenim u vajatu kraj kuće, pokazao kako se pali vatra sa kremenom i malo sitne piljevine od drveta. Radionice su krenule sa radom. Bane je drugoj grupi objašnjavao kako se pravi sok od lekovitog bilja i raznih voćkica. Tu se zadesio i komšija. Doneo čovek teglu meda, od sopstvenih pčela, na degustaciju. Drvenim kašikama jeli smo dragoceni nektar.

Čika Sava je zaneseno gledao u kotlić, pun mirišljavog, prodinstanog luka. Kao da mu videh suzu u oku. Emotivac.

Ipak, pustismo Savu da završi svoj delikatni posao, pa krenusmo svi skupa kroz selo, na još malo pešačenja. Kruševički vis je nekad bilo veliko selo sa 500 stanovnika. Danas ih ima jedva desetak. O tome pričaju urušene i zarsle kuće i čitava imanja. Priroda radi svoj posao. Prekriva defekte ljudske ruke i mirno nastavlja svoj put, ne osvrćući se na juče. Ona stavlja akcenat na ovo danas, a to je gomila lepote koja čeka da je nečije oko potvrdi. Domalo nas potvrdi malecki pljusak, kratkog daha. Taman toliko da se pokaže ko je gazda. Iz dvorišta jedne lepo sređene kuće, začuo se glas ptice pauna. Čudan spoj kitnjastog perja fenomenalnih boja i tužnog krika koji ispušta, dozivajući neku paunicu, isto tako usamljenu, kao što je i sam.

Ostatak šetnje završismo kod bake Dušanke, koja se obradova tolikom broju dece, pa nas uputi u lepote svog dvorišta i ka oboru gde su se ovce skrile od kiše. Bile su dovoljno druželjubive i dozvolile i malo maženja i slikanja. Pseći izdanak Žućko se sakrio uplašeno u svoju kućicu, čudeći se otkud toliki svet u njegovom dvorištu. Nađosmo još jedan dud, crnih krupnih plodova, kao ćevapčići.

Vratismo se u „Sokolovo gnezdo", gde se upravo skuvan pasulj šepurio kao paun, ali mirisima. Svi dobro ogladneli, spremni na velike slatke zalogaje, stadosmo u red, kako to red i nalaže, strpljivo čekajući da Sava upotrebi kutlaču u dobrotvorne svrhe-sipanja u tanjir. Za sladokusce, iz drugog kotlića je mirisala čorba od koprive. Neka slast poteče...

Odavno neko dvorište nije bilo tako zadovoljno svojim gostima, a bogami i gosti dvorištem i celokupnim ambijentom. Sve se nekako stopilo u finu pitku priču, koju je pričao svako ponaosob, unoseći sve ono što u taj trenutak može da stane. A stalo je puno. Retko kad imaju priliku odrasli, da se razigraju sa decom, a i deca da osete toplinu roditeljske energije, nesputane pravilima urbanog življenja. Od tako skladne scene, prirode i čoveka u spoju, neumitno vam prođu trnci preko vrata do glave i oči malo zasuze, kao čika Savi kad dinsta luk.

I tako... Dan kojim su meteorolozi pretili i plašili malu i veliku decu, prerastao je sam sebe, idući ka svom kraju, noseći ponosno sav šarm koji je mogao da pruži. Posle lepog druženja, obilnog ručka i dosta novih, naučenih stvari, pripremismo se za polazak natrag, istim putem do škole i autobusa, koji nas je strpljivo čekao. Pozdravismo domaćine, koji ostaju da malo srede, sve što bude trebalo i prespavaju u divnom, malo zdanju planinarske kuće. Pozdravismo pauna i ovčice, baka Dušanku i Žuću, komšiju Peru i njegove pčele, koje su zujale u blizini naših glava.

Ne sumnjam u to da svi žele da se ovako nešto često ponavlja. To se videlo po zadovoljnim izrazima lica, koja su za čas u autobusu potonula u sladak dremež. Sa jednog sedišta u zadnjem delu autobusa čuo se pospani dečiji glas:

- Tata, hoćeš da mi kupiš jednog Žuću?

Do sledećeg, Festivala Prirode 2019. godine, priroda će se sigurno potruditi da nastavi svoj svakodnevni festival, a u svoje džepove će primati drage posetioce, kako vikendom tako i radnim danom od 24-00h.

Dobro došli...

DOPISNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE:
BRANISLAV MAKLJENOVIĆ

SKYRUNNING

ULTRA TRAIL Stara planina

Više od 400 takmičara iz 27 zemalja trčalo je od 1. do 3. juna staze tri dužine na najdužem planinskiom masivu Srbije...

FOTO: MILAN KOPČOK

Mediji

Celokupne rezultate trke i vremena svih takmičara koji su je završili možete da vidite na sledećem linku:

Video izveštaj nalazi se na sledećem linku:

Fotografije s trke možete da pogledate na sledećem linku:

Brojka od preko 400 takmičara iz 27 zemalja, govori da je ova internacionalna trka sve popularnija i da najduži planinski masiv Srbije ostavlja jak utisak na sve aktivne turiste širom sveta. Srpska skajraning asocijacija je spremila staze dužine 24, 57 i 108 km a baza trke je bila u hotelu Stara planina (SP Resort). Na startu je sve dočekalo sunce, takmičari su pokazali sportski duh, solidarnost na stazi i poštovanje prema prirodi.

Stara planina se pokazala u pravom svetlu, divlja, nepredvidiva i omiljena trail trkačima upravo zbog toga, u toku dana je naišla grmljavina i svi su ispoštovali procedure stopiranja trke. Bezbednost je na prvom mestu kad su u pitanju planinski predeli. Povećano učešće takmičara iz inostranstva (30% učesnika su strani državljani) pokazuje kvalitet organizacije i što je još bitnije lepotu Stare na koju niko ne može ostati ravnodušan.

Na trci od 24 km prvi se na cilju, kod hotela „Stara planina", pojavio Aleksandar Spasov iz Bugarske sa vremenom od 2 sata i 8 minuta što je i nov rekord staze, drugoplasirani je bio Branko Leković iz Beograda sa vremenom od 2 sata i 30 minuta, dok je trećeplasirani bio Marko Popin iz Despotova, sa vremenom od 2 sata i 34 minuta. Najbolje rezultate u ženskoj konkurenciji zabeležila je Snežana Đurić iz Kragujevca, inače šesta u ukupnom plasmanu, sa vremenom od 3 sata i 1 min. Drugo mesto zauzela Katarina Šolaja iz Beograda sa vremenom 3 sata i 8 min, dok je trećeplasiranoj Lidiji Radulović bilo potrebno 3 sata i 13 minuta da stigne do cilja.

Nešto zahtevniji zadatak imali su takmičari na distanci od 57 km, koja je od Babinog zuba, vodila preko Midžora do Beleđa i Toplog dola, kroz carstvo vodopada, nazad do hotela „Stara planina", gde se nalazio cilj svih trka. Najbrži na ovoj stazi bio je Ratko Maksimović iz Beograda sa vremenom od 6 sati i 3 min, dok su drugo i treće mesto zauzeli Danijel Lončarević iz Bečeja (6 h i 10 min) i Daniel Kubašilev iz Bugarske (6 h i 27 min). Najbrža u ženskoj konkurenciji bila je Marija Sekulović iz Beograda sa vremenom od 7 sati i 16 minuta. Drugo mesto zauzela je Nataša Aljančić iz Slovenije (7 h i 33 min), dok je trećeplasirana bila Sofija Arapović iz Ivanjice (7 h i 48 min).

Prava avantura i najveći izazov bila je trka na 108 km. Od jakog sunca do ozbiljne grmljavine, prva trojka je non stop bila sa malim razmacima na kontrolnim tačkama. Dušan Bazić sa Kopaonika kao najbrži istrčao je ovu stazu za 15 sati i 35 minuta. Nakon njega je kroz cilj prošao Nedjakov Balaš iz Mađarske sa vremenom od 15 sati i 53 minut, dok je treće mesto zauzeo Konstantin Atanasov iz Bugarske sa vremenom od 15 sati i 59 min.

Najbrža žena na ovoj distanci bila je fantastična Mariya Nikolova iz Bugarske sa vremenom od 15 sati i 47 min (to je ujedno i drugo vreme kod muškaraca, pojavila se 12 minuta iza Bazića). Mariya je inače i najbolja trkačica Balkana i čast nam je što već drugu godinu za redom dolazi u Srbiju na Staru planinu. Drugo mesto nakon 16 sati i 36 minuta zauzela je sjajna Marta Wenta iz Poljske, što je i sedmo mesto u muškoj konkurenciji. Dok treća na cilj stiže Judit Szabo iz Mađarske sa vremenom od 16 sati 57 minuta.

Treba napomenuti da su vodeći takmičari na 108 km u jednom trenutku zaustavljeni zbog jakog nevremena i gromova na kontroli - Beleđe 2 i da je staza preusmerena ka nižim delovima planine zbog nestabilnog vremena. Samim tim staza je na kraju imala 116 km ali sa manje uspona.

Šesta po redu uspešno završena trka na Staroj planini postaje nezaobilazni događaj u svetu trail trčanja

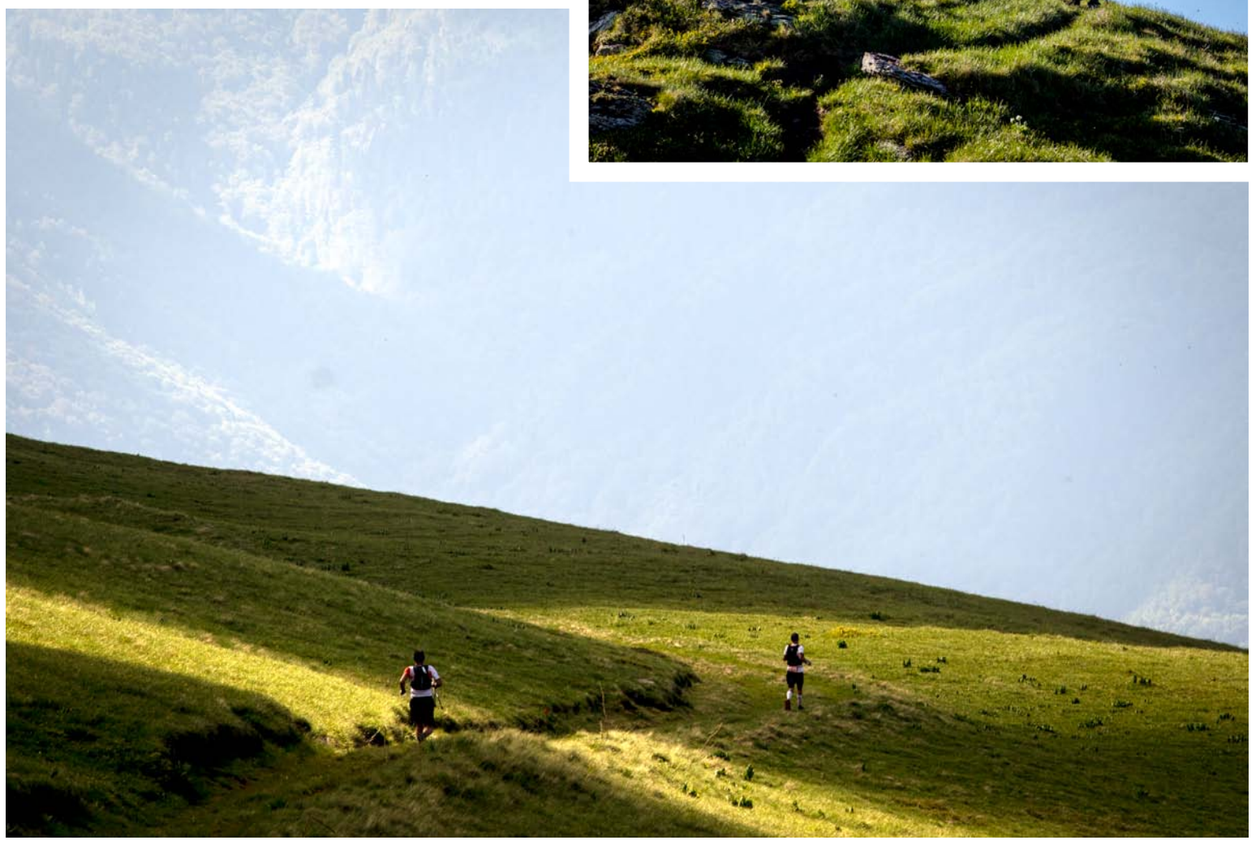

160
149

širom Evrope i privlači sve veći broj stranih učesnika, uživalaca aktivnog turizma, planinskih sportova i netaknutih predela. Promovišući potencijale koje ova planina nudi za avanturizam i aktivan odmor, u narednim godinama se očekuje mnogo veća poseta trkača sa svih meridijana.

Kao izuzetan događaj za razvoj turizma, Ultra trail Stara planina, dobila je podršku i Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija Republike Srbije, kao i Turističke organizacije Srbije. Značaj ove manifestacije prepoznali su Hotel „Stara planina" (SP Resort), Skijališta Srbije, Opština Knjaževac, zvanična hrana asocijacije Zlatiborac, Marnik Run, Sibirsko zdravlje, Doga štamparija, Srbija šume i Park prirode „Stara planina", Merino world i planinarski dom „Šum".

Miroslav Knežević, državni sekretar u ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija je sa direktorom hotela „Stara planina" Goranom Karadžićem dodelio nagrade najboljima.

Po prvi put u jugoistočnoj Evropi jedno takmičenje u nepristupačnim predelima je imalo i „Live" praćenje svakog trkača, uz pomoć sistema posebne opreme, aplikacije za mobilne uređaje i programa, kao i satelitske veze gde nema dometa a sve uz pomoć organizatora najpoznatijih trail trka iz Francuske.

Skyrunning asocijacija Srbije se zahvaljuje svima koji su učestvovali i pomogli u organizaciji ovog dogadjaja a posebno mnogobrojnim volonterima bez kojih ova manifestacija ne bi postala ovako poznata u svetskim okvirima. ■

4 ELEMENTS RACE & RTANJ SKY RACE

Po peti put u Srbiji, a nakon tri godine pauze, manifestacija se sa Vlasine vratila korenima i početnoj lokaciji, atraktivnom vrhu Rtnja i Bovanskom jezeru. Na trci se 7. jula, okupilo 50 učesnika u deset timova...

U Srbiji je početkom jula održano najveće multi štafetno takmičenje na otvorenom – „4 elements" na području opštine Boljevac i Sokobanja. Po peti put u Srbiji a nakon tri godine pauze, manifestacija se sa Vlasine vratila korenima i početnoj lokaciji, atraktivnom vrhu Rtnja i Bovanskom jezeru.

Takmičenje je okupilo 50 učesnika u deset timova. Trka se realizovala kroz pet sportova sledećim redosledom, nebesko trčanje (distanca od 9 km sa 1.000 m uspona), paraglajding (20 km preleta), plivanje (3,8 km Ironman distanca), kajak (10 km), mauntinbajking (33 km sa 1.200 m uspona). Dan pre je najavljen narandžasti meteo alarm. Organizator je iz tog razloga pomerio start za 30 minuta i odlučio da ugasi „elements vazduha" (uz konsultacije sa pilotima). Jutro je bilo tmurno i grmljavina je počela baš pred zakazan start. Svi su strpljivo sačekali da oluja prođe,

a start je pomeren za još 40 minuta. Ispostavilo se da je to bila odlična odluka - do kraja dana je nevreme kružilo oko Čestobrodice, ali nije prišlo Rtnju.

Prvo su startovali trkači, od sela Rtanj (hotel Ramonda) do vrha Šiljak. U 8:40 zajedno sa nebeskim trkačima, pošto se u okviru ove manifestacije održala i treća trka Skajraning lige Srbije za 2018. Preko 130 trkača iz šest zemalja je imalo za cilj da popne Rtanj južnom stranom ali posle da nastavi ka severu i starom rudniku pa nazad na start. Vrlo ozbiljna i tehnička staza od 27 km sa 2.250 m uspona i spusta, kiša je samo pogoršala situaciju. U disciplini planinskog trčanja, prvo mesto odnosi Dušan Bazić sa Kopaonika, koji je pored učešća u timu Specijalne brigade nastavio da trči i Sky Race. Uzeo je prvo mesto na obe trke, za 54 minuta i 35 sekundi je prvi istrčao do vrha Šiljak, samo 24 sekunde brže od Bojana Karanovića iz Dinamika. Vrlo napeto, dok je Sky Race završio za 3 sata 35 minuta i 33 sekunde. Prvo mesto u disciplini plivanje osvaja Tamaš Farkaš takođe iz tima Specijalna brigada, sa vremenom 37 minuta i 28 sekundi.

Najbolji na kajaku je očekivano bio aktuelni prvak sveta, sjajni Bečejac Marko Tomićević iz tima Kajak haus sa fantastičnim vremenom od 41 minute i 4 sekunde. Na poslednjoj štafeti, mauntinbajker Ivan Jovanović iz Kraljeva odnosi pobedu za 1 sat, 43 minuta i 44 sekunde za tim Specijalne brigade. Samo 25 sekundi brže od Demira Mulića iz Crne gore (tim Kajak haus). Prvo mesto među timovima odnosi tim Kajak haus sa vremenom 4 sata 1 minut i 51 sekundom, drugi tim na postolju Specijalna brigada sa zaostatkom od nepunih 8 minuta a treći Dinamik tim sa vremenom 4 sata 38 minuta 10 sekundi.

Najveća konkurencija do sad, loši vremenski uslovi ali uspešno realizovana trka. Ostaje žal za elementom vazduha ali priroda postavlja pravila a bezbednost je

FOTO: MILAN KOPČOK

015

VIŠE INFORMACIJA O TRCI NA ZVANIČNOM SAJTU: http://4elements.rs/
REZULTATI SKY RACE TRKE: https://trka.rs/event/79/

najbitnija. Pobednički tim, Kajak haus (Danijel Lončarević - trčanje, Tamaš Farkaš - plivanje, Marko Tomićević - kajak, Demir Mulić - mauntinbajk i Vladimir Bačanin - paraglajding). Drugi tim, Specijalna brigade (Dušan Bazić, Borislav Fermanović, Kolja Rapajić, Ivan Jovanović i Miroljub Janićijević) Treći tim, Dinamik (Bojan Karanović, Strahinja Ćulum, Petar Milković, Nenad Sudarov i Nemanja Medić).

Treba napomenuti da trke ovakvog tipa postoje još samo u Italiji i Francuskoj. Dok je prva edicija ove trke kod nas realizovana 2011. godine. Vrlo zanimljiv rasplet i na Sky Race trci, takozvano „prečkanje" Rtnja je pravi podvig pogotovo ako je padala kiša. Tehničke deonice, uske staze, krečnjak, čine vrhunski test za nebesko trčanje. Pritom i sparina, ozbiljan izazov. Pored pomenutog prvog mesta Bazića, drugi na cilj stiže gost iz Hrvatske Domagoj Kreber sa vremenom 3 sata 44 minuta i 12 sekundi, dok Aleksandar Božović iz Požege štiže za 3 sata 55 minuta i 46 sekundi.

Kod žena prva na cilj stiže Snežana Đurić iz Kragujevca, za 4 sata 19 minuta i 2 sekunde. Nakon nje Marija Đorđević sa 28 minuta zaostatka i trećeplasirana Marija Sekulović sa vremenom 5 sati 10 minuta i 5 sekundi. Sledeći izazov za nebesko trčanje u okviru Lige Srbije je Šarplanina 11. avgusta.

Zahvaljujemo se svima koji su učestvovali i podržali ove dve vanserijske trke i time doprineli da u što boljem svetlu predstavimo aktivan turizam Srbije a posebno Rtanj, kao vrhunsku lokaciju. Veliko hvala hotelu Ramonda, Mozzart sportu, Boljevcu, SRC Podina i opština Sokobanja, Zlatiborac, Eko Step Pelet, Eko Step Tojs, Gradina Zemun, Top cap, Compressport Srbija kao i mnogobrojnim volonterima bez čije pomoći ova trka nikad ne bi uspela. ■

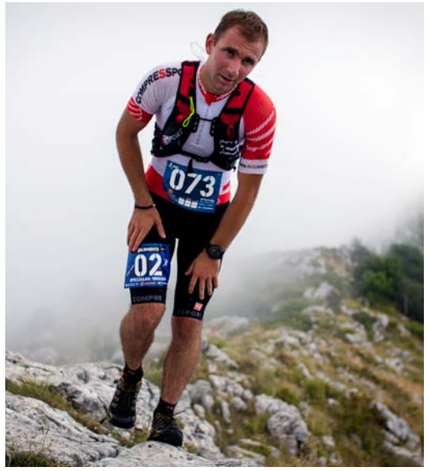

ZA ILUSTRACIJU UPOTREBLJENA FOTOGRAFIJA SORANA JOKE „TRNOVAČKO LAKE, SUTJESKA NATIONAL PARK"

MAGLIĆ u venama

*Grupa planinara iz **Džepova Prirode** boravila je na moćnom **Magliću** (**BiH**) od 6. do 8. jula...*

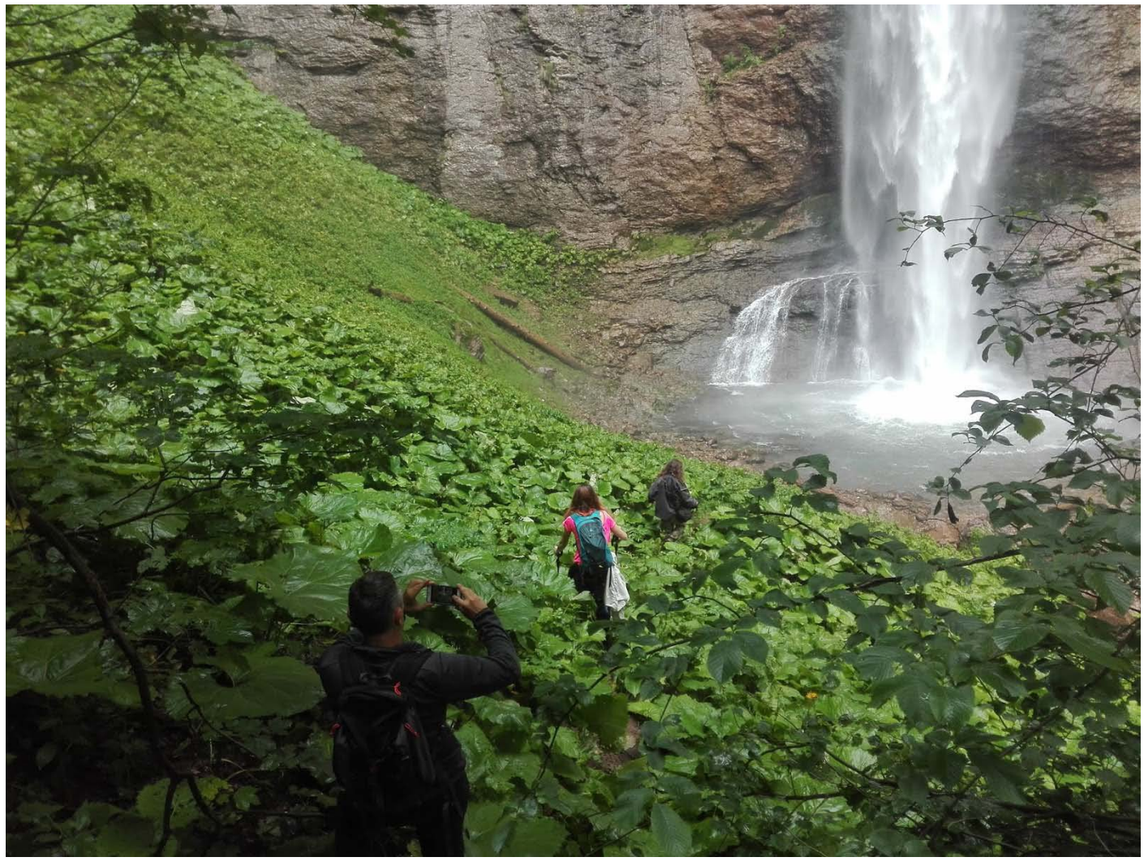

Munjevito zbrisasmo iz Beograda. Petak je veče, 22 sata. Svi su već spremni za vikend žurku. Ibarska magistrala se otvorila za lakšu vožnju. Poluprazan i polumračan put je domaćinski pokazao sve svoje dobre strane. Loše su ostale u mraku. Željkov mercedes je klizio ka Valjevu. U stvari, ne baš konstantno klizio, jer su ispred Valjeva iskopani pravi rovovi na jednoj dionici, pa je bilo malo drmusanja i procjeđenih psovki. Centar Valjeva je vrlo živahan. I ovdje je žurka uveliko krenula. Skockani, mladi i raspoloženih osmjeha, Valjevčani su okupirali šetališta.

Penjemo se preko Debelog brda, na stranu Bajine Bašte. Petak se već zabio u subotnji početak. Serpentine raznose zvuk škripavih guma. Evo je i Drina! Svjetluca u mraku, kao u igri skrivalice. Bajina Bašta je zaspala. Samo na benzinskoj pumpi, par sanjivih pogleda, dok marširamo grupno do WC- a. Bešike i prostate uredno funkcionišu. Put preko Tare za Kremna, malo slabije. Opet rovovi, spremni za krpljenje. I pored naprezanja da ostanem budan, glava počinje da propada ka grudima. Trzam se kao uboden iglama. Evo ga, Kaluđerske bare, pa Kremna, Mokra Gora. Na granici nikog osim graničara. Policajac pita:

- Dokle vi?
- Na Maglić. Planinari.
- A, planinari! Pa imate na Tjentištu rok festival, pa svratite.
- Naravno. Hvala! Zapjevaćemo i mi nešto na vrhu.
- Samo tiho, ima gore međeda.
- Pa, njemu ćemo pjevati na uvce...
- Onda, sa srećom.

Do Višegrada, skoro da nije bilo nijednog auta. Željko je potpisivao „mečku", novim gumama. Andrić grad se šepurio noćnom odeždom, koja mu je vrlo dobro stajala. Dva tipa su se ljuljuškala u hodu, hvatajući polupijani zalet ka kućama. Ispod ćuprije, Drina je ponovo svjetlucala odrazom noćnih svjetiljki. Usput je mokro dodirivala mjesta poput: Međeđe, Ustiprače, Goražda, Foče... Dodir noći je stvarao osjećaj praznine.

Iz polusna upadosmo u Tjentište kao fantomi mraka. Svitanje je tek nagovještavalo svoj silazak sa nebesa. Jedva potrefismo odvajanje za Prijevor. Ulazimo u NP „Sutjeska", kao u dopola ispričanu priču. Ovde je put pravljen rupama, sa pomalo asfalta. Već prema Dragoš Sedlu je malo bolje. Nema asfalta, samo makadam i blato.

Vožnja kroz šumski tunel, stvara osjećaj da si stigao na kraj svijeta. Ali ima još malo, eto samo tu, iza ove ili one sledeće krivine. U tom se pojavi proširenje na Dragoš Sedlu, sa svim putokazima, koji su provirivali iz magle. Jutro samo što nije. I ova grupa planinara, okupljenih osam, samo što nije... Zaspala.

Uskačem u komade opreme, zijevajući kao nekakva zvjerčica iz porodice lijenjivaca. I ostali su u tom fazonu par minuta. Ostavljamo Željka da napokon ovjeri zadnje sjedište i zasluženo odspava. Spustismo se do vidikovca

Bešikta. Ulazimo u šumu kao u crkvu, lagano sa pobožnim pogledom na prizore koji se pomaljaju iz magle. A skrivala je svašta! Sa samog vrha se čuo huk vodopada, čiji pad vidjesmo kao tanku traku. Tjentište i „Dolina heroja" su obučeni u sivi kostim gustog tkanja. Gledasmo maglu kako se kao ogromni pauk kreće u svim pravcima, čas se podižući ka vrhovima, čas se kidajući u komade, u čijim se prazninama pomaljalo jutro, mokro i modro. Stajasmo neko vrijeme u potpunoj tišini, sluteći da se u ovakvom ambijentu, nekad davno stvarao svijet, ali bez prisustva ljudskog roda.

Obrisi donjih dijelova Maglića, Volujaka i Zelengore su se pomaljali vrlo stidljivo, samo do koljena. Sve ono gorostasno napao je onaj pauk, svim raspoloživim snagama. Valjda će nam se Maglić bar malo raskopčati...

Izađosmo nekako na put, kao omađijani. Stakla na kombiju zamagljena. Željko je našao put u nirvanu.

Mi potražismo put kroz prašumu Perućicu. Jedna staza je vodila do one trake od vodopada Skakavac. Staza duboko ukopana u prašumski milje. Pera Djetlić povremeno remeti

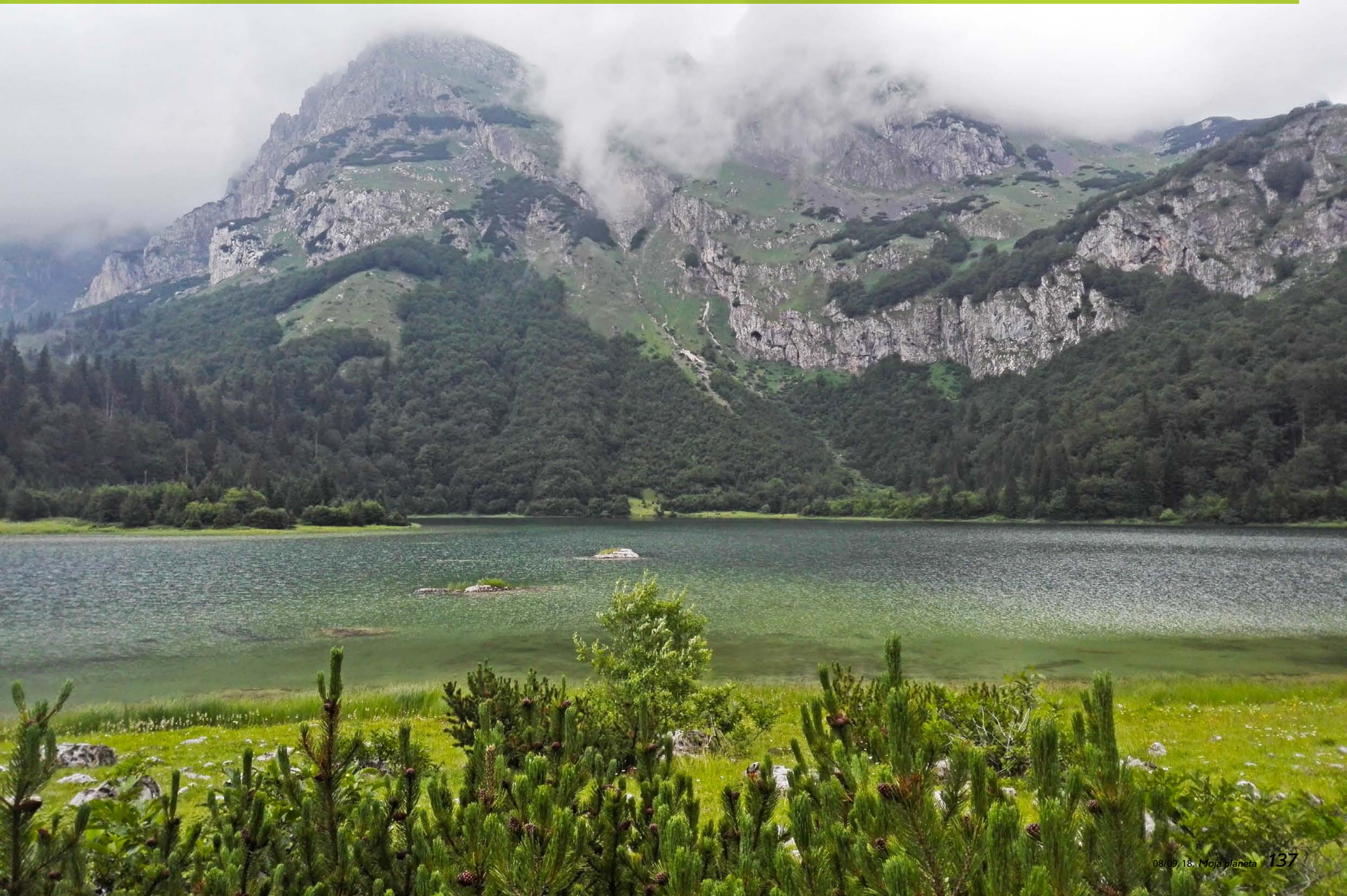

nestvarnu tišinu, udarajući ritmično kljunom u stablo jele, gore negdje pod nebesima. Tek tada shvatismo da sve što treba reći, dovoljno je i šapatom. Miris mokrog lišća titrao je oko nosa. Svi se složismo da valja ići do samog vodopada. Posle nekog vremena, potrefismo odvajanje, čija staza se na nekoliko mjesta gubila, pa iznicala na neočekivanom. Već kad se približismo visokoj stijeni, začu se i potmuli huk. Strmoglavo spuštanje klizavim putićem je na momente isključivalo svaki vid romantike. Hvatao sam se i rukama i nogama za grane i tanka stabla, proklizavajući duboko, dole gdje kao da nema dna...

Grandiozni proizvod prirode se obrušavao sa stijene visoke 75 metara! Nečuven huk, tutnjava i lelek! Sve to uz pražnjenje vodenog topa, koji je posipao sve oko sebe, kao priličan pljusak. Poslednji dio staze kroz lišće „slonovih ušiju", završio se epicentrom vodenog pada. Pokidano stijenje i zaobljeno kamenje je govorilo o silini padajuće stihije. Imali smo sreću, jer takav prizor je proizvod žestokih kiša u nekoliko poslednjih dana. Tako je to kad uplatiš za dobro vrijeme, preko info stana! I to do 20. u mjesecu. Nema da omane vodopad...

Od silne buke niko nije ni pokušao da izusti ni riječ. Aleksandar i Petar su igrali pantomime. Goran i Nataša su ubrzano fotkali. Na oči i uši gomilala se otežala ljepota. Mali čovjek je stajao opčinjen velikom predstavom prirode. Na tren je mali čovjek osjetio koliko je mali...

Popeti se istom stazom natrag je bio priličan poduhvat. Opet kao onaj četveronožni frend, grleći sve za šta se možeš uhvatiti i pridržati, nekako izbauljasmo do lijepe zaravni. Vlaga u vazduhu, kapi sa lišća i znoj ljudskog tijela, pomiješali se u jednu dozu preobilnu za jadna pluća. Dobar odmor je to donekle otklonio. Ostatak prepješačismo u blago čavrljajućem tonu. Na izvoru voda dobija svoj pitomi oblik. Umivanjem i naša lica izgubiše malo od divljeg...

I Željkovo lice je prilično sinulo, posle nekoliko sati sna. Valja nama do Prijevora. Usput sretosmo parkirane glomazne mašine. Izgleda da je bilo poravke puta. Kakav li je bio ranije!? Na zaravan samog Prijevora, napokon izađosmo iza podneva. Sa obje strane puta male naseobine šatora, raznih drečavih boja. Kao cvjetovi, vire iz polegle trave. Magla se podigla Magliću čak do pupka. Šta li nas čeka do gore?

Blaga zaravan ispod puta je obećavala malo udobnosti za naše naselje. Četiri šatora začas dobiše originalnu formu, sa ulazima okrenutim jedan ka drugom. Planinarsko pleme je na okupu. Bez ratničkih boja. Samo rumenih obraza od vjetrovite svježine. Crvena polako uzima primat. Da sve bude dobrog ugođaja, zapalismo i vatru. Vlažna drva nekako planuše, dajući dimu poseban miris. Falilo nam je malo muzike. Nije dugo potrajalo, a kiša krenu da dobuje u ritmu tam- tama. Žurka je počela...

Od pet popodne pa do pet ujutru, trajala je žurka, a za muziku su se pobrinuli DJ Vjetar i DJ Kiša. Ušuškani u platnenim kućicama, pitali smo se šta nam donosi jutro. Zaspao sam prvi put u osam sati. Probudio se u ponoć. Koncert je trajao nesmanjenom žestinom. Vjetar je u naletima naduvao šator, prijeteći da ga katapultira. Osjetih potočić ispod nogu. Vreća mokra od koljena do dna. Mokra i jakna pod glavom. Stavih suvu majicu preko, promeškoljih se i ponovo zaspah. U dva sata opet mokro buđenje. Kapi padaju na čelo. Odmakoh se od platna. Upalih lampu da pregledam vodeni krevet. Napolju se začu ženski glas:

- Halo, jeste li budni? Halo, je l' me čujete!?

Pomislih: „kome se se obraća u ovo doba? Vjerovatno je neko stigao novi, dok sam spavao".

- Halo, da li me čujete? Do you speak English?

E, jbg! Ipak mene izgleda pita!

- Čujem vas. Šta vam treba?

- Da li znate gdje su podigli šatore ljudi iz sivog kombija, koji su stigli sinoć oko osam sati?

- Ne mogu vam pomoći. Nisam nikoga vidio. Tada sam već zaspao.

- Dobro, ništa! Hvala!

U dva ujutru se traže po šatorima? Osim kiše i „vatrena vodica" je tekla. Da li sam joj trebao i na engleskom odgovoriti? Hajd' sad...

Sreća pa ponesoh dva peškira. Manji je bio dovoljan za odstranjivanje vode. Fenomenalna mentalna vježba. Gluvo doba, huči vjetar, gromulja kiša, a ti kupiš barice vode i cijediš kroz otvor. Taman kad isjediš, ulazi nova količina. Potpuno razbuđen, iskopah primus iz ranca, pa skuvah malo čaja. Na pakovanju je pisalo „Kopaonički čaj". Hm! Kopaonik na Magliću? Nije loše. Prepustih se duvanju u šolju i laganom pijuckanju. Oko tri, opet mi se prispavalo. Sklupčah se u ono malo suvog dijela šatora i utonuh u dremež. U četiri sata više nije bilo sumnje. Noć se povlači pred jutrom. Šta li ono donosi?

Otvorih rajfešlus na ulazu, vireći u mokru stvarnost. Noć se povlači sa trakama magle i kiše koja naglo posustade. Kako sad u toalet!? Zatrapkah bos po ledenoj travi. Prva kabina je tamo gdje stigneš. Začuše se glasovi iz drugih šatora. Kao da su svi čekali da neko drugi ustane umjesto njih...

- Je li, bre, kakve te ono žene bude u sred noći? - Petar promoli glavu kroz otvor šatora, šeretski se smješeći.

- Ma, ništa značajno. Malo smo vježbali engleski. Kažu da se najbolje pamti oko dva ujutru.

- E, fino. Neka ste malo proćaskali. Hoćemo li krenuti u šest?

- Idemo što ranije. Samo da se spakujemo.

Ostatak ekipe četvoronoške izlazi iz svojih kućica, mjerkajući nebo. Magla i oblaci su obećavali lijep provod. Spakovah brzo svoje mokre stvari, zajedno sa iščašenim šatorom i potrpah u gepek. Željko je budan, kao da i on ide na vrh.

- Fanđo, hoćeš sa nama gore?

- Neka, hvala! Samo vi uživajte.

Krenusmo malo kasneći, sačekavši Ostoju i Bobu, bračni par iz Brčkog . Ubrzo uđosmo na teritoriju Crne Gore i NP „Piva". Staza ka Trnovačkom jezeru govori o ljepoti na svim jezicima svijeta. Polako se ukazivao i Volujak sa druge strane. Moćno i prkosno spušta svoje oštre grebene do pitomijih dolina. Kroz jednu takvu nadiremo kao mala vojska. Posle sat i po pješačenja, stižemo na ivicu Trnovačkog jezera. Modro i zeleno. Veličanstven prizor, od kojeg srce malo zastane i preskoči svoj uredan ritam. Tek podignuta magla se povlačila ka vrhovima, ostavljajući nas zatečene i blago otvorenih usta. Očekivao sam da se negdje odozgo, spusti Bog lično i pokaže prstom govoreći:

- Da. To sam davno stvarao i moram neskromno priznati da nije ispalo tako loše?

Pogledah ka vrhu, ali niko ne izlazi iz oblaka. Sa desna strane začuh glas:

- Dobro vam jutro, planinari! A oklen ste?

- Mi smo svi iz onog sivog oblaka.

- Šaljivdžija, a? Sad će čika Miloš da vas razveseli. Jedan euro za ulaz u park. I dajte mi vaše podatke.

- U, bre, Miloše! Odmah po novčaniku! Može li onda i neka kafa da se popije kod vas?

- Može, brate i rakija sa kafom, samo da vas utefterim.

Na maloj terasi ispred katuna, leže kafa, k'o budali šamar. Šum potočića, koji se u blizini slivao u jezero, bio je najjači zvuk, dok se ponovo nije naš domaćin oglasio:

- A jadni ne bili, šta ćete jesti kad se vratite danas? Da vam Miloš spremi malo cicvare, a?

- Uf! Domaćine, pa iz tebe svevišnji progovara.

- Ćuti, jadan, ne huli! Koliko porcija, devet?

- Ma, zaokruži na deset. Neće se baciti. Vidimo se oko dva.

- Oko dva možda navrati moj pokojni ćaća, a vi nećete prije četiri.

- Ih, četiri! Ma, brzi smo mi.

- Jašta. Vidim. Na jeziku...

- Vidimo se onda popodne.

- Hajd', sa srećom.

Nekako nevoljko se pokrenusmo, cijepajući idiličnu sliku na nekoliko dijelova. Staza je vijugala kroz visoku travu, sa desne strane jezera. Naiđosmo i na dva mala jezera, koja su isijavala moćne nijanse zelene boje. Uspon kreće ulaskom u šumarak, a onda se sve podiže nebu pod oblake. Kradući visinu, zadihan i znojav, kradem i neopisivi pogled u kojem se jezero polako pretvara u veliko modro srce. Stanem, duboko udahnem, gledam, ne vjerujem. Rođene oči su malo za tu ljepotu. Fali još nekoliko pari. Evo ih, pristižu...

Taman kad pomislih da noge otkazuju, a i pluća nešto jauču, iskobeljah se četveronoške do prijevoja, obilježenog putokazima. Odjednom, kao prosuti iz lavora punog magle, pojavi se grupa visokogoraca, sa kacigama i penjačkom opremom. Vesela mladež, bez znakova umora. Samo smjehom rastjeruju oblake. Uputih uobičajeno pitanje najbližoj djevojci:

- Koliko još ima do vrha?

- Zavisi. Ako idete polako, kao vi, onda oko dva sata.

- E, baš ti hvala!

Polako, a? Da ovo čuju ostali! Ali, nema nikoga na vidiku. Nešto su se otegli. 'Ajd, polako...

Osjećam u plućima da je visina od 2.000 m tu negdje. Grabim usku stazu, stavljam je pod đonove mokrih cipela i ulazim u gustu maglu, začinjenu oblacima. Osim disanja i lupanja srca, nikakav zvuk se ne čuje. Sve je kao prekriveno velikim bijelim ćebetom. Ušuškano, mekano i vanzemaljsko.

Na jednom mjestu, u blizini rascjepljene stijene, naiđoh na obilan životinjski izmet. Hm. Da nije onaj međed, što ga spomenu policajac? Možda me čeka na vrhu, sa pečatom? Odjednom nečiji glasovi iza stijene. Pojaviše se dva planinara, kao utvare. Pozdravih sa malim olakšanjem. Da je gore međed, sreo bi najprije njih dvojicu. Hrabro nastavih hodanje kroz ništavilo. Uostalom, i ako ga sretnem, neko će od nas dvojice stići na Miloševu cicvaru. Plaćeno je unaprijed.

Sa međedom i cicvarom u mislima, obreh se i na samom vrhu Maglića. Čak se i DJ Vjetar utišao, pa priđoh kamenom obilježju, skoro pobožno. Ova dionica nije tako teška. I to je to!? Mačiji kašalj... Mislim na veliku mačku. Recimo lavlji kašalj.

Iz metalne kutije izvadih pečat, dajući istoriji uspona sopstveni doprinos. 2.386 m. Aferim!

Raskomotih se, čekajući ostatak ekipe. Naslonjen na zidić, skinuh natopljene cipele i čarape. Sinuše smežurana stopala. Iscijedih čarape, obrisah noge i obuh suve, čiste. Kakav praznik! Tako u čarapama, kao pravi domaćin, dočekah dvojicu mladih planinara. Jedan je iz Tomislavgrada, drugi iz Makarske. Nose one ogromne rančeve sa šatorima, kao da su torbice! Eh, mladosti...

Napokon, stiže i moja ekipa. Sakupljeni oko zastave, načinismo par fotografija za uspomenu. Red je da se i malo odmore, pa stoga, prilično smrznut, krenuh nazad sam, kako sam i došao. Aleksandar napomenu kroz osmjeh:

- Ostavi malo cicvare i za nas.

- Ne brini! Čika Miloš to čuva sa kuburom! Vidimo se dole...

Ista staza, ali sad naopačke, pa mi i misli nekako naopako. Probam da ne mislim ni o čemu. Nije to tako teško. Poluprazna je. Jes' đavola. Sve nešto repato i zubato. Stanem, odmahnem glavom par puta, kao goveče kad ga muhe spopadnu, pa se usredsedim samo na stazu. Vrag ga odnio, ako nisam izdržao čitav minut! Osladilo se to meni, pa od sreće zamalo ne zamukah. Srećom, sa ove strane nisam sreo nikoga. Kakav bi to bio prizor u sred maglom pokrivene planine. Čovjek sam na stazi, natovaren rancom, maše glavom kao Jimmy Page, ali bez gitare.

Hodajući dalje, tako oborene glave i ne primjetih odmah da se magla naglo razilazi. Sve ono što se skrivalo po ćoškovima pogleda, nahrupi pred oči izazvavši oduševljenje u mojoj raščupanoj glavi. Volujak i Zelengora su cijepali odjeću istkanu od magle i pokazivali svoj torzo u najljepšem izdanju. Opet zastadoh, zablenuh. Kolika je dnevna doza ljepote za obično čeljade? Mislim da ću se predozirati, jer ovo je sve već probuđeno i u venama, pa pristiže kap po kap, kao infuzija koja spašava život. Sve one skrivene stijene, udoline, odroni i vrtače, obložene mirišljavom travom i rijetkim cvijećem, dolaze u vidokrug, strpljivo čekajući u redu, da oko može bar malo da sprovede do duše. Nadvijam se sa ukočenih litica na jezero, ovaj put i tračkom sunca obasjanog. Sjedem, gledam, upijam. Ustanem, vratim se, sjedem, upijam. Sjedim i gledam. Sjedim...

Sa naporom odvojih nekako oči, jer tolika količina ljepote počinje da boli. Zato, ubacih noge u prvu brzinu, pa nepodmazanim koljenima dadoh oduška. Strmeknuh se nekako onom istom stazom, koja mi je dušu uzela pri usponu, bivajući sve bliže jezeru, koje je sunce upravo šminkalo najkvalitetnijom šminkom, kao Moniku Beluči, pred izlazak na crveni tepih u Kanu.

Pred katunom nije bilo Monike. Samo čika Miloš sa unukom. Pogleda me ispod oka i reče:

- U dva, a? Rekoh li ja, nećete vi prije četiri. Eto ti stiže prvi, a njih još nema na vidiku. Sve ja to gledam kroz dvogled. Ama, neće oni ni do pet! Ču'š šta ti rečem!?

- Jest' vala! U pravu si bio! A da meni sipaš malo cicvare?

- A, bogomi nema od tog ništa! Jok, dok se svi ne skupite. Pa da se ohladi!

- Može onda jedna kafica?

- E, to može. Jeli, a hoćeš i jednu rakicu? Domaća, sa travkama. Nu, viđi! Sve trave oko jezera.

- Hvala ti, samo ću kaficu. Onaku kao jutros. Znaš joj ti nešto...

Čekajući da kafa dobije jutrošnji oblik, prepustih se udobnoj stolici. Popodne je bivalo živahnije od jutra. Nekoliko ekipa je šetalo oko jezera. Milošev konj, Bjelko je nezainteresovano pasao obilnu travu, goneći dosadne mušice, kitnjastim repom. Nad površinom vode se nadnijelo kasno popodne. I sam se nadnijeh nad šoljom mirišljave kafe. Šta poželjeti još? Malo cicvare...

- Eno ih, silaze o'zgo! Ma rekoh ti ja, jadan, neće oni do pet! Kakva crna dva sata! Znam ja!

I baš negdje oko pet siđoše ostali, pogledajući prema astalu. Ostoja zovnu:

- O Miloše! Je l' gotova cicvara?

- A nema ništa od cicvare! Rekli ste da bude gotova u dva, a sad je pet. Rekoh li ja da nećete stići prije! Znam ja kolko treba! Ajde sad, hoćete kafu, rakiju, pivo? Bogami, ko da ste iz gladi pobjegli! Daj cicvaru, pa daj civaru! Kud je pomenuh jutros...

- Može kafa i rakija. Može i pivo. Sve može, moj Miloše.

- E, tako vas volim. Hajd polako... Sad će kafa.

Ispoštovasmo sve po redu. Umorne noge su se pružale daleko ispod stola. Oči se povremeno podizale prema vrhovima, koje je ponovo napadala magla. Vrijeme je i da se nešto pojede. Na primjer- cicvara. Miloš napokon doviknu:

- Ajte gore za sto. Sve je spremno.

A na stolu uredno upakovana porcija sa cicvarom, posuda puna kajmaka i sira i veliki hljeb, pečen pod sačom. E, da! I krompiri. Prosto pogibija. Napokon je i stomak dobio svojih pet minuta. Čulo se samo mljackanje. Slast se prelivala u sva čula. Biće i za vozača. Valja ga odobrovoljiti, jer poprilično kasnimo. Malo ubrzasmo proceduru halapljivosti i spremni za pokret, pozdravismo domaćina:

- Miloše, kako da ti se zahvalimo za ovu gozbu?

- Šta da mi zahvaljute!? Još 13 evra da doplatite za ručak! Kafu i rakiju kuća časti.

- A, pa naravno! Evo ostatak i ostaj nam u zdravlju!

- Ja, ja... Haj'te vi polako... Zdravi bili!

Ostavismo domaćina da čuva Trnovačko jezero od ljudske nemarnosti, puštajući noge da klimataju po kamenju nekadašnjeg riječnog korita. Malo dole, pa puno gore i pomalo po ravnom, sve do Prijevora, koji nas dočeka ponovo ljutito i namrgođenih oblaka. Kao da smo mu nešto skrivili. Željko nervozno šetka ispred kombija. Cicvara je malo ublažila napetost. Na brzinu pakujemo šatore i opremu. Pozdravljamo nove poznanike, Bobu i Ostoju, bez kojih doživljaj ne bi bio potpun. Neki Belgijanci nam mašu, okupljeni oko svog džipa sa izbušenim gumama.

Prijevor ostavljamo onakvog kakvog smo i zatekli. Natmuren, zamišljen i sam sebi dovoljan. Maglić se prekrio dodatnom količinom oblaka i magle, ostavljajući nam nenapisan poziv, da dođemo ponovo. Možda ga zateknemo kako oštrim vrhovima češka plava nebesa, osluškujući Milošev glas kako burgija sa jezera:

- Kakva crna dva sata!? Neće oni ni do pet! Znam ja...

DOPISNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE:
BRANISLAV MAKLJENOVIĆ

Kud se dede planinarska kultura?

Kakav si kod kuće - takav si i ovde, u planini, u prirodi, s ljudima... Nema tog bontona koji može popraviti bahatost, ali nije zgoreg podsetitida treba biti fin...

Prevrćem nešto ovih dana kodeks planinarske etike, i sve me hvata onaj osećaj da čitam spisak lepih želja, ili, još gore, pamflet neke političke partije. Svi smo dobri, uzorni, promovišemo prave vrednosti na pravi način. I pre nego što se neko od čitalaca i usudi da pomisli - ne, nećemo krenuti sa podelom na „prave planinare", i one druge, „veštačke". Ali da ćemo malo da opljunemo po sebi, kao što smo mi opljunuli po svojim principima, to već hoćemo! Ipak je ovo kolumna za konstruktivnu kritiku - takozvano hejtovanje.

NE PRLJAJ, NEMAŠ IZGOVOR

Znamo da niko neće da prizna, ali, konzerve, kese i slične drangulije koje ruže prirodu nisu samonikle, već sađene „biljčice". Iako ima onih koji sa terena odnose, i na predviđeno mesto odlažu ne samo svoje, nego i tuđe smeće, ima sasvim dovoljno onih nesavesnih koji ga tamo ostavljaju. Naravno, uvek je lakše uključiti „polje tuđeg problema", i za delo optužiti turiste, lokalce, lovce, vanzemaljce... Ako ste od onih savesnih - super, ako baš i niste, sledeći put razmislite pre nego ostavite i „samo ovaj papirić" negde u prirodi, postavite sebi dijalektičko pitanje o tome koliko je još „samo jednih" potrebno da se napravi đubrište, i da li želite da date svoj lični doprinos stvaranju istog.

ŽIVELA REPUBLIKA!

Iako sam mislio da smo „pu moje" prevazišli u vrtiću, ili bar u nižim razredima osnovne škole, ali takva je valjda ljudska priroda. Obeležavanje teritorije u svim njegovim oblicima, od sedišta u autobusu, kreveta u domu, pa i mesta za slikanje. Jer, naravno, najbolje mesto pripada meni, „kralju", ostali se moraju zadovoljiti onim što im ostavim. Nije zato ni čudo što, kad više „kraljeva" ispolje pretenzije na isti posed dolazi i do verbalnih (bar se nadam) ratnih sukoba, u kojima smo mi ostali ili nevoljni učesnici, ili kolateralna šteta.

Sigurno poznajete bar nekog od ovih „kraljeva". To su oni koji iz nekog razloga uvek sednu na dva sedišta, potroše svu toplu vodu u zajedničkom kupatilu, razvrzu svoje stvari po jedinoj polici. Ma, znate već. I uglavnom im se oćuti, „da se ne svađamo". Nije to lepo. Treba da su uslovi isti za sve.

NE POŠTUJU KUĆNI RED

Za one koji ne znaju, planinarski dom nije isto što i hotel. Održavaju ga, čiste, sređuju kolege planinari, a najčešće su ga sami i izgradili. Sve volonterski, neprofitno. Onaj koji čisti i riba, pere posteljinu, loži peć, takođe je kolega planinar, a korišćenje zajedničkih stvari, knjiga, alata, posuđa, podrazumeva da ćete iste, posle upotrebe, vratiti na mesto na kome ste ih zatekli, u stanju u kome ste ih zatekli.

Kućni red je uvek vidno istaknut, da li se sme ulaziti obuven, kada je povečerje, i slični detalji. A pošto domaćin nema način da sankcioniše prekršioce osim da ih lepo zamoli, sve se svodi na planinarsku, to jest našu kulturu. Pa onda čekamo da se veselo društvo zamori od pevanja da bismo zaspali, iako se sutra rano kreće na uspon, udišemo miomirise iz gojzerica „da se zgreju, u hodniku hladno", a domaćin, takođe planinar, gunđa i obnavlja oštećeni inventar.

PLANINARSKI BONTON

„Pri susretu u planini planinari se međusobno pozdravljaju i to tako da mlađi pozdravljaju starije, muškarci žene, oni koji se penju onoga ko silazi (time simbolički odaju priznanje za izvršeni uspon)."

Lepo ponašanje. Ideal. O značaju pristojne komunikacije, i finih manira, učile su nas mame i tate, a onda odučilo savremeno društvo u kome su psovke i rijalitiji nova paradigma. Nažalost, preneli smo lošu atmosferu iz grada u prirodu i na planinu, i to nam je postalo normalno. Postali smo jako grubi u ponašanju. Preticanje i guranje na stazi, nestrpljenje, nervoza...

Da vas podsetim na kodeks planinarske etike:

- ne ostavljaj u planini samoga člana ili namjernika
- ne odlazi sam u planinu
- pomogni u nevolji (nesreći), to ti je dužnost, ako nisi pomogao snašaš moralnu i krivičnu odgovornost
- prekini izlet ili akciju ako naiđeš na nesreću, pomogni pri akciji spašavanja
- pri susretu na planinama planinari se pozdravljaju
- daj prednost planinaru koji se penje
- u susretu s mještanima kraja kojim prolaziš budi pristojan, poštuj njihove običaje
- hodaj planinarskim stazama i putevima, u granicama svojih mogućnosti uklanjaj prepreke
- ne viči, ne galami, razgovaraj poluglasno, imaj na

umu da u palnini ima života koji se odmah ne opaža

● ne loži vatru u šumi bez potrebe, ako ložiš, poduzmi mjere opreza

● otpatke konzerve, papir, plastiku i ostalo ne razbacuj oko sebe, pokupi i ponesi sa sobom ili ostavi na određeno mjesto

● ne ističi sebe i svoju kondiciju, pogotovo nagovarajući druge da se i oni pridruže tvom samo dokazivanju u brzom hodanju ili penjanju

● pravilo glasi (dinamika kretanja): udiši na nos izdiši na usta, uskladi korak sa disanjem i terenom

● vodič je taj koji će odrediti tempo kretanja (hoda) u pravilu po najslabijem hodaču, a brzim hodačima omogućiti brzo kretanje, upamti, grupa ili učesnici su nehomogeni te vodi računa o odmorima

● u planinarstvu nema takmičenja, planinarstvo nije šport, nema rezultata, nagrade su osvojeni vrhovi, prekrasni vidici

● koristi racionalno tekućinu (pazi na vodu gdje je nema u izobilju), imaj na umu da djeca troše tri puta više vode od odraslih

● poštuj režim nacionalnih parkova i rezervata, ne trgaj šumsko bilje i cvijeće, na pristojan način upozori i ostale ako to čine

● planinarsku kuću, naročito planinarsko sklonište po napuštanju očisiti, ostavi višak hrane koja ti ne treba u daljnjem kretanju

● pri dolasku u planinarsku kuću predstavi se domaru, za vrijeme boravka pridržavaj se kućnog reda

● ne zaboravi se upisati u knjigu i obavezno upiši smjer puta

● po odlasku pozdravi se sa domarom, upitaj ga za vremenske prilike i upoznaj ga sa daljnjim planom tvog kretanja

SOLIDARNOST PRESTAJE NA 4.000

Ako slušate starije visokogorce, čućete onu staru mantru, da što su uslovi suroviji, a vrh veći izazov, ljudi postaju sve sebičniji, i više gledaju sebe. Čini se da solidarnost prestaje na 4.000 mnv. Sindrom trofeja i takmičenja se, nažalost, spustio i na manje visine, pa je tako sve češće bitniji dobar selfi sa vrha nego ekipa i druženje. Ponosno „popeli smo se", sve češće menja „popeo sam se", a lični uspeh stavlja iznad uspeha ekipe. Takmičiti se, isticati, biti najbolji, što, samo po sebi uopšte nije loše, ima mesta u nekim drugim sportovima. U planinarstvu se ne sme zaboraviti i na ljudskost. Jeste da je era komunizma i kolektivizma prošla, ali i dalje nije sramota pomoći bližnjem svome. Najlakše je samo projuriti prema vrhu. Budimo ljudi jedni prema drugima i biće sve u savršenom redu.

ZMIJAT

e-stock AGENCY

e-stock.us

Najbolje PENJAČICE modeli za muškarce

Kako bismo vam pomogli da odaberete između stotina opcija i pronađete najbolje modele za bolder pukotine, krušljive stene, veštačku stenu - istražili smo 50 modela i odabrali najboljih 10. Bilo da ste upravo ušli u sport, ili već godinama „derete gumu", imamo nešto za vas.

MUŠKE PENJAČICE

La Sportiva Genius

Okvirna cena: 166 evra
Dobre osobine: Penjačica s verovatno najboljom završnom obradom na tržištu.
Loše osobine: Skupa.
Namena: Ova nabudžena penjačica svom vlasniku daje savršen oslonac na svakom uglu stene, čak i ekstremno strmim do klizavim.
Stil: Pertle.
Gornji materijal: Velur i microfiber
Guma: Vibram XS Grip2
Đon: 3 mm

Butora Acro

Okvirna cena: 132 evra
Dobre osobine: Dosta tvrda, ali osetljiva, dostupna u širim i užim verzijama, dobro ponašanje na ivicama.
Loše osobine: Previše prostora u čašici za petu.
Namena: Iako ima široku namenu, najviše se koristi za sportsko penjanje i boldering.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Prevrnuta koža
Guma: Butora F5
Đon: 4 mm

La Sportiva Solution

Okvirna cena: 154 evra
Dobre osobine: Velika preciznost, agresivna (savijena pod uglom prijatnim za razne tipove stopala), osetljiva, kvalitena guma pruža odlično trenje na palcu i peti, precizno prianjanje, udobna, lako se obuva i izuva.
Loše osobine: Nije pogodna za celodnevno penjanje, skupa, jedna čičak traka koja se savija na ne baš idealnom mestu.
Namena: Ova penjačica je omiljena mnogim penjačima i još uvek ima poklonike, čak i deset godina nakon izdanja prvog tipa ovog modela.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Koža i Lorica
Guma: Vibram XS Grip 2
Đon: 4 mm

Tenaya Tarifa

Okvirna cena: 141 evra
Dobre osobine: Izuzetno osetljiva, neverovatna snaga ivice obezbeđuje dobro uporište, dobro pristaje uzanim stopalima.
Loše osobine: Osobe s velikim palčevima i podvijenim malim prstima mogu imati probleme kod dugotrajnih penjanja.
Namena: Izvrsna tehnička penjačica pokazuje svoj vanredni kvalitet na ivici i zahtevnim stenama.
Stil: Pertle
Gornji materijal: Mikrofiber
Guma: Vibram XS Grip
Đon: 3,5 mm

La Sportiva Futura

Okvirna cena: 158 evra
Dobre osobine: Neverovatno osetljiva, izdržljiva i udobna cipela koja se ističe na oštrim ivicama.
Loše osobine: Specijalizovana upotreba, nemoguće pendžetiranje gumenim dodacima jer se remeti balans penjačice.
Namena: Pruža dobar osećaj na oštrim ivicama i osigurava dobro trenje.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Koža i sintetička koža.
Guma: Vibram XS Grip2
Đon: 3 mm

Five Ten Dragon

Okvirna cena: 57 evra
Dobre osobine:
Agresivan dizajn, ultra lagane, pokazale su se jedim od najboljih na ivicama i klizavim terenima.
Loše osobine: U njima je nemoguće hodati po ravnom. Pertlama se teže reguliše zategnutost.
Namena: Idealne za gotovo glatke vertikale u sportskom penjanju.

Stil: Pertle
Gornji materijal: Cowdura (kordura)
Guma: Stealth HF
Đon: 3,5 mm

Cene su okvirne i zavise od zemlje u kojoj se prodaju.

MUŠKE PENJAČICE

FOTO: PEXELS

MUŠKE PENJAČICE

La Sportiva Skwama

Okvirna cena: 142 evra
Dobre osobine: Komforna, osetljiva, dobra u pukotinama.
Loše osobine: Koža je podložnija ogrebotinama, pa tako i oštećenjima više nego drugi modeli iste klase.
Namena: Ovo je svestrana penjačica za vrhunski sport.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Koža, mikrofiber, guma.
Guma: Vibram XS Grip2
Đon: 4 mm

Scarpa Drago

Okvirna cena: 128 evra
Dobre osobine: Osetljiva, udobna, odlična za kačenje palcem.
Loše osobine: Suviše meka za zahtevne tehničke smer i granit.
Namena: Kilometri i kilometri evropskog krečnjaka su pred vama ukoliko izaberete ove penjačice.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Microsuede (veštačka koža)
Guma: Vibram XS Grip 2
Đon: 3,5 mm

Five Ten Anasazi VCS

Okvirna cena: 113 evra
Dobre osobine: Osetljiva, veoma „lepljiva" guma, kompaktna.
Loše osobine: Nije idealna na ivicama, a čičak trake mogu da zasmetaju u pukotinama.
Namena: Klasični model je dobar izbor za početnike kojima je potrebna pouzdana penjačica radi poboljšanja tehnike.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Koža
Guma: Stealth Onyxx Rubber
Đon: 2 mm

Evolv X1

Okvirna cena: 120 evra
Dobre osobine: Osetljiva, jevtina.
Loše osobine: Osobe s višim stopalima mogu da imaju teškoće pri obuvanju, pa teže mogu da izaberu odgovarajući broj.
Namena: Veštačka stena i boldering.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Synthratek VX
Guma: Trax SAS
Đon: 4,2 mm

Scarpa Instinct VS

Okvirna cena: 150 evra
Dobre osobine: Čvrsta, jaka peta, pristajestopalima srednje širine.
Loše osobine: Možda ne toliko osetljiva koliko se očekuje. Zbog debele gume na palcu neupotrebljiva u malim pukotinama.
Namena: Sportsko penjanje i boldering.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Veštačka koža.
Guma: Vibram XS Edge
Đon: 3mm

Scarpa Vapor V

Okvirna cena: 106 evra
Dobre osobine: Pruža dobar oslonac, dobra u uzanim pukotinama.
Loše osobine: Ne preterano osetljiva, kopče mogu uzrokovati bolove u širim pukotinama.
Namena: Svakodnevna i dugotrajna upotreba.
Stil: Velcro (čičak)
Gornji materijal: Prevrnuta koža, veštačka koža.
Guma: Vibram XS Edge
Đon: 4 mm

Instruktor alpinizma Obrad Kuzeljević

FAKTOR PADA

Dinamička užad su napravila pravu revoluciju u bezbednosti, njihova mogućnost istezanja i abpsorbovanja kinetičke energije pri padu, čim ukupno dejstvo sile na penjača svodi na tolerantan nivo...

Alpinizam je ekstremna aktivnost koja se odvija u vertikalnoj sredini, neprirodnoj čoveku a uz maksimalno fizičko i psihičko opterećenje, pa shodno svemu nabrojanom pad je nekad izvestan. Pad u alpinizmu nije samo produkt greške penjača, već često kombinacija i splet više okolnosti čiji je ishod neminovni pad. Pad u alpinizmu danas nije isti kao nekad. Najveći napredak na polju bezbednosti dala je industrija sa novim materijalima i tehnologijama u proizvodnji alpinističke opreme. Dinamička užad su napravila pravu revoluciju u bezbednosti, njihova mogućnost istezanja i abpsorbovanja kinetičke energije pri padu, čim ukupno dejstvo sile na penjača svodi na tolerantan nivo. Pojasevi su udobniji sa proširenim i pravilno postavljenim obuhvatima (petljama) oko butina i kukova, gde su ujedno i najčvršće kosti čoveka. Bezbednosti su sigurno doprineli i pronalasci raznih tehničkih pomagala koja se glave ili ukivaju u stenu kao međuosiguranja. Sprave za osiguravanje dobile su nove oblike i nove funkcije u alpinizmu i sistemima koji se u alpinizmu koriste ali i najvažniju ulogu kontrole užeta u svim uslovima kao i u slučaju pada.

Psiho-fizičko stanje penjača posle pada je prilično diskutabilna kategorija i dosta je individualna. Jedina izvesna i merljiva kategorija koja pokazuje silu koja se pri padu prenosi na uže i penjača, je faktor pada izražen u brojevima od 0 do 2. Vrednost broja koja pokazuje faktor pada (F) je količnik između visine pada u metrima (h) i dužine raspoloživog užeta koje apsorbuje pad u metrima (l), te bi shodno tome obrazac za izračunavanje faktora pada bio:

$$F=h/l$$

Često se Faktor pada piše kao (FF) od „fall factor", a i onda kad je potrebno iskazati koliki je stvarni ili efektivni (EFF) faktor pada uzimajući u obzir presavijanja i trenja užeta. Naravno kad pričamo o faktoru pada priča se samo o padu prvog penjača, a pad drugog penjača uzima se u obzir samo kod penjanja traverzni, u vertikalnoj sredini pad drugog penjača je sedanje u pojas i opterećivanje penjačke opreme.

Visina pada je u stvari vertikalna dužina pada u metrima merena od mesta ispadanja penjača iz smera pa do tačke na kojoj se zaustavi. Dužina raspoloživog užeta je ukupna dužina užeta merena u metrima, od penjača do sprave osiguravaoca, znači užeta koje je učestvovalo u zaustavljanju pada. Ovo praktično znači da je svaki pad bezbedniji što je penjač dalje od štanda jer u padu učestvuje više raspoloživog užeta. Zbog jednostavnosti u računanju i nekih malih razlika u ukupnom rezultatu, zanemaruju se trenja užeta u međuosiguranjima koja faktor pada uvećavaju. U većini slučajeva duži padovi su obično bezbedniji jer u njima učestvuje više raspoloživog užeta koje će svojim dinamičkim sposobnostima apsorbovati i raspršiti silu koja se prenosi na penjača i opremu. Faktor pada može imati maksimalnu vrednost 2 jer dužina pada nemože biti dva puta duža od dužine užeta koje zaustavlja pad. Ovu maksimalnu vrednostpad će imati u slučaju da penjač posle štanda ne postavi nijedno međuosiguranje tako da će uslučaju pada završiti ispod nivoa štada isto onoliko koliko je bio iznad pre ispadanja. Čim se postavi prvo međuosigurtanje smanjuje se dužina potecncijalnog pada a rezultat je i manji faktor pada.

Dobro zapamtite pad bliže tlu ili bliže penjaču koji osigurava je po difoltu teži pad sa većim koeficijentom jer u absorpci pada učestvuje malo užeta!

Faktor pada 1 respektuje se kao ozbiljan a faktor pada vrednosti 2 kao ekstreman zbog velikog opterećenja na penjača koji je pao, na

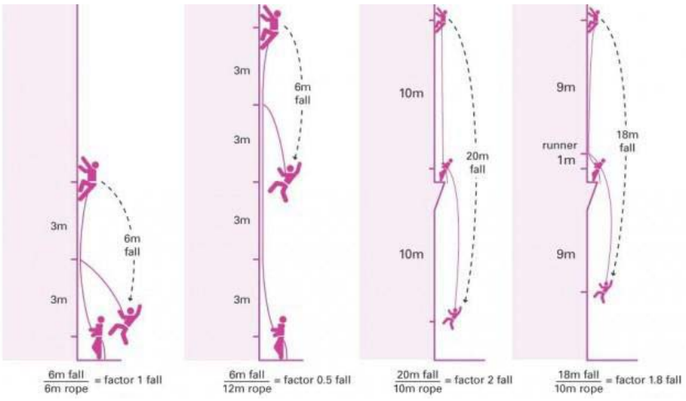

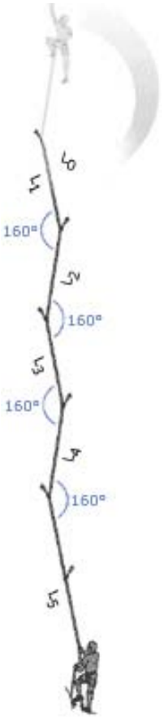

osiguravaoca kao i na opremu. Pad od 0,5 i manji smatra se prihvatljivim.

A sad da razmotrimo situacije kod velikih presavijanja užeta u međuosiguranjima koja nesumljivo povećavaju i trenja užeta u tim tačkama i sprečava uže da pravilno apsorbuje i rasprši energiju pada.

U slučaju da se uže ne presavija u međuosiguranjima ono će celom dužinom prihvatiti pad, a u slučaju presavijanja i trenja raspoloživo uže je dosta manje čim će faktor pada biti znatno veći.

BEALOVA ILUSTRACIJA UTICAJA TRENJA U SISTEMU

Na prvoj ilustraci svako međuosiguranje deformiše i presavija uže 200 od pravca kretanja. Matematički proračun EFF bi bio:

$$EFF=H/(L0+0.63L1+0.49L2+0.37L3+0.29L4+0.225L5)$$

EFF= 0.33; Prihvatljiv.

Na drugoj ilustraci svako međuosiguranje deformiše i presavija uže 200 od pravca kretanja i uže ima trenje između međuosiguranja i bez trenja u prvaom međuosiguranju. Matematički proračun EFF bi bio:

$$EFF=H/(L0+0.52L1+0.33L2+0.19L3+0.11L4+0.06L5)$$

EFF= 0.90; Relativno ozbiljan.

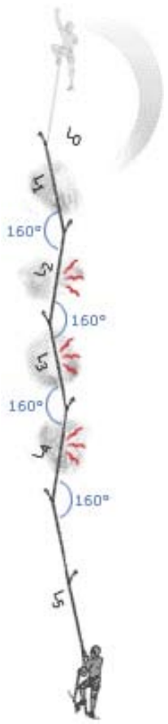

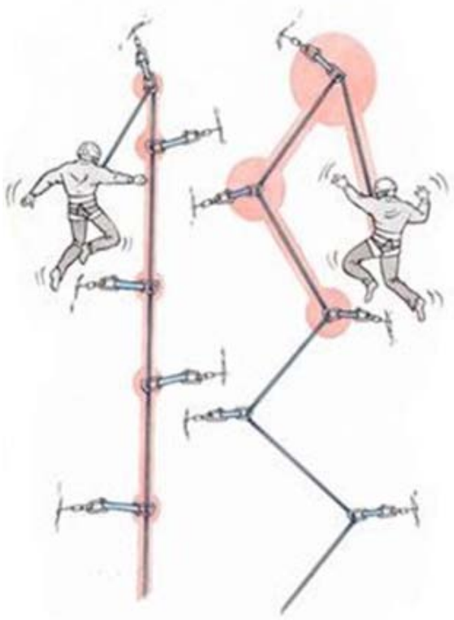

Što se tiče presavijanja u međuosiguranjima ona mogu da budu veoma opasna i mogu da u mnogo povećaju faktor pada tako što će smanjiti „raspoloživo" uže. Kada između prvog penjača i osiguravaoca ima dosta užeta a presavijanja su velika može se desiti da osiguravaoc i ne oseti pad prvog penjača. Prema datoj ilustraci raspoloživo uže je označeno crvenom bojom. Da bi se izbegla velika presavijanja, alpinisti koriste dva užeta ili duže komplete kako bi što više ispravili liniju užeta.

Izuzetno pad može imati vrednosti veće od dva samo u slučaju da prilikom pada prvog penjača dođe do glavljenja užeta na prepreci ispod zadnje postavljenog međuosiguranja, dok penjač pada i tako ostavi veoma malo

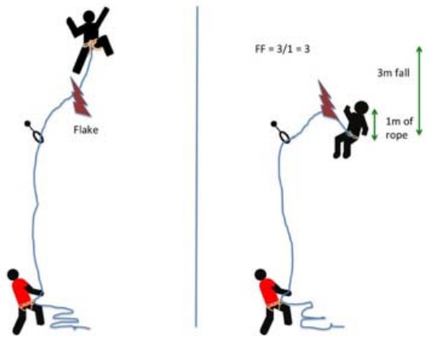

užeta da abpsorbuje pad kao na slici. U datom primeru metar užeta abpsorbuje tri metra pada. Da bi se ovo izbeglo savet je prilikom pada odbiti se od stene što dalje, jer padanje uz samu stenu nosi rizik da je zakačimo telom pre nego što uže preuzme našu težinu, a samim tim distanciramo uže od nehih pukotina u koje bi moglo upasti i pad učiniti još tragičnijim.

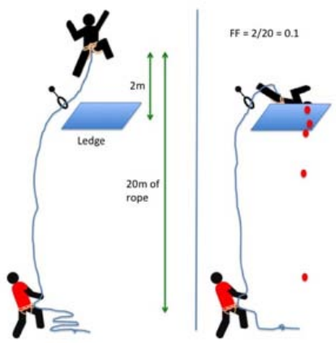

Mali faktor pada nije uvek i bezbedan. Pad na policu je uvek rizičan i u tom slučaju možemo samo meriti visinu pada da bi imali sliku o silini udara na penjača koji je pao. U primeru na slici raspoloživo uže ima funkciju

da zadrži penjača na polici ili da spreči i uhvati dalji pad sa police.

DINAMIČKO OSIGURANJE

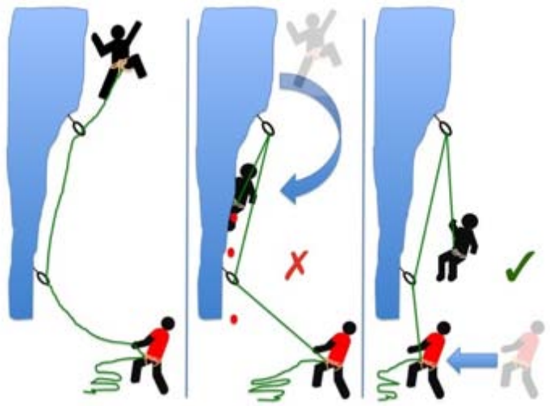

Dobro pravilo naših škola alpinizma je to da se prvi penjač osigurava sa pojasa drugog penjača. Postoje i neke škole npr. Nemačka koja iz razloga tradicije osigurava prvog penjača sa štanda. U prvom pravilu kad osiguravamo penjača sa pojasa a penjač padne i utroši dinamički potencijal užeta, istegne ga do kraja srazmerno težini penjača i dinamičkim osobinama užeta, na scenu stupa dodatna dinamika osiguravaoca koja ujedno otklanja efekat koturače na zadnje postavljenom međuosiguranju i otklanja efekat zamajca koji pali penjač pravi. Ovaj efekat postiže se samo ako osiguravaoc ima prostora da prilikom istezanja užeta, svojim telom (kao na slici) ili malo propuštajući uže kroz spravu stabiliše pad. Kod nas se podrazumeva malo duže osiguranje kojim je osiguravaoc vezan i osiguran na štandu, naravno koliko to dozvoljava prostor na štandu. Male police, viseći štandovi ili štandovi ispod niskih svodova i previsa ne dozvoljavaju puno pomeranja pa osiguravaoc mora biti što bliže štandu da smanji kretanja pri padu penjača koga osigurava. Za uspešnost pri ovakvom načinu osiguranja neophodne su vežbe koje se uvežbavaju na kursevima, a uspešnost je direktno povezana sa težinom oba penjača, visinom pada i psihofizičkim sposobnostima osiguravaoca. Iz razloga malog propuštanja užeta kroz spravu radi stabilisanja pada, jasno je zašto su autoblok sprave poput gri-grija i sličnih spravica zabranjene u alpinizmu. Postoje i teorije da autoblok sprave sigurno zaustave pad, što je tačno, ali zanemaruju dejstvo takvih sprava na palog penjača, osiguravaoca (drugog penjača) kao i na međuosiguranja i opremu.

Zadnje međuosiguranje trpi veliko opterećenje. Na njemu ne završava samo težina palog penjača, već i težina osiguravaoca. Baš iz tih razloga je potrebno dodatno,

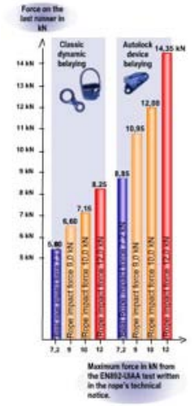

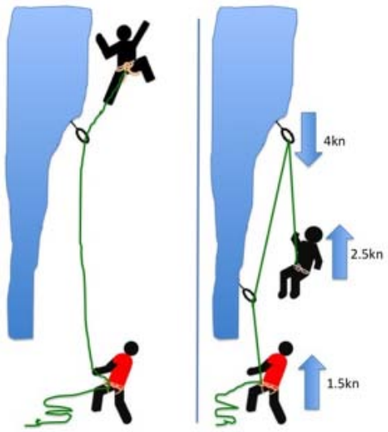

dinamičko stabilisanje prilikom prihvatanja zaustavnog trzaja. Naravno da sila na zadnjem međuosiguranju koje izdržava pad, zavisi od situacije, ali 3: 5: 8 je radna pretpostavka već dugi niz godina.

Beal je kao vodeća firma u proizvodnji alpinističke opreme, a posebno užadi, uradio testove opreme pri različitim faktorima pada. Prikazaćemo samo jedan primer gde je ilustrativno prikazan pad od 8 metara pri faktoru pada EFF= 0.72 gde je prikazan efekat raznih sprava i njihov uticaj i dejstvo na zadnje međuosiguranje izražen u kilo-njutnima.

Iz datog primera se vidi da najmanje sile na zadnje međuosiguranje proizvodi osmica koja kontrolu i blokiranje pri osiguranju radi trenjem, pa zatim puž koji kontrolu i blokadu radi štipanjem. A najveću silu na zadnjem međuosiguranju proizvodi gri-gri koji je auto blok sprava. Gotovo isti odnos na zadnje međuosiguranje je i kad se radi o presavijanjima u međuosiguranjima kao i prilikom trenja užeta o stenu.

PAD U TRAVERZNI

Kako rekosmo pad u traverzni ima svoje specifičnosti. Gledajući samo matematiku pad u traverzni ima malu visinu pada što znači i mali faktor pada. Međutim povrede kod ovih padova su mnogo opasnije, teže a što je gore pad ima horizontalne, preciznije dijagonalne vrednosti ili jednostavno penjač pada bočno i teško može da izbegne rotiranja i da se rukama i nogama dočeka na stenu. Čak i da se u nekom trenutku dočeka nogama inercija centrifugalne sile ga tera na dalja rotiranja i pravi klatno. Ako se na kraju tog klatna nalazi stena ili neki blok to može biti i prilično opasno. Svaki pad u traverzni respektuje se kao ozbiljan u nekim slučajevima kao ekstreman. U traverznama pad je jednako opasan i za prvog i drugog penjača.

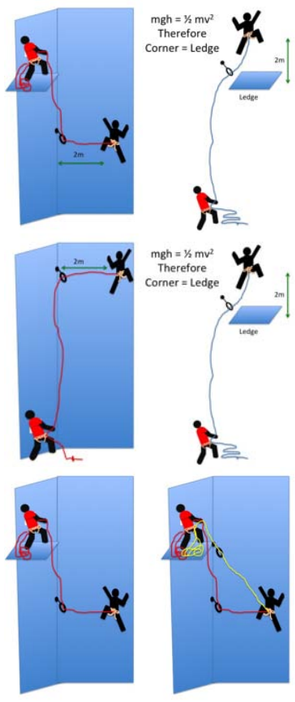

Neki saveti kod penjanja traverzni glasi li bi: Ukoliko je moguće pravi štand na ulasku i na izlasku iz traverzne. Penji sa dva užeta. Postavljaj što više međuosiguranja. Za svako međuosiguranje računaj pravac pada. Uzmi u obzir efekat koturače na postavljeno međuosiguranje jer ono je neminovno pri padu u traverzni. Trudite se da razmak između štandova po mogućstvu bude što kraći,ne duži od npr. 30 metara, samo tako će te imati dovoljno užeta za eventualno spašavanje.

FAKTOR PADA SA ASPEKTA MEĐUOSIGURANJA

Prvo međuosiguranje postavlja se odmah sa štanda, iznad ili na samom štandu iz razloga da prvi penjač u slučaju pada ne bi pao osiguravaocu „na pojas". Svako sledeće međuosiguranje ima bar toliki razmak da penjač u slučaju pada ne može da padne do štanda na kome je osiguravaoc, što znači da su prva međuosiguranja češća i na manjim rastojanjima a što je penjač dalje od štanda međuosiguranja se postavljaju iskustveno. Prilikom postavljanja međuosiguranja penjač računa pravac eventualnog pada i prema tom pravcu glavi ili ukiva opremu za međuosiguranja u stenu. Kompletima koliko god može ispravlja liniju užeta. Svako međuosiguranje respektuje kao da će baš na njega pasti i da ono mora da izdrži njegov pad.

Prilikom pada, uže teži da celom svojom dužinom ispravi liniju, što znači da će posle pada na međuosiguranje delovati sile u drugom pravcu, a taj pravac nije pravac pada. Ovo je posebno bitno za opremu koju glavimo u stenu kao što su čokovi, trikemovi, frendovi i sl. Ukoliko dođe do ispadanja bilo kog međuosiguranja, pad penjača će se produžiti. To produženje pada dešava se na užetu koje je utrošilo svoj dinamički potencijal i možemo reći da se odvija kao i na užetu sa niskim koeficijentom istezanja (polustatičko), što znači da će veliku silu i snagu prenositi na naredna međuosiguranja. Ispadanje međuosiguranja može da krene od prvog ili poslednje postavljenog ankera a posle prvog ispadanja najviše energije se prenese na sledeći anker. Ovaj efekat poznat je kao efekat rajfešlusa ili „ziper". Shodno tome da li je rajfešlus krenuo sa prvog ili zadnjeg međuosiguranja razlikujemo „rajfešlus odozdo" i „rajfešlus odozgo".

Ako me pitate kako izbeći pad u alpinizmu ili ga spustiti na bezbedan nivo, pa rekao bih pored svih gore navedenih saveta za pojedinačne slučajeve:

„Alpinizam podrazumeva velika odricanja, obuku, nastavu i uvežbavanja. Samo dobro obučeni i uvežbani možete krenuti da penjete i da ste spremni da vaš pad ili pad vašeg partnera spustite na tolerantan nivo. U alpinizmu ne postoje potpuno siguran pad, zato dobro pripremite, ojačajte i um i telo za penjanje bez padova". ■

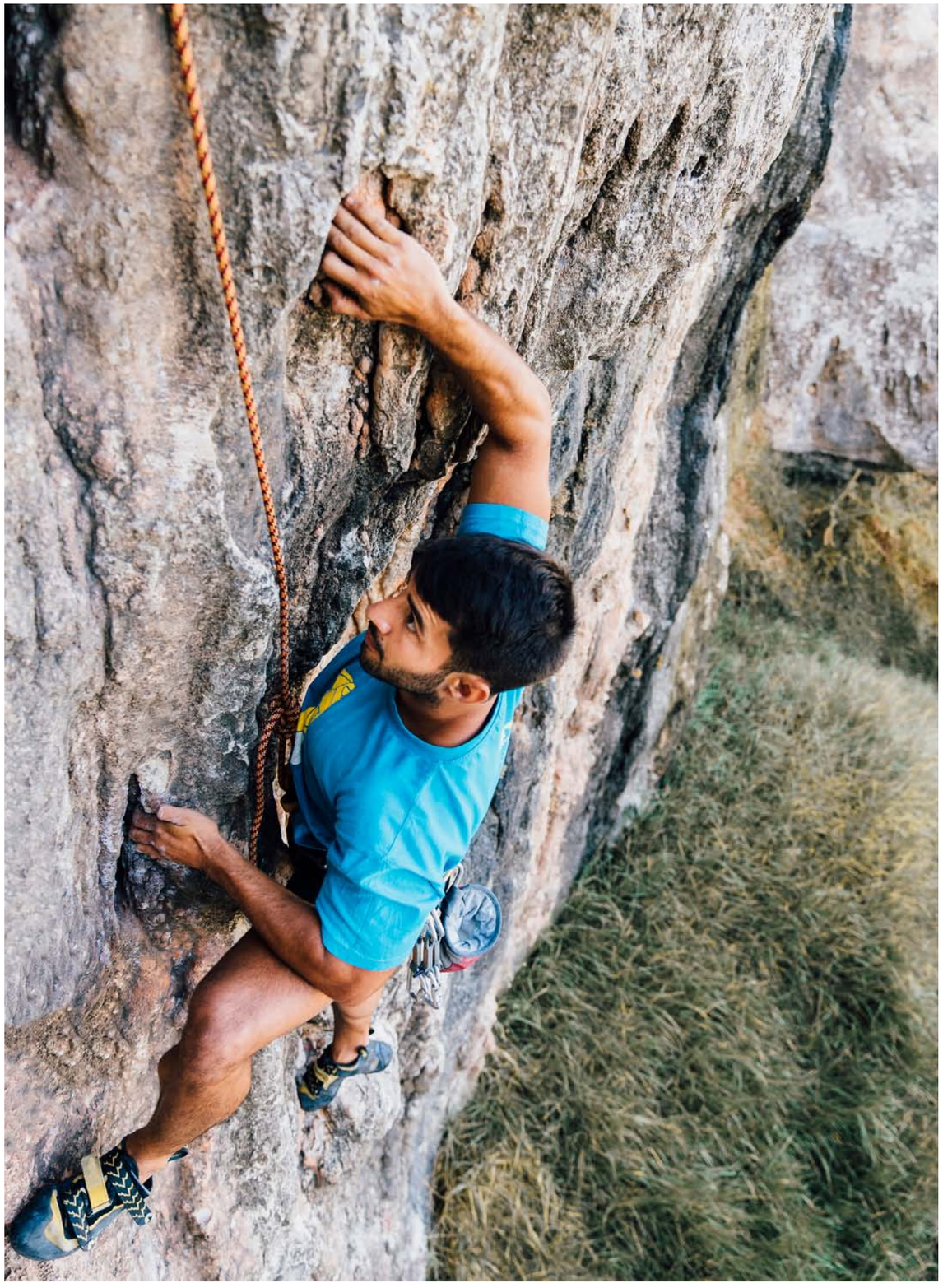

Stand-up paddling

PEDALIRAJ KAO PROFI

Stand-up paddling sve je popularnije i na našim prostorima, jer omogućava uživanje na vodi i prijatnu rekreaciju. Gdegod imate mirnu vodu - ubacite svoju SUP dasku i zaveslajte u slobodu...

Ako nikada niste stali na dasku za stand-up paddling (SUP), u početku može biti malo čupavo. Međutim, vrlo brzo ćete savladati tehnike ustajanja i veslanja u uspravnom stavu. A tada ćete poželeti da dobijete na brzini... Uvek možete veslati sporo i uživati u okruženju, ili možete ubaciti u brzinu da biste za kraće vreme prevalili veće udaljenosti i potrošili više kalorija. Najzad, možete se i takmičiti u trci SUP-a. Početnici često imaju pogrešno mišljenje da su jedini način na koji možete dobiti na brzini super brzi zaveslaji. Nažalost, tako ćete se samo umoriti bez postizanja očekivane brzine. Najbolji način za brže napredovanje jeste eksperimentisanje sa zamahom, brzinom zaveslaja i dubinom zaranjanja vesla, a rezultati dolaze s iskustvom. Srećom, postoje i druge sitnice koje će povećati vašu SUP brzinu.

PROŠIRITE ZAMAH

Sasvim je logično da će se brzina povećavati ukoliko lopatom vesla zahvatate više vode. Ukoliko samo brčkate vodu po površini kratkim zamasima - stajaćete u mestu. Cilj treba da vam bude da proširite zamah veslom od pramca (prednji deo) do krme (stražnji deo) daske. Naravno, u realnom svetu to je nemoguće, ali postepenim povećavanjem raspona i usavršavanjem tehnike privlačenja, možete razviti zavidne brzine. Zamah vesla se izvodi iz ramena, sa stabilnim osloncem u kukovima. Pritom, bitno je da maksimalno kontrolišete veslo, kako ono ne bi otišlo suviše ustranu, ili pak kako ne biste potopili lopatu. Naime, lopata je najefikasnija kada u vodu ulazi pod uglom većim od 45 stepeni i to maksimalno 4/5 njene površine. Nakon toga sledi privlačenje. Koristeći ruke kao poluge, potežete veslo ka sebi, tako da vam lakat niže ruke bude u visini kuka, a zatim dolazi „zavrtanje", iliti usmeravanje plovila. Daske najčešće imaju krmu, što pomaže održavanju pravolinijskog kursa, ali kako nema i neizmeničnih zaveslaja sa obe strane plovila - potrebno je pokretima vesla dodatno usmeriti ako je pravac poremećen tokom faze zahvata i privlačenja.

PLANIRAJTE SVOJU RUTU

Planiranje rute je od suštinskog značaja za poboljšanje brzine. Nema te tehnike koja će vam omogućiti „brzo prestrojavanje" ako niste sigurni gde biste želeli da idete. Ukoliko vozite na rekama ili jezerima gde postoje prometni plovni putevi, neodlučnost može da bude opasna.

IZBEGAVAJTE ŠIROKE LUKOVE

Baš kao i kamion s prikolicom, i daska gubi brzinu kada pravite široki luk. Da biste izbegli ovaj gubitak brzine, vreme je od suštinske važnosti. U skretanju svaki zamah treba da bude kratak, sa oštrim „zavrtanjem". Lopata treba da prolazi uz samu dasku, što će iziskuje ulaganje manje energije i očuvanje brzine.

BUDITE SVESNI SVOG OKRUŽENJA

Sigurno ste videli sve one vratolomije koje surferi izvode sa svojim stand-up paddling daskama. Oni koriste sasvim drugačiju opremu, a SUP daska o kojoj mi govorimo specijalizovana je za upotrebu na mirnim i bezbednim vodama. Međutim, čak i kada izlazite na mirnu pučinu, ili dobro poznato jezero ili reku, budite oprezni i spremni da identifikujte potencijalne opasnosti. Uvek koristite zaštitnu opremu (prsluk), ponesite telefon, dovoljno vode i UV zaštitu. Pravo uživanje je kada se osećate bezbednim. ■

PRIMER JEDNOG PRAVILNOG ZAMAHA

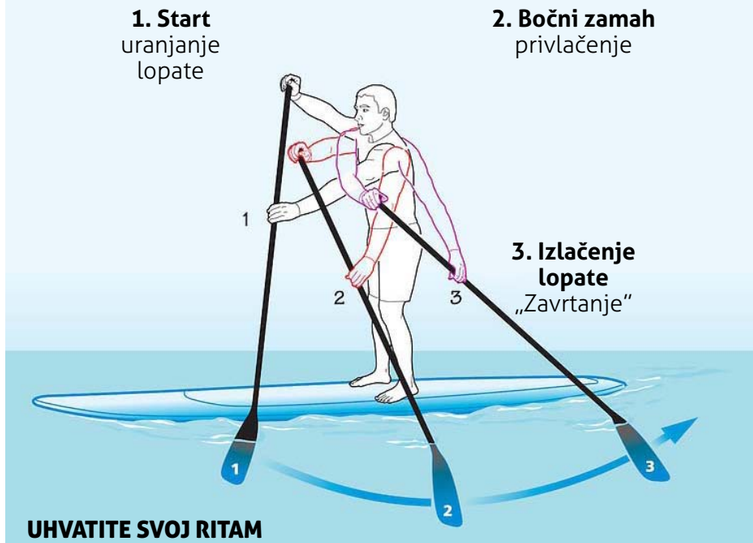

UHVATITE SVOJ RITAM

Kada je lopata prošla kroz površinu, uronite je duboko u vodu i koristite celo telo kao oprugu, kako biste krenuli napred. Neka kukovi budu vaše uporište i, bar u početku, ne naginjite se previše napred. U suprotnom - izgubićete balans i završiti u vodi. Naginjanje radi boljeg zamaha deo je napredne tehnike. Budite strpljivi!

VESLO ILI LOPATA

Iako naša logika kaže jedno, nauka je dokazala drugo. Većina onih koji prvi put uzmu SUP veslo u ruke - koriste ga na pogrešan način. Evo sheme kako se ispravno upotrebljava.

KAKO PRAVILNO DRŽATI VESLO

Ispravno
Oštrica lopate usmerena napred

Neispravno
Oštrica lopate usmerena unazad

6 korisnih saveta za kampere

DA RANAC BUDE LAK KAO PERCE

Izađite iz zone komfora i upoznajte pravog sebe! Kampovanje je najbolja lekcija da naučite šta je zaista važno u životu i bez čega ne možete da živite...

Još se sećam prvog planinarskog pohoda sa kampovanjem. Ranac mi je bio toliko natovaren da su mi noge klecale pod teretom. Kada stojite nasred dnevne sobe, a kolena vam se krive u suprotnu stranu, jasno je da tako napakovani nećete stići nigde. Onda je počelo izbacivanje suvišnih stvari, svih onih „must-have" džidža koje nikada nećete koristiti... Lončića, kompleta za preživljavanje u prirodi, komarnika, gorionika, frizbija, roštilja...
Svaki sledeći put ranac je bio sve lakši. Na kraju, u kampovanje se zaljubite kada eliminišete stres i strah od tereta, i pešačite do kilometrima dalekog kampa s rancem lakim kao perce. To nije jednostavno postići. Međutim, postoje neke bitne stvari koje još uvek želimo da nosimo jer nas mogu spasiti od neprijatnih situacija.

ZAMENITE ŠATOR ŠATORSKIM KRILOM

Odličan način da smanjite težinu i uštedite prostor jeste da otkačite svoj teški šator sa šipkama i klinovima o klin i spakujete lako šatorsko krilo sa aluminijumskim nitnama, četiri komada prusika i četiri laka karabinera. Naravno, ovo zaista funkcioniše samo tokom leta i kada je vremenska prognoza dobra. Kada stignete do kampa, okačite svoje šatorsko krilo uz pomoć prusika i karabinera, ili pak improvizujte šator uz pomoć dovoljno dugačkih motki. Najzad, nekada je dovoljno samo da se prekrijete šatorskim krilom i napravite barijeru oko svoje vreće. Na ovaj način zapravo improvizujete bivak-vreću, koja je i pored svih tehnoloških novotarija i dalje dosta teška.

KUTIJE ZA BOMBONE I ZIP KESE

Metalne kutije za bombone i plastične zip kese odlična su kombinacija kada treba sačuvati sitnice od deformacija i vlage. Izuzetno su jeftine i lake, a pokazale su se odličnim za čuvanje dokumenata, baterija, sitnica iz prve pomoći...

LOSION ČUVA NOGE

Neprijatelj svih planinara jesu mokre noge. Znojenje nogu se može izbeći odabirom odgovarajućih čarapa i redovnom higijenom nogu, ali ponekad su mokre noge neizbežne. Nikada ne štedite prostor u rancu na čarapama, a odličan način da brzo osušite mokre noge i sprečite bujanje bakterija jeste da koristite losion. On eliminiše mikroorganizme i smanjuje vlagu. Nosite malu bočicu koju možete posipati po nogama kako biste ih održali suvim i srećnim. Ukoliko ste više „puder tip" - ne preterujte jer se mogu formirati gromuljice koje prouzrokuju žuljeve.

U PRIRODI KUVAJTE PRIRODNO

Propanski gorionici odlični su za kuvanje, ali to dodatno opterećuje vaš ranac... Zbog toga ostavite svoj gorionik kod kuće i oslanjate se isključivo na prirodu tako što ćete napraviti ognjište. Dovoljno je da iskopate dvadesetak centimetara dubok rov prečnika pola metra. U centar poređajte kamenove, tako da tvore krug prečnika tridesetak centimetara. Obavezno ostavite mali tunel okolo, odnosno dovoljno prostora između kamenja i ivice zemlje, kako bi strujao vazduh i podsticao gorenje. Kada završite s kuvanjem, vatru ugasite, kamenove uklonite i sve dovedite u prvobitno stanje.

PINCETA UMESTO APOTEKE

Jedan od najgorih neprijatelja kampera jesu krpelji, koji mogu, između ostalog, biti prenosioci lajmske bolesti. Ako ovu napast ne uklonite u roku od 24 sata, postoji velika šansa da će vam, ukoliko je nosilac bakterije Borrelia burgdorferi, preneti patogene i zaraziti vas. Zaboravite na mazanje krpelja alkoholima, uljima ili tečnim sapunima, jer ćete tako napraviti samo gori problem. Jedini način da uklonite krpelja jeste fizički - pincetom. Dakle, celu apoteku zamenite ovom jednostavnom alatkom i obučite se kako da uklonite krpelja u potpunosti. To nikako ne znači da ne treba da nosite prvu pomoć, već da redukujete njen sadržaj.

ŽALFIJA TERA KOMARCE

Još jedna ogromna neprijatnost u prirodi je komarac. Ako želite da izbegnete sve hemikalije u repelentima protiv komaraca, vratite se u stara vremena i koristite žalfiju da ih odbijete. Samo ubacite malo žalfije u vašu logorsku vatru i gledajte kako komarci napuštaju žurku. ■

NAUČITE DA UKLONITE KRPELJA

Uklanjanje krpelja nije velika mudrost, ali, ako to učinite na pogrešan način, možete napraviti više štete nego koristi. Pored već pomenute lajmske bolesti, krpelji su prenosioci i čitavog niza zoonoza, kao što su krpeljni meningoencefalitis, tularemija, erlihioza, babezioza... Dok simptomi nekih od ovih bolesti nalikuju blažoj gripi ili osipu, meningoencefalitis je zapaljenje centralnog nervnog sistema i može izazvati meningitis, posebno opasan za decu. Ukoliko uklonite samo telo krpelja, a glava sa rilicama ostanu u koži - još uvek ništa niste uradili, jer ovo strano telo može prouzrokovati ozbiljnu upalu.
Na crtežu je prikazan pravilan način uklanjanja ovog parazita. Dakle, pincetom ga treba uhvatiti što dublje i povući pod pravim uglom. Mesto ujeda oprati vodom i sapunom, pa dezinfikovati nenagrizajućim sredstvom iz prve pomoći. Uputno je javiti se lekaru nakon svakog ujeda krpelja. On će proceniti da li je potrebna preventivna terapija i test na lajmsku bolest. Krpelje ne shvatajte olako, jer oni svoju „osvetu" serviraju hladnu - simptomi lajmske bolesti (meningitis, zapaljenje srčanog mišića, artritis...) mogu se javiti i godinama nakon ujeda.

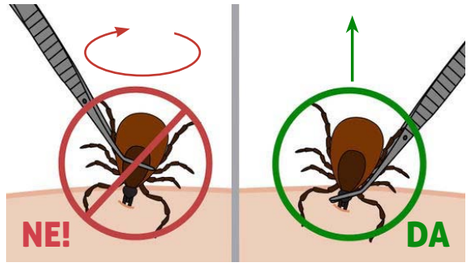

Psihologija grupe

15 NAJGORIH PLANINSKIH PARTNERA U SVETU

Planinarenje može biti sve samo ne opuštajuće ako se nađete u pravom trenutku na pravom mestu sa sasvim pogrešnim ljudima. Evo taksonomije najgorih planinara sa kojima možete da podelite trenutak u prirodi. Ali pazite - možda ste jedan od njh i vi...

Nekada grupu ne možete birati, ali možete otkriti potencijalne probleme i blagovremeno sprečiti da tuđe karakterne osobine ugroze ostatake ekipe. Ukoliko neke od ovih osobina prepoznajete u sebi - budite vredni i smanjite mogućnost da vas neko evidentira kao najnepoželjijeg saputnika.

LENJIVAC

Na stazi, u planinarskom domu ili kampu lenjivci će pronaći svoje mesto da ne rade ama baš ništa. On/ona će uvek imati zgodan izgovor da se skrivaju od obaveza, kao što su: postavljanje i skidanje šatora, dopremanje vode, prikupljanje drveta, kuvanje, pranje posuđa... Ne budite ta osoba, a ako je imate u okolini - potrudite se da joj pokažete gde joj je mesto. S lenjivcem ćete najlakše ćete izaći na kraj ukoliko mu dodelite jedan zadatak, a tek kada ga obavi - sledeći, i tako redom... Ukoliko mu, pak, date više zadataka istovremeno, budite sigurni da ništa od toga neće uraditi ili bar ne kako treba. Spremite se na gunđanje i arsenal izgovora, ali ne odustajte. Najbolji lek za lenjivce je smirenost, upornost i isticanje potreba grupe nad komocijom pojedinca.

TESTERAŠ

Hrkanje nije karakterna osobina, ali nije ni popularno u kolektivnom smeštaju. Kad osoba koja ima problem sa bučnim spavanjem zaspi - a obično to učini prva - niko drugi neće oka sklopiti. Ako vi „pilate", nemojte biti bezobzirni i očekivati da drugi rešavaju vaše probleme korišćenjem čepova za uši. Vi ste taj koji se mora potruditi, a rešenje je upotreba tračica za nos koje su efikasne u 90 odsto slučajeva. Tako ćete svima u grupi pružiti mirnu noć i oni će vam biti zahvalni.
Napomena: Hrkanje nije samo dosadna tegoba koja smeta drugima, već može biti simptom ozbiljnih zdravstvenih problema.

GREBATOR

Prvo pravilo planinskog bontona jeste da se uvek ponude drugi članovi grupe bez obzira na to da li imaju svoje grickalice ili ne. Drugo pravilo jeste da ne uzimate ponuđeno ukoliko ne želite da uzvratite istom merom i ponudite svoje rezerve. Ne budite grebator, ali ni njegova žrtva! Šaka suvog voća, štangla čokolade, pola sendviča... Sve one grickalice koje ste pažljivo spakovali i racionalizovali za sebe nestale su zahvaljujući osobi koja nije donela dovoljno ili više voli vaše.
Poseban tip grebatora jeste onaj koji pozajmljuje opremu, što je posebno riskantno kada se radi o penjačkoj opremi. Ko zna kako je koristio vaš pojas, koliko je puta ispustio vaše karabinere, ili sušio vaše uže kraj vatre... Čim registrujete grebatora - zaobiđite ga u širokom luku. To nije planinarski greh.

PRIPREMANJE HRANE NEKA BUDE LIČNA STVAR

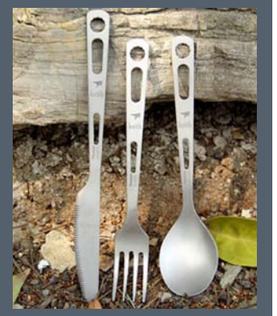

Baš kao što prijateljima ne pozajmljujete donji veš, tako i vaše posude i pribor za jelo treba da budu lična stvar. U uslovima ograničenih higijenskih uslova, pripremanje obroka može da bude pravi izazov, a prijateljsko deljenje pribora uzrok velikih neprijatnosti. Običan labijalni herpes, koji se prenosi direktnim kontaktom, može buknuti u ozbiljnu infekciju.

Napomena: Dajte prednost posuđu i priboru od aluminijuma, jer se lako održava i izdržljiv je.

ŠEF KLICONOŠKE KUHINJE

Kada pojedine osobe obuzme kamperski duh, u njima se probudi šef francuske kuhinje, koji bi da sve iz rančeva strpa u lonac i nahrani celu grupu. Ova ideja uopšte nije loša, jer se tako racionalizuje vreme, energija i potrošnja namirnica, ali ona ima i nekoliko mana... Prva mana je higijena. Ukoliko koristite gotova jela, ona se zagrevaju u prefabrikovanoj foliji - dakle sterilna su. Ako gotovo jelo otvorite, istresete u lonac sumnjive čistoće i tako podgrevate... Zaključite sami.
Druga mana je - higijena. U uslovima kada nemate priliku da temeljno operete ruke sapunom i vodom, manipulacija hranom je uvek problematična i može dovesti do ozbiljnih komplikacija koje su vam najmanje potrebne ako ste kilometrima udaljeni od najbliže bolnice. Ukoliko se neki Gordon Remzi ponudi da vam profesionalno iseče luk i podgreje pasulj u svom specijalnom tiganju, najljubaznije mu se zahvalite i svoju hranu pripremite sami, u sopstvenim kamperskim posudama koje ste kod kuće temeljno očistili.

ARANŽER

Ako delite šator ili ste stisnuti između redova kreveta na sprat, pravo je čudo kako vam uvek zatreba nešto sa dna ranca... Zbog toga vaše stvari često završe na vašem

PROFESIONALNI MRGUDI:
GUNĐANJE NE MOŽETE ZABRANITI, ALI ŠIRENJE PANIKE MORATE

Da, postoje osobe koje stalno gunđaju i kojima nikad ništa nije po volji... Budući da im sve toliko smeta, pitanje je zašto uopšte idu u prirodu i stupaju u interakciju s ljudima. Gunđanje ne možete zabraniti, ali ako ste vođa grupe, morate da utvrdite razloge nezadovoljstva i rešite ih ukoliko imalo imaju smisla.
S druge strane, postoje i ljudi skloni panici. Ovo ponašanje može biti izuzetno stresno za celu grupu, a u nekim momentima i opasno.

Silazak niz sipar, prelazak preko kosih kamenih ploča, otpenjavanje... To nisu trenuci kada se treba prepustiti panici. Morate reagovati oprezno, ali odlučno. Pokažite svoj autoritet i ohrabrite grupu, a paničara umirite i posvetite mu posebnu pažnju. Imajte na umu da je svaki „napad panike" obično potreba da se skrene pažnja na sebe.

FOTO: PIXABAY.COM

BATTERIES NOT INCLUDED
Odlazak u prirodu je stvar ličnog izbora. Budući da uvek možete sresti osobu čiji vam karakter „ne leži", zadovoljstvo nije zagarantovano. Imajte na umu da možda ni vaš karakter ne paše drugim ljudima. Upravo zbog toga, odlazak u planinu treba da bude trening kako za telo, tako i za duh. Treba naučiti kako obuzdati ego, kada popustiti, a kada i kako reći: „Izvini."...

ležaju, a nekada i na ležaju čoveka do vas. Ukoliko imate nezajažljivu potrebu da stalno aranžirate stvari, ograničite se na svoj životni prostor jer ne bi bilo prijatno da vaše „samo jednom nošene" čarape završe na tuđem jastuku. Zamislite sebe u toj situaciji...

DŽOKEJ

Ulazeći u šator malo ste kolenom dokačili drugarov bubreg i pustili par ogromnih komaraca koji će vam piti krv do zore. Uvlačite se u vreću i pritom se ritate kao divlji konj. Pentrate se na krevet na sprat, a osoba ispod vas svojim licem pridržava vaše stopalo... A kada ste se najzad namestili, baš vam je zatrebala neka sitnica iz najšuškavije kese na svetu. Da li spavam na stomaku? Ili možda boku? Zebu vam ruke, a kada potpuno zakopčate vreću - počinjete da krčkate? Ako ste se pola noći bacakali, okretali i zujali rajfašlusom, ujutro nećete biti omiljeni član ekipe.

GUSTAV

Ukratko: kultni crtani film „Gustav" govori o jednom običnom čoveku s neobičnim problemom. On kreće na putovanje, ali nikako da ode, jer se neprestano vraća do stana zbog brige da je zaboravio da isključi peglu ili skloni šibice s prozora... Ako se prepoznajete u ovom šarmantnom osobenjaku, verovatno imate kompulsivno-opsesivni poremećaj. Ili ste samo preterano revnosni... Priroda jeste mesto gde treba biti na oprezu, ali nikako svojim ponašanjem ne treba ugrožavati duševni mir drugih. Ako neprestano proveratate da li je vatra ugašena, opipavate džepove tražeći telefon ili novčanik, počinjete da širite nervozu i na ostatak grupe. Nemojte biti Gustav! Ako primetite nekog Gustava, recite mu da se opusti, pošto ste vi upravo proverili sve ono što on neprestano proverava i, zamislite šta: sve je u savršenom redu.

PERFEKCIONISTA

Konačno ste stigli do divnog proplanka sa savršeno mekom travom i pogledom od milion dolara, nedaleko od bistrog potoka i šumice koja vas zaklanja od vetra... Ali vaš partner počinje da gunđa jer misli da ste mogli proći i mnogo bolje... Probajte da upalite vatru, i on će sigurno pronaći više zamerki na mesto i vaš stil piromanije... Nekim ljudima jednostavno ne možete ugoditi. Nemojte da budete taj čovek, a ako ga imate u svojoj blizini... Neka vam je sa srećom.

DJ

Svi vole dobru muziku, zar ne? Ne! Ako ti šum vetra i crvkut ptica nije dovoljno simfoničan - napuni uši slušalicama i slušaj do mile volje. Priroda je hram - tako se i ponašaj! Ljubazno ukažite na problem i nemojte oklevati - najbolje je reagovati odmah. Zbog iritantne muzike vaša nervoza će rasti i verovatno ćete početi da gunđate, što - rekli smo - nikako nije primerno ponašanje.

MOLIM TE, STANI NIZ VETAR...
U eri stikova, roll-onova i dezodoransa koji nas doživotno štite od neprijatnog mirisa, čini se da nema razloga da neko ne miriše kao ljubičica. Ali to se ipak dešava. Nekada su uzroci zdravstvene prirode i tu treba imati razumevanja. U nekim slučajevima radi se o prostoj aljkavosti. Kako biti taktičan u takvoj situaciji? Nemamo odgovor.

FLASTER

Mrzimo ga na autoputu, a ne volimo ga ni na planinarskoj stazi. Ostavite nekoliko koraka razdaljine između vas i osobe ispred i pohod će biti opušteniji za oboje. Ukoliko na svojoj pozadini osetite dahtanje, uputite svom „flasteru" jedan ljubazan i dobronameran komentar tipa: „Molim te, pripazi na distancu, prilikom pada na ovom terenu to može biti opasno za oboje."

DAVITELJ

Sigurno vam je poznat onaj tip ljudi koji satima mogu da govore, čak i kada nemaju publiku. Niko nema ništa protiv prijatnog razgovora i interakcije među ljudima, ali beskrajni monolozi koji narušavaju tuđi mir i privatnost, takođe utiču i na koncentraciju i ritam hodanja. Da ne govorimo o tome koliko brbljanje ide na živce i može da upropasti dan.

PRIMADONA

Osoba koja će doneti vodu samo za sebe, pripremiti hranu samo za sebe, oprati samo svoje sudove - nije član grupe. Iako načelno nikoga ne ugrožava, primadona neće steći puno prijatelja. Ako mu je to cilj, i to je sasvim OK.

ALJKOŠ

Vi ste u kampu samo pola sata, ali on već izgleda kao da je protutnjao tornado. Pokušajte ljubazno da objasnite svom saputniku da je opremu teže pratiti i lakše izgubiti ako je razbacana okolo. Ako se aljkavost ogleda i u nemaru prema životnoj sredini - slobodno isključite ljubaznost, jer ta osoba ne zaslužuje dobronamernu kritiku, a ni da boravi u prirodi.

PIROMAN

Ova osoba je doslovce opsednuta loženjem vatre i ubacivanjem u plamen svega i svačega. Vatra ima smisla u kampu, pri grejanju vode i pripremi hrane, ali sahraniti kubik drva samo za nečije „gladne" oči - to je greh protiv prirode. Budite taktični, ali odlučni i, ukoliko ste vođa grupe, zabranite takvo ponašanje. Ne treba da pametujete, ali iskoristite ovu priliku da grupu podsetite na opasnosti od požara, ali i kazne za neodgovorno ponašanje u prirodi. Ispričajte im kako strašne stihije u prirodi mogu nastati zbog jednog opuška, konkavnog dna limenke, pa čak i prelamanja svetlosti u kapljici rose.

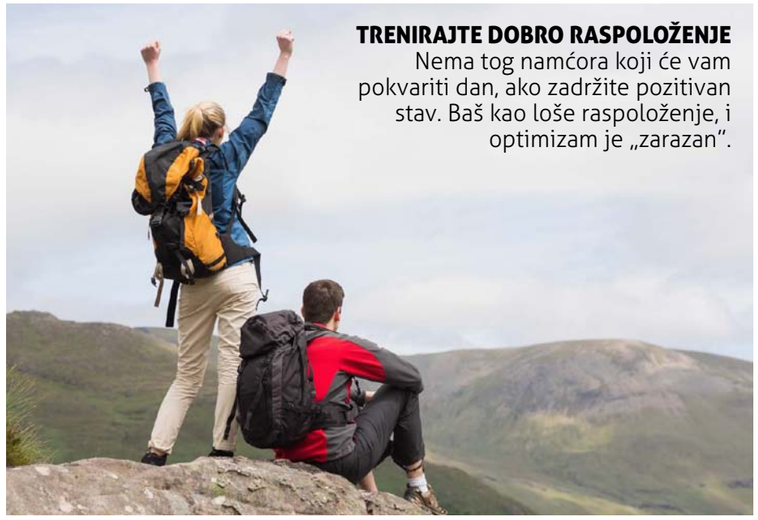

TRENIRAJTE DOBRO RASPOLOŽENJE
Nema tog namćora koji će vam pokvariti dan, ako zadržite pozitivan stav. Baš kao loše raspoloženje, i optimizam je „zarazan".

ALKOHOLIČAR

Baš kao što ne biste stavili svoj život u ruke vozača „pod gasom", isto tako ne treba da rizikujete ni sa planinarima ili penjačima koji povremeno vole da gucnu. Alkohol menja svest, otupljuje čula, pod njegovim uticajem popuštaju kočnice i inhibicije, pa inače staloženi ljudi postaju svadljivi... U zavisnosti od spoljne temperature, „antifriz" može značajno uticati na krvni pritisak i subjektivni osećaj hladnoće (imate osećaj da vas greje, a on vas zapravo pothlađuje). Ništa od toga vam nije potrebno. Ne treba biti čistunac, ali za konzumiranje alkohola postoji i mesto i vreme, a to svakako nije planina tokom uspona, a pogotovo spusta. ■

Poletela NADA

Novi mladunac poslednjeg para orla krstaša u Srbiji uspešno napustio gnezdo...

Ovogodišnji program čuvanje gnezda najugroženije ptice u Srbiji uspešno je završen! Ponosni roditelji poslednjeg para orla krstaša, Bora i Eržika, othranili su i u svet poslali novog mladunca. Ženkica koja je dobila ime Nada, u ponedeljak 23. jula oko 16 časova uspešno je izletela iz dobro čuvanog gnezda.

Volonteri i članovi Društva za zaštitu i proučavanje ptica Srbije proveli su četiri meseca u svakodnevnom nadzoru gnezda u rezervatu prirode „Pašnjaci velike droplje" kako bi pratili ovaj par, sprečili uznemiravanja i obezbedili potreban mir. Ovaj program odvija se u okviru međunarodnog projekta zaštite orlova krstaša „PannonEagle", pod pokroviteljstvom Evropske unije. Projekat u Srbiji sprovode Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije (DZPPS) i Pokrajinski zavod za zaštitu prirode.

- Ova sezona bila je puna novih izazova. Prošlogodišnje gnezdo srušila je oluja, pa su se orlovi smestili na drugo stablo na lokaciji na kojoj je znatno veće uznemiravanje. Krstaši su izuzetno osetljivi na prisustvo ljudi i legla im često propadaju zbog uznemiravanja. Naš najveći posao bio je da postignemo dogovor sa lokalnim poljoprivrednicima i da nađemo kompromis između odvijanja radova i obezbeđivanja potrebnog mira za orlove - kaže Milica Mišković, koordinator „PannonEagle" projekta iz Društva za zaštitu i proučavanje ptica Srbije.

Opstanak orla krstaša u Srbiji zavisi od jedninog preostalog gnezdećeg para koji nastanjuje severni Banat. U poslednjih deset godina, koliko se ovaj par prati, uspešno gnežđenje zabeleženo je samo u poslednje dve godine i to od kada ga volonteri DZPPS čuvaju. Ove godine Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije otvorilo je poziv za imenovanje novog mladunca.

- Odaziv javnosti doneo nam je mnoštvo zanimljivih ideja za ime. Kada smo utvrdili da je orlić ženskog pola, napravili smo izbor od pristiglih predloga, te su se u konačnom izboru našla imena Sosa, Nada i Jaka. Najviše glasova dobilo je ime Nada, tako da će naša prinova u svet poneti to ime. Svaki novi mladunac je nova nada za povratak orlova krstaša na naše prostore, i smatramo da je ime vrlo prikladno - dodaje Milica Mišković. ■

Raste Evropski Amazon

Rezervat biosfere kroz Srbiju, Hrvatsku, Mađarsku, Austriju i Sloveniju korak bliže realizaciji...

Samo godinu dana nakon što je „Bačko Podunavlje" upisano na UNESKO listu rezervata biosfere, na godišnjoj konferenciji održanoj 25. jula UNESKO je na listu dodao i rezervat biosfere „Mura" u Sloveniji. Time je rezervat biosfere u pet zemalja - Evropski Amazon, korak bliže ostvarenju, s obzirom na to da su rezervati u Mađarskoj i Hrvatskoj proglašeni 2012. godine, dok se sada čeka i nominacija Austrije. Do sada je 850 hiljada hektara prirodnih i kulturnih područja uz reke Muru, Dravu i Dunav zaštićeno od strane UNESKO-a, dok će rezervat biosfere koji će se prostirati kroz pet država obuhvatiti površinu od čak milion hektara.

- Potvrda od strane UNESKO-a je velika prekretnica ka zaštiti najznačajnijeg rečnog područja u Srednjoj Evropi. Ovo je početak održivog razvoja područja uz reku Muru i na tome zasnovanog ekonomskog razvoja lokalnih zajednica. Istovremeno, dat je jasan glas protivljenja štetnom projektu izgradnje mini hidroelektrana na Muri, čime bi se trajno narušila prirodna bogatstva ovog područja, ali i jasna podrška posvećenosti lokalnog stanovništva da se očuva netaknuta priroda - kaže Arno Mol, glavni koordinator projekta Mura-Drava-Dunav u WWF Austrija.

Rezervat biosfere Mura podržalo je 13 opština, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja Slovenije i Zavod za zaštitu prirode republike Slovenije. Novi rezervat prostire se 100 kilometara uz Muru, protežući se od austrijsko-slovenačke granice do granice Slovenije sa Hrvatskom i Mađarskom. Područje obuhvata najveće slovenačke plavne šume, staništa retkih vrsta ptica orla belorepana i crne rode. Mura je najznačajnije stanište u Sloveniji za razne vrste riba, poput mladice i kečige, koje zbog slobodnog toka reke koji nije poremećen izgradnjom brana, mogu neometano da se kreću do Dunava.

- Nedavno smo obeležili godinu dana od kada se rezervat biosfere „Bačko Podunavlje" u Srbiji pridružio svetskoj mreži u okviru programa „Čovek i priroda". Ovaj program podrazumeva ne samo zaštitu prirode, već upravo harmoničan odnos između ljudi i prirode, balans kojim se očuvanje prirode uspostavlja u funkciji održivog razvoja. U okviru rezervata biosfere „Bačko Podunavlje" koji se prostire na područjima opština Sombor, Apatin, Odžaci, Bač i Bačka Palanka na površini od 176.635 ha, nalaze se četiri zaštićena područja, među kojima su izuzetno vredni Specijalni rezervati prirode „Gornje Podunavlje" i „Karađorđevo" - izjavila je Duška Dimović, koordinatorka projekta Mura-Drava-Dunav u Srbiji iz WWF Adria.

Uporedo sa inicijativom o uspostavljanju rezervata biosfere u pet zemalja, u navedenim zemljama se sprovode projekti koje kofinansira Evropska unija, kako bi se ostvarile zajedničke mere zaštite prirode. Razvijaju se aktivnosti zasnovane na principima održivog turizma, kao što je biciklistička tura kroz Evropski Amazon, koja će pratiti tok tri reke - Mure, Drave i Dunava. Od 2021. godine zaljubljenici u sport i prirodu moći će biciklom da obiđu kulturne i prirodne vrednosti ovih područja. Istovremeno se sprovodi revitalizacija reka radi uspostavljanje novih prirodnih staništa i prostora za ljudske aktivnosti.

WWF godinama sarađuje sa partnerima u svih pet država na uspostavljanju prvog na svetu rezervata biosfere kroz pet država, koji će se prostirati od Špilfilda u Austriji do Bačke Palanke u Srbiji. Čak 700 kilometara reka i staništa uz njih biće zaštićeno kroz ovu prekograničnu saradnju.

Info

WWF je jedna od najvećih, širom sveta priznatih, nezavisnih organizacija, koja se bavi zaštitom prirode i ima aktivnu globalnu mrežu u više od 100 zemalja. Misija WWF-a je da zaustavi uništavanje životne sredine i da stvori budućnost u kojoj ljudi žive u skladu sa prirodom putem očuvanja svetske biološke raznovrsnosti, održivog korišćenja prirodnih resursa i smanjenja zagađenja i preterane potrošnje.

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

Web: www.panda.org/Serbia FB: i www.facebook.com/WWFSerbia

TW: twitter.com/WWFinSerbia

WWF Dunavsko-karpatski program u Srbiji:

Web: *wwf.panda.org/serbia i wwf.rs*

Za zabranu izlova kečige na pet godina!

K ečiga intenzivno lovi, ne samo tokom dozvoljenog perioda ulova, već i tokom lovostaja kada je ribolov zabranjen kako bi se omogućio neometan mrest

WWF – Svetska organizacija za prirodu traži zabranu izlova kečige na najmanje pet godina, kako bi se omogućila obnova populacija ove veoma ugrožene vrste ribe. U Srbiji kečiga naseljava velike nizijske reke Dunav, Savu, Tisu i Veliku Moravu, kao i deo Zapadne Morave. Kečiga je ekonomski značajna vrsta i decenijama je bila izložena prekomernom izlovu.

- Studija koju je WWF izradio pokazuje da se kečiga intenzivno lovi, ne samo tokom dozvoljenog perioda ulova, već i tokom lovostaja kada je ribolov zabranjen kako bi se omogućio neometan mrest. Kroz naš i rad naših partnerskih organizacija, više puta smo dokumentovali neometanu prodaju kečige ispod zakonski propisane mere od 40 cm, u restoranima i na pijacama širom Srbije. Sve navedeno onemogućava da se populacija obnavlja i da bude stabilna - kaže Vesna Maksimović iz WWF Adria.

Prema Crvenoj listi ugroženih vrsta Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN), faktori ugrožavanja kečige su prekomerni izlov, narušavanja prirodnih staništa koja se javljaju kao posledica izgradnje brana i ostalih vodoprivrednih objekata, invazivne i druge strane vrste koje dovode do bolesti, kao i industrijska zagađenja koja dovode do degradacije staništa. Analiza WWF je ustanovila da su svi navedeni faktori ugrožavanja kečige prisutni i u Srbiji, zbog toga WWF zajedno sa Asocijacom alasa Srbije i Ujedinjenim ribolovcima Srbije traži hitnu primenu mera koje IUCN preporučuje, pre svega privremenu obustavu ribolova.

- Ekspertska grupa za jesetre, pri IUCN Komisiji za očuvanje vrsta, snažno podržava značajne napore WWF-a u Srbiji da se usvoji petogodišnja zabrana na izlov kečige, što bi predstavljalo veliki napredak za opstanak kečige u čitavom slivu reke Dunav - kaže Arne Ludvig, kopredsedavajući IUCN-ove ekspertske grupe za jesetre.

Od ove 1. avgusta živimo na dug!

U sredu, 1. avgusta, svet ulazi u ekološki dug, najavljuje Mreža za globalni ekološki otisak (Global Footprint Network, GFN). Dan ekološkog duga je onaj dan u kalendarskoj godini kada potrebe čovečanstva prema prirodi premaše ono što ekosistemi planete Zemlje mogu u toj godini obnoviti.

Taj dan, koji se ove godine obežava najranije otkako se vrše merenja (1997. godine bio je krajem septembra), simbolično prikazuje uticaj ljudskih aktivnosti na prirodu i njene resurse. Prema GFN-u, za trenutne potrebe čovečanstva koristimo prirodne resurse 1,7 puta brže nego što ekosistemi mogu da se regenerišu. Dakle, globalno koristimo 1,7 planeta, a imamo samo jednu.

- Činjenica da se ovaj dan svake godine pomera unapred govori nam da se i dalje prema planeti ne ponašamo odgovorno! Živimo od sve veće pozajmice koju uzimamo s računa bolje budućnosti svoje dece - ističe Deni Porej, direktor WWF Adrije.

Prema WWF-ovom Izvještaju o živoj planeti, sve zemlje u našoj regiji žive iznad svojih prirodnih kapaciteta. To dokazuju i podaci GFN-a o ekološkom otisku, koji se mere u globalnim hektarima (ghe). To je jedinica za merenje naših zahteva prema Zemlji (ekološki otisak) i sposobnosti Zemlje da udovolji našim zahtevima (biokapacitet). Prema tim podacima Slovenija predvodi u našoj regiji s najvećim ekološkim otiskom i prva ulazi u ekološki dug 12. maja. Slede je Hrvatska (19. juna), Crna Gora (29. juna), Bosna i Hercegovina (6. jula), Makedonija (19. jula) i Srbija (30. jula). Najkasnije u dug ulazi Albanija, 14. oktobra.

Karelija - kraj sa 60.000 jezera

FOTO: MAXPIXEL

Uprkos oblačnom vremenu, ruska oblast Karelija je popularna destinacija za sve ljubitelje avantura, vožnje kajakom po brzacima i pešačenja kroz šumu...

RUSSIA BEYOND Specijalni projekat RUSKA REČ

Veći deo godine biće vam potreban kišobran, jer je ovo jedan od „najvodenijih" regiona u Rusiji. Uprkos oblačnom vremenu, Karelija je popularna destinacija za sve ljubitelje avantura, vožnje kajakom po brzacima i pešačenja kroz šumu.

KRAJOLIK

Republika Karelija na severu Rusije poznata je kao „zemlja šuma i jezera". Više od polovine regiona pokriveno je šumom, a 40% teritorije zauzimaju jezera, reke i močvare. Njena neverovatna geografska lokacija čini da je Karelija popularna destinacija za avanturiste. Najpoznatije mesto u Kareliji je planinski park prirode Ruskeala, gde turisti mogu da istražuju pećine i spuštaju se ziplajnom iznad planina.

Kristalno bistri vodopadi karakteristični su za Kareliju. Pored vodopada Kivač, Beli mostovi i Girvas često možete videti fotografe koji pokušavaju da uhvate njihovu izvanrednu lepotu.

Tu se nalaze i najveća jezera u Evropi: Ladoga i Onjega. Ovi prelepi kadrovi zalaska sunca zabeleženi su na karelijskim jezerima!

Osim po prirodnim lepotama, Karelija je poznata i po jedinstvenoj drvenoj arhitekturi. Ostrvo Kiži privlači turiste velikim brojem starih tradicionalnih građevina od drveta.

Sveto mesto za sve vernike je Vaalamski manastir. On se nalazi na ostrvu na jezeru Ladoga, koje nosi isto ime. Mnogi slikari i pisci na ovom mestu su pronalazili inspiraciju.

LJUDI

Najpoznatiji grad u Kareliji je njena prestonica Petrozavodsk sa oko 270.000 stanovnika.

U Kareliji živi nekoliko etničkih grupa, kao što su Kareli i Vepsi. Oni su ponosni na svoje poreklo i na nacionalnim proslavama nosi svoje tradicionalne nošnje.

DETALJI

Izvorna kuhinja u Kareliji zasnovana je na ribi, povrću i bobičastom voću. Ako niste probali lokalne piroške od ražanog brašna pod imenom „kalitki", niste bili u Kareliji!

IZVOR: MUPH.LIVEJOURNAL.COM/367875.HTML

Park prirode Ruskeala

Petrozavodsk

Jezero Ladoga

Ruski Bermudski trougao: Šta se krije u Sabljinskim pećinama i zašto u njima nestaju ljudi?

*Ako volite jezive priče, iz pera **Jekaterine Sineljščikove** stiže baš jedna takva!*

Godinama su ove pećine u okolini Sankt Peterburga privlačile ljude. U njima su se skrivali sovjetski disidenti i lokalne bande, istraživale su ih ekspedicije geologa, a takođe ljubitelji pećina i adrenalina. U vezi sa njima kolaju jezive glasine, na primer da tamo stalno nestaju ljudi.

Železnička stanica Sabljino udaljena je 40 kilometara od Sankt Peterburga. Tu je malo naselje kroz koje protiče reka Tosno. Ovo mesto je dobro poznato u ruskoj istoriji. Naime, u naselju Uljanovka (nekadašnje Sabljino) živela je sestra Vladimira Lenjina. Kod nje se on 1905-1906. skrivao od carske policije. Na istom tom mestu, ispred kuće Lenjinove sestre, pionirsku zakletvu je položio budući ruski predsednik Vladimir Putin. Njegova porodica je u ovom naselju imala vikend kuću. Međutim, Sabljino je najviše poznato po podzemnom lavirintu pećinskih hodnika dugačkih nekoliko desetina kilometara. U njega se može ući kroz 14 pećina na obali reke.

Mnogim podzemnim deonicama ovog lavirinta meštani su dali nezvanične nazive: „klanica", „giljotina", „muholovka", „tramvaj"... „'Tramvaj' znači da tom deonicom prolazi mnogo ljudi – kao u tramvaju kad je najveća gužva", kažu oni. U ovim pećinama ima mnogo takvih, manje-više prohodnih i opasnih „tramvaja" i „klanica". Taj lavirint se svake godine menja – pojedini svodovi se obrušavaju, ali se zato neki drugi pojavljuju.

KAKO SU NASTALE SABLJINSKE PEĆINE?

U 18. veku je na obalama reke Tosno vađen kvarcni pesak koji je kasnije teretnim čamcima transportovan u Sankt Peterburg i korišćen u imperatorskoj fabrici stakla. Smatra se da su se pećine formirale upravo usled ove aktivnosti.

Intenzivna izgradnja u Sankt Peterburgu je splasnula 1922. godine, a reka Tosno je postala znatno plića, tako da se više nije isplatilo njome prevoziti pesak u grad. Majdan u Sabljinu je zatvoren, a kilometarski podzemni hodnici su napušteni. Od tada se priroda sama „brine" o njima. Decenijama su podzemne vode podlokavale pesak i tako izazivale topografske promene.

SOVJETSKI PERIOD

„Meni su i otac i majka iz tog kraja. Baka mi je pričala kako su se oni u prvim danima okupacije u pećinama skrivali od Nemaca", seća se bivši žitelj Uljanovke.

Zatim su se u njima skrivali odbegli zatvorenici, disidenti, banditi i ljudi koje je na neki način privlačio život u podzemnim hodnicima. Po rečima jednog anonimnog „pećinskog čoveka", od 1982. do 1984. ovde je uvek živelo oko 300 ljudi.

„Bilo je to nešto krajnje neobično. Ljudi su obitavali u ovim podzemnim hodnicima. Bilo ih je na desetine. Čitali su filozofske traktate, razmišljali o perspektivama nove revolucije...", pričao je Aleksej Gurevič, član jedne takve grupe koja je nosila naziv „Hodočasnici".

Mnogima nikako nije odgovaralo postojanje ovakvog podzemlja. „Najveću podzemnu dvoranu, u koju je mogao stati ceo dvorac za kongrese, mi smo zvali 'Lešine' jer je u nju neko redovno odozgo ubacivao mrtve pse, očigledno da bi isterao 'pećinske ljude'".

Međutim, dešavalo se i nešto zaista jezivo. „S vremena na vreme bi neko nestao bez traga. Najpre se mislilo da ga je uhvatila policija ili tajna služba, ali uskoro je postalo jasno da to nije tako. Kada je nestao jedan rukovodilac grupe počele su da kruže glasine o nekakvoj zloj sili. Ja ne znam šta je to bilo", kaže Aleksej.

NESTANAK

Danas se organizuju legalne turističke ekskurzije u Sabljinske pećine, pa čak i noćenja, tj. novogodišnja noć, Noć veštica i noćenje kada padne petak 13. Smatra se da su pećine leve obale reke Tosno bezbedne. Ulaznica za njih košta 550 rubalja (8,7 dolara). Pećine desne obale se još uvek tretiraju kao „divlje". Tamo se često obrušavaju svodovi i ne organizuju se turističke ekskurzije (mada ulaz nije zabranjen). Ljudi ipak radije posećuju njih, bez obzira na očiglednu opasnost.

Oksana Čudnova, jedna od onih koji su posetili pećine 2007. godine, kaže: „U Bisernoj pećini je lako izgubiti se. Najneprijatniji su uski prolazi, široki taman toliko da se može proći i visoki najviše 50 cm. Doduše ima i 'simpatičnijih' mesta".

Speleolozi koji su istraživali pećine kažu da u njima postoji fenomen podzemnog „žitkog peska" ili „peščanih močvara". Najverovatnije ljudi nestaju tako što ih taj pesak proguta.

U razgovorima o Sabljinskim pećinama često se može čuti i verzija da su one daleko duže nego što se obično misli, i da se protežu do Sankt Peterburga ili čak do Ladoškog jezera (preko 70 km), te da su možda ti hodnici namerno prokopani u vojne svrhe.

Jedan broj ljubitelja ovih pećina je ubeđen da su one, zapravo, prostorno-vremenska anomalija poput one koja je prikazana u seriji „Tama" („Dark") američke kompanije Netflix. „Jednom se dogodilo nešto dosta čudno. Razgovarao sam sa ženom koja je bila kustos tamošnjeg muzeja, a kada sam želeo da krenem ona me pažljivo pogleda i reče: 'Pre nekoliko godina je dolazio čovek u istom takvom odelu i postavio ista pitanja'".

Danas se organizuju legalne turističke ekskurzije u Sabljinske pećine, pa čak i noćenja. Smatra se da su pećine leve obale reke Tosno bezbedne. Ulaznica za njih košta 550 rubalja (8.7 dolara).

Iznad Sabljinskih pećina je postavljen krst u znak sećanja na poginule geologe, geografe i speleologe, a dole u pećini je napravljena kapela koja može da primi 60 ljudi. To je jedina pozdemna kapela u Rusiji. „Pećinski ljudi" imaju i drugo mesto koje ih podseća na poginule – to je improvizovani grob u podzemlju gde je uobičajeno da se ostavljaju stvari poginulih ili nešto za njih (uglavnom cigarete). „Mi smo 1983. godine tu ostavili Marinkin fenjer, a 1984. Valentinov šlem", sećaju se oni. ■

PATREON